

НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

**ГОДИШЕН ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ
ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ
ПРЕЗ 2023 г.**

София, 2024 г.
web: www.nssi.bg

класификация на информацията
ниво 0, TLP-WHITE

ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
ДЕЙНОСТИ НА НОИ ПРЕЗ 2023 г. НАКРАТКО В ЧИСЛА	7
МИСИЯ, ВИЗИЯ, ПРИНЦИПИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА НОИ.....	8
ОРГАНИ НА УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРАТИВНА	
СТРУКТУРА НА НОИ ПРЕЗ 2023 г.....	9
ДЕЙНОСТИ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ	12
I. ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ.....	12
1. Методологически дейности по отпускане и изплащане на пенсии	13
2. Отпускане и изплащане на пенсиите по българското законодателство в ТП на НОИ .	15
II. ОСИГУРЯВАНЕ И КРАТКОСРОЧНИ ПЛАЩАНИЯ.....	17
1. Парични обезщетения и помощи.....	18
2. Методология на осигуряването и контрол	20
3. Медицинска експертиза на работоспособността	24
4. Профилактика и рехабилитация	29
5. Трудови злополуки и професионални болести	32
III. ЕВРОПЕЙСКИ РЕГЛАМЕНТИ И МЕЖДУНАРОДНИ ДОГОВОРИ	38
1. Краткосрочни обезщетения по европейски регламенти и международни договори	39
2. Пенсионно осигуряване по европейски регламенти и международни договори	39
3. Методическа дейност, процесуално представителство и контрол.....	40
IV. ЕЛЕКТРОНЕН ОБМЕН, ДИГИТАЛИЗАЦИЯ И АРХИВИ.....	41
1. Методология на осигурителния архив	42
2. Осигурителен архив в ТП на НОИ	43
3. Дигитализация и електронен осигурителен архив	46
4. Методология на електронния обмен на социалноосигурителна информация в системата EESSI.....	51
V. ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ	52
1. Функционални модули на ИС на НОИ	52
2. Автоматизирана информационна система (АИС) на НОИ.....	54
3. Предоставяне и обмен на информация по сключени споразумения и договори с организации, ведомства и потребители, като и електронен обмен със страните – членки на Европейския съюз, и по други международни договори	54
4. Електронни услуги.....	56
5. Изграждане, развитие и управление на информационната и комуникационна инфраструктура и осигуряване на базова оперативна поддръжка.....	57
6. Изпълнение на текущи проекти, финансирани по Оперативна програма „Добро управление“	58
VI. АНАЛИЗ, ПЛАНИРАНЕ И ПРОГНОЗИРАНЕ	58
1. Бюджет на държавното обществено осигуряване	58
2. Определяне на средния осигурителен доход за страната	61
3. Прилагане на актюерски техники и модели	61
4. Статистически справочници и бюлетини	61
5. Анализи, обзори и информационни материали	63
6. Стратегическо и оперативно планиране и управление на риска в НОИ	63
ДЕЙНОСТИ НА ОБЩАТА АДМИНИСТРАЦИЯ	64
I. ПРАВНО ОБСЛУЖВАНЕ	64
1. Осигурително законодателство	64

2. Правно обслужване.....	67
II. ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ И УПРАВЛЕНИЕ НА СОБСТВЕНОСТТА	67
1. Планиране и провеждане на обществени поръчки	68
2. Управление на собствеността	68
III. ФИНАНСОВО-СЧЕТОВОДНА ДЕЙНОСТ	69
1. Финансово-счетоводна дейност и банково обслужване	69
2. Инвестиционна дейност по отношение на свободните средства на Учителския пенсионен фонд (УчПФ)	71
IV. УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ.....	71
1. Структура и разпределение на щатната численост в НОИ.....	72
2. Прилагане на системата за натовареност на звената и дейностите в ТП на НОИ.....	73
3. Администриране на персонала	74
4. Профил на персонала, зает в основната численост на администрацията на НОИ	77
5. Набиране, подбор и професионално развитие на персонала в администрацията на НОИ	79
6. Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.....	83
V. ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ	84
1. Контактен център.....	84
2. Връзки с обществеността	86
3. Популяризиране на електронните услуги на НОИ	90
4. Интернет страница.....	90
5. Проучване на удовлетвореността на клиентите на НОИ	91
VI. МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО, МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ И ПРОЕКТИ.....	94
1. Междуинституционални и вътрешноинституционални работни групи и срещи.....	95
2. Партньорство с международни организации и чуждестранни осигурителни институции.....	96
3. Проекти с международно финансиране.....	98
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ.....	100
I. СИГУРНОСТ	100
1. Дейности на дирекция „Сигурност“	101
2. Длъжностно лице по защита на данните	103
3. Служител по сигурността на информацията	104
II. ВЪТРЕШЕН ОДИТ	106
III. ИНСПЕКТОРАТ	107
1. Планови и извънпланови проверки.....	108
2. Извършване на проверки по сигнали и предложения срещу незаконни и/или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на НОИ.....	110
3. Дисциплинарни наказания, мониторинг по спазване на препоръките и предложенията и други дейности.....	111
ПРИЛОЖЕНИЯ.....	112
1. Обща организационна схема на НОИ.....	113
2. Административна структура на НОИ.....	114
3. Административна структура на ТП на НОИ.....	115
4. Административна структура на ТП на НОИ – София-град.....	116
5. Използваемост на електронните услуги на сайта на НОИ през периода 2020 – 2023 г.....	117

СЪКРАЩЕНИЯ И АКРОНИМИ

АД	Акционерно дружество	МК	Медицинска комисия
АИС	Автоматизирана информационна система	МС	Министерски съвет
АСП	Агенция за социално подпомагане	МТСП	Министерство на труда и социалната политика
БНБ	Българска народна банка	МФ	Министерство на финансите
ГВРС	Гарантирани вземания на работниците и служителите	НАП	Национална агенция за приходите
ГД ГРАО	Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“	НБД	Национална база данни
ГПК	Граждански процесуален кодекс	НЕЛК	Национална експертна лекарска комисия
ДАЕУ	Държавна агенция „Електронно управление“	НОИ	Национален осигурителен институт
ДАНС	Държавна агенция „Национална сигурност“	НПОПДОО	Наредба за паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване
ДКСИ	Държавна комисия по сигурността на информацията	НСОИП	Национална система за отпускане и изплащане на пенсията
ДОО	Държавно обществено осигуряване	НСИ	Национален статистически институт
ДОПК	Данъчно-осигурителен процесуален кодекс	ОА	Осигурителен архив
ДПУ	Доставчик на платежни услуги	ОАМЕ	Отменени актове на медицинската експертиза
ДЦК	Държавни ценни книжа	ОМЕ	Органи на медицинската експертиза
ДЧ	Държава членка	ОМП	Отбранително-мобилизационна подготовка
ЕАД	Еднолично акционерно дружество	ООА	Обединен осигурителен архив
ЕГН	Единен граждански номер	ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка	ОСВ	Осигурителен стаж и възраст
ЕИО	Европейска икономическа общност	ПЗР	Преходни и заключителни разпоредби
ЕИП	Европейско икономическо пространство	ПИК	Персонален идентификационен
ЕК	Европейска комисия	ПМС	Постановление на министерски съвет
ЕПДЕАУ	Единен портал за достъп до електронни административни услуги	ПОБ	Парични обезщетения за безработица
ЕПЕУ	Единен портал за електронни услуги	ПОПДОО	Парични обезщетения и помощи, изплащани от ДОО
ЕР	Експертно решение	ППЗЗКИ	Правилник за прилагане на Закона за защита на класифицираната информация
ЕРБЛРО	Електронния регистър на болничните листове и решенията по обжалването им	ПППР	Парични помощи за профилактика и рехабилитация
ЕРМД	Европейски регламенти и международни договори	ПРО	Профилактика, рехабилитация и отдих
ЕС	Европейски съюз	РАН	Ревизионни актове за начет
ЕЦБ	Европейска централна банка	РАЦ	Регионални архивни центрове
ЗБУТ	Закон за безопасни условия на труд	РОЛ	Регистър на осигурените лица
ЗЗКИ	Закон за защита на класифицираната информация	ССЕВ	Система за сигурно електронно връчване
ЗОП	Закон за обществените поръчки	СУЧР	Система за управление на човешките ресурси
ЗПГРРЛ	Закон за политическа и гражданска рехабилитация на репресираните лица	ТЕЛК	Териториална експертна лекарска комисия
ЗПКОНПИ	Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество	ТЗПБ	Трудова злополука и професионална болест
ИА ГИТ	Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“	УчПФ	Учителски пенсионен фонд
ИСЕОДД	Интегрирана система за електронен обмен на документи и данни с НОИ	ЦЕО	Център за електронна обработка
КЕП	Квалифициран електронен подпис	ЦУ	Централно управление
КПК	Краткосрочни плащания и контрол	ЕЕССИ	Електронен обмен на данни за социалната сигурност (Electronic Exchange of Social Security Information)
КСО	Кодекс за социално осигуряване	RegiX	Среда за междурегистров обмен (Registry Information eXchange system)
ЛКК	Лекарска консултативна комисия	RINA	Уеб-базирано софтуерно приложение за електронно управление и обмен на случаи на социалноосигурителна информация в областта на социалната сигурност между компетентните институции на участващите страни (Reference Implementation of a National Application)
ЛНЧ	Личен номер на чужденец		
МВР	Министерство на вътрешните работи		
МВнР	Министерство на външните работи		

ВЪВЕДЕНИЕ

Националният осигурителен институт е специализиран публичен орган, който съгласно Кодекса за социално осигуряване управлява държавното обществено осигуряване в Република България и гарантира законово заложените осигурителни права и задължения на българските граждани при спазване на принципа за равнопоставеност и баланс между интересите на осигурените и осигурителите.

Държавното обществено осигуряване е система, от която всеки месец зависят доходите на над 2 милиона и 300 хиляди български граждани. Това са пенсионери, хора с увреждания, безработни лица, временно неработоспособни лица, майки, родители и осиновители.

Предоставянето на висококачествени административни услуги и нарастването на потребителската удовлетвореност е основна стратегическа цел на Националния осигурителен институт. Тя се постига чрез оперативно управление на услугите в центровете за административно обслужване и непрекъснато разширяване на обхвата и достъпността на електронните услуги.

Резултатите от проведеното анкетно проучване на удовлетвореността на клиентите през 2023 г. доказват, че центровете за административно обслужване остават най-важната форма за контакт с институцията. Поне веднъж годишно са ги посещавали близо 88% от анкетиранията клиенти. Достъпността и качеството на електронните услуги в НОИ показва, че се запазва тенденцията на ежегодното увеличаване на клиентите, които използват само електронни административни услуги и не посещават приемните в центровете за административно обслужване, като делът им достигна 12%.

През 2023 г. общата използваемост на електронните услуги на Националния осигурителен институт е 14,4 милиона достъпа, като с 6% се е увеличила използваемостта на електронните административни услуги. Регистрираните данни за годината показват, че активността на потребителите на услуги от разстояние се запазва висока и остава съпоставима с тази за предходните няколко години.

НОИ предоставя повече от 70 електронни услуги, като част от онлайн справките за осигурените лица са със свободен достъп, а за други се изисква наличие на персонален идентификационен код, който се издава безплатно във всяко едно от териториалните подразделения в страната или по електронен път. През 2023 г. броят на издадените кодове за достъп до услугите на НОИ е 201 768, като от тях издадените по електронен път са 18 622.

Контролно-ревизионната дейност на Националния осигурителен институт е важна част от дейността на институцията, която има за цел да гарантира законосъобразността на отпусканите средства и правомерността на извършваните плащания за сметка на бюджета на държавното обществено осигуряване под формата на пенсии, обезщетения за временна неработоспособност и майчинство, парични обезщетения за безработица, помощи за профилактика и рехабилитация и др. Благодарение на последователната и целенасочена политика по контрол на фактическо и документално ниво, а и като следствие на натрупания през годините професионален опит, в НОИ е изградена работеща система за проследяване и ограничаване опитите за заобикаляне на нормативните правила. За 2023 г. по съставените ревизионни актове за начет на физически и юридически лица за причинените от тях щети на ДОО и издадените разпореждания за възстановяване на неоснователно получени суми за осигурителни плащания е установен начет в размер на 12 086,9 хил. лв.

Националният осигурителен институт продължава да разширява своята дейност за дигитализиране и модернизиране на предлаганите услуги и надграждане на административния капацитет посредством ефективното използване на финансовите инструменти на Европейския съюз. В края на 2023 г. стартира проект „Модернизация и дигитализация на услугите на Националния осигурителен институт“ по програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027, с продължителност 36 месеца. Реализирането на проекта ще допринесе за повишаване

на организационната ефективност и капацитета на институцията, което ще има като резултат качествено обслужване на потребителите на услуги в дългосрочен план и ще гарантира добрата междуведомствена комуникация и координация в областта на социалното осигуряване на национално и на европейско ниво.

През 2023 г. експертите на НОИ активно участваха в редица събития с представители на Европейската платформа за социално осигуряване, Комисията по заетост и социални въпроси на Европейския парламент, Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ на Европейската комисия, и в различните срещи, организирани от европейската и световна мрежа на Международната асоциация за социално осигуряване. Институтът разшири сътрудничеството си с организации като Европейския орган на труда, Международната организация по миграция, както и с функционално сходни институции от други страни.

Проактивната работа на служителите на НОИ по отношение на координацията и дигитализацията в областта на социалното осигуряване позволи на системите на института да отговорят на предизвикателствата, произтичащи от високата мобилност на граждани и работници в цяла Европа (ускоряване и опростяване на процедурите, улесняване на обмена между институциите, достъп до права за бенефициенти, борба с рискове от измами и грешки), в съответствие с разпоредбите на Регламент № 883/2004. НОИ взе участие и в актуални обсъждания и консултации, свързани с демографската криза, дългосрочните грижи за хора в напреднала възраст, работата на платформи, правата на работещите в тях и достъпа до социално осигуряване, класификация на определени професии, промени в условията на труд, разширяване на нови права и отговорности и други. За поредна година се проведеха вече традиционните консултационни дни, съвместно със службите по социално осигуряване на Германия. Бяха организирани и консултации за български граждани в Кипър, Гърция и Испания.

Настоящият отчет представя цялостен преглед на дейността и вътрешното управление, съобразно правомощията на института, регламентирани в Кодекса за социално осигуряване. Популяризирането и разясняването на дейността на НОИ и представянето му пред обществеността е важна задача както за изграждането на положителния публичен образ на прозрачна държавна институция, така и за разясняване пред обществото на същността, целите и задачите на организацията.

***

Годишният отчет за дейността на НОИ през 2023 г. е приет с Решение № 4 от Протокол № 7 от 14.05.2024 г. на Надзорния съвет на НОИ.

ДЕЙНОСТИ НА НОИ ПРЕЗ 2023 г. НАКРАТКО В ЧИСЛА

1. Определената щатна численост на персонала в Националния осигурителен институт е 3 467 бройки, от които в ЦУ – 502 щатни бройки (14,5% от общата численост) и 2 965 щ. бр. (85,5% от общата численост) в ТП на НОИ;
2. Общият брой на постъпилите заявления във всичките 28 териториални поделения на НОИ, които са във връзка с приложимото пенсионно законодателство, е 183 174 (179 771 бр. за 2022 г.);
3. Служебно, без лицата да подават заявления, са преизчислени 335 932 лични пенсии, свързани с трудова дейност с осигурителния стаж, придобит след пенсионирането;
4. Броят на пенсионерите, живеещи постоянно в чужбина и получаващи български пенсии, изплащани от НОИ към 31 декември 2023 г. е 27 456, а този на пенсионерите, получаващи чужди пенсии в България, изплащани с посредничеството на НОИ е 6 704;
5. Броят на регистрираните заявления за отпускане на парични обезщетения за безработица е 138 151 (с 3 326 заявления повече спрямо 2022 г.);
6. По електронен път през Интегрираната система за електронен обмен на документи и данни с осигурителите и самоосигуряващите се лица за изплащане на паричните обезщетения и помощи от ДОО са приети над 3 400 000 документа;
7. Извършени са 5 844 ревизии, като установеният начет по съставените ревизионни актове е в размер на 2 469,6 хил. лв.;
8. Съставени са 1 428 акта за административни нарушения на осигурители и са издадени 947 наказателни постановления за налагане на административни наказания;
9. Приети са разплащателни ведомости и трудовоправни документи на 2 333 прекратени осигурители с 22 584 дела и 3 951 900 листове;
10. Общият брой издадени удостоверения за осигурителен стаж и осигурителен доход от осигурителния архив на НОИ е 58 600;
11. Контактният център на НОИ е обслужил 186 640 клиентски запитвания, като делът на обслужените повиквания от всички входящи обаждания е 34,2%;
12. За достъп до електронните услуги на сайта на института са издадени 201 768 персонални идентификационни кода (ПИК), включително по електронен път чрез електронна услуга на НОИ (с облачен КЕП) или чрез ССЕВ на ДАЕУ и 1 911 идентификационни кода на осигурители (ИКО);
13. Посредством интерфейс за автоматизирано подаване и обслужване на стандартизирани заявки за административни услуги по електронен път в междурегистровия обмен RegiX са направени 825 178 справки от 1 005 организации консуматори на справки в RegiX;
14. Изпратени са 83 533 уведомителни писма до лицата, навършващи възрастта за придобиване право на пенсия за ОСВ при условията на чл. 68, ал. 1-2 от КСО.
15. В осигурителния архив на НОИ е приета документацията на 2 333 осигурители със 22 584 дела и 3 951 900 листове, а броят на издадените удостоверения за осигурителен стаж и осигурителен доход е 58 600.

МИСИЯ

Националният осигурителен институт – гарант за законосъобразно и прозрачно управление на публичния ресурс на държавното обществено осигуряване, предоставящ висококачествени социалноосигурителни услуги.

ВИЗИЯ

Иновативна социалноосигурителна институция, която се ползва с високо обществено доверие и прилага принципите на открито управление.

ПРИНЦИПИ

- *законност, равнопоставеност, обективност*
- *прозрачност, отговорност, отчетност, контрол*
- *ефективност, ефикасност, достъпност, сигурност*

ЦЕННОСТИ

- *Професионализъм и компетентност*
- *Информираност и комуникативност*
- *Толерантност и екипност в работата*
- *Креативност и иновативност*
- *Етичност и отзивчивост*

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ 2018 – 2024 г.

- ЦЕЛ 1:** Предоставяне на висококачествени административни услуги и нарастване на потребителската удовлетвореност.
- ЦЕЛ 2:** Повишаване на организационната ефективност и информационната сигурност.
- ЦЕЛ 3:** Подобряване на контрола при управлението на финансовия ресурс на държавното обществено осигуряване и изпълнение на дейностите в НОИ.
- ЦЕЛ 4:** Усъвършенстване на прилаганите комуникационни канали, партньорски взаимоотношения и международно сътрудничество.

Наблюдението, измерването и оценката за степента на постигане на стратегическите цели на НОИ, се извършва ежегодно чрез измерване и отчитане нивото на оперативно изпълнение. През 2023 г. резултатите показват, че от 24 общи оперативни цели 17 оперативни цели на института са оценени като напълно постигнати, при самооценка 100% изпълнение, 6 – задоволително постигнати, при самооценка над 50%, но под 100% изпълнение. Отчетена, като незадоволително постигната е една обща оперативна цел на НОИ – самооценката е под 50% изпълнение.

Постигането на годишните оперативни цели води до постигането на стратегическите такива, които от своя страна са свързани с осъществяването на визията на Националния осигурителен институт.

Резултатите, илюстриращи нивото на институционалното изпълнение през 2023 г. по стратегически цели, са представени в следващата таблица.

Таблица № 1 : Информация за нивото на изпълнение на Общите оперативни цели на НОИ за 2023 г. и разпределението им по стратегически цели.

Стратегическа цел	Брой общи оперативни цели	Напълно постигнати (%)	Задоволително постигнати (%)	Незадоволително постигнати (%)
1. Предоставяне на висококачествени административни услуги и нарастване на потребителската удовлетвореност.	7	57,1	42,9	0,0
2. Повишаване на организационната ефективност и информационната сигурност.	8	62,5	25,0	12,5
3. Подобряване на контрола при управлението на финансовия ресурс на държавното обществено осигуряване и изпълнение на дейностите в НОИ.	5	100,0	0,0	0,0
4. Усъвършенстване на прилаганите комуникационни канали, партньорски взаимоотношения и международно сътрудничество.	4	75,0	25,0	0,0
ОБЩО	24	70,8	25,0	4,2

ОРГАНИ НА УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА НА НОИ ПРЕЗ 2023 г.

Органите на управление на Националния осигурителен институт, определени в Кодекса за социално осигуряване, са надзорен съвет, управител и подуправител. Техните функции и правомощия са разписани в глава трета на КСО.

Надзорен съвет

Надзорният съвет (НС) се състои от по петима представители на представителните организации на работниците и служителите и на работодателите, признати съгласно Кодекса на труда, и равен на тях брой представители, определени от Министерския съвет. Като член в Надзорния съвет на НОИ от квотата на Министерския съвет участва задължително заместник-изпълнителен директор на Националната агенция за приходите. Мандатът на НС на НОИ е четиригодишен. Членовете му избират на ротационен принцип председател и двама заместник-председатели от състава си. Общият брой на представителите на представителните организации е 20 и е разпределен както следва:

Изпълнителна власт

- Министерство на труда и социалната политика (3)

- Министерство на финансите (2)
- Министерство на здравеопазването (1)
- Министерство на икономиката (2)
- Министерство на образованието и науката (1)
- Национална агенция за приходите (1)

Синдикални организации

- Конфедерация на труда „Подкрепа“ (3)
- Конфедерация на независимите синдикати в България (2)

Работодателски съюзи

- Българска стопанска камара (1)
- Асоциация на индустриалния капитал в България (1)
- Българска търговско-промишлена палата (1)
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България (КРИБ) „Гласът на българския бизнес“ (1)
- Съюз за Стопанска Инициатива (1)

Надзорният съвет се свиква на заседания от председателя или по искане на една трета от членовете му. В тях със съвещателен глас участва и управителят на Националния осигурителен институт. За редовни се смятат заседанията, на които са присъствали най-малко половината от членовете му. Решения се взимат, ако за тях са гласували повече от половината от общия брой на членовете на Надзорния съвет.

През 2023 г. са проведени общо [13 заседания, на които са взети 43 решения](#). Най-много решения са взети за утвърждаване на проекти на нормативни актове по ДОО преди внасянето им за приемане от съответните държавни органи. През 2023 г. са разгледани и утвърдени:

- Отчет за изпълнение на бюджета на ДОО за 2022 г., отчет за изпълнение на бюджета на Учителския пенсионен фонд за 2022 г. и утвърждаване на проекта на Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г.
- Годишен отчет за дейността на НОИ през 2022 г.
- Взети са 2 решения, свързани с утвърждаване на проекти на нормативни актове по ДОО преди внасянето им за приемане от съответните държавни органи (чл. 36, ал. 1, т. 2 и т. 4 от КСО).

Останалите решения на Надзорния съвет имат следния предмет на обсъждане:

- Две от тях са свързани с вземането на решения за придобиване и разпореждане с имущество на НОИ над размера, определен от Правилника за организацията и дейността на НОИ.
- Във връзка с провеждане на процедура за избор на изпълнители на дейността по профилактика и рехабилитация за 2023 г. са взети две решения за утвърждаване на документите за процедурата и три за определяне на изпълнители на дейността по профилактика и рехабилитация.
- Едно от решенията е във връзка с разсрочване на вземания за задължителни осигурителни вноски към фондовете на ДОО по чл. 36, ал. 1, т. 6 от КСО.
- Едно решение е свързано с одобряване на компенсирани промени в консолидирания бюджет на ДОО за 2022 г.
- Взето е решение, с което е приета Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 13.02.2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация.
- Надзорният съвет на НОИ е одобрил осъвременяване на пенсиите с 12,0 на сто, считано от 01.07.2023 г.

В качеството си на едноличен собственик на капитала на „Профилактика, рехабилитация и отдих“ ЕАД, Надзорният съвет на НОИ е провел 3 заседания, свързани с дейността на дружеството, на които е решено следното:

- Одобрен е Годишният финансов отчет и доклад за дейността за 2022 г.
- Приет е одиторският доклад за 2022 г.
- Избран е регистриран одитор, който да завери отчета на дружеството за 2024 г.
- Утвърдени са Правила за условията и реда за управление, разпореждане и продажба на недвижими имоти, собственост на ПРО ЕАД.
- Взети са две решения, относно освобождаването и избора на членове на СД на ПРО ЕАД.

Управител и подуправител

Управителят се избира от Народното събрание за срок от четири години (чл. 37, ал. 1 от КСО) и действа от името на НОИ, организира и ръководи дейността му и го представлява пред всички физически и юридически лица в страната и в чужбина. Той е първостепенен разпоредител с бюджета на държавното обществено осигуряване и със средствата на Учителския пенсионен фонд.

Подуправителят се избира от Народното събрание за срок от четири години. Изпълнява функциите на управителя при неговото отсъствие, както и отделни правомощия на управителя в случаите на възлагане. Представлява института в междуинституционални работни групи, управителни органи и национални съвети.

В своята дейност, управителят се подпомага от Съвет на управителя и Регионален консултативен съвет.

Регионален консултативен съвет

Регионалният консултативен съвет се състои от управителя, подуправителя, главния секретар и ръководителите на ТП на НОИ.

Съветът се свиква на заседания от управителя, който е и негов председател. Решенията му се вземат с обикновено мнозинство.

Регионалният консултативен съвет: подпомага дейността на управителя в провеждане на регионалната политика и административното управление; анализира дейността на териториалните поделения и предлага решения за нейното усъвършенстване; обсъжда предложения за усъвършенстване дейността на териториалните поделения и подобряване на връзките между тях и Централното управление.

Съвет на управителя

Дейността на управителя се подпомага от Съвет на управителя, който се състои от управителя, подуправителя, главния секретар, ръководителя на Инспектората, длъжностните лица на пряко подчинение на управителя и директорите на дирекции в централно управление. Управителят свиква и ръководи заседанията на Съвета на управителя. Заседанията на Съвета на управителя са редовни, ако присъстват две трети от членовете, а решенията се вземат с обикновено мнозинство. Съветът на управителя предлага на Управителя проекти на решения, свързани с неговите правомощия по КСО.

Административна структура

Националният осигурителен институт осъществява своята дейност чрез Централно управление и 28 териториални поделения (Приложение № 1 към настоящия отчет). Това групиране е обусловено от спецификата на неговата дейност, изискваща структуриране, което от една страна да гарантира централизирано изпълнение на основните функции по отношение на планирането, контрола и управлението, както и осигуряване на необходимите ресурси

(човешки, финансови, материално-технически), а от друга страна да ситуира звената, предоставящи услуги по-близо до техните ползватели. Според функциите, които изпълняват, звената в централно управление са организирани в шест дирекции на специализираната администрация, седем дирекции на общата администрация, инспекторат, финансов контролор, длъжностно лице по защита на данните, служител по сигурността на информацията, експерт по мрежова и информационна сигурност, дирекция „Вътрешен одит“ и дирекция „Сигурност“ (Приложение № 2).

Териториалните поделения на НОИ осъществяват дейностите по държавното обществено осигуряване, съгласно КСО съобразно териториалния им обхват (Приложение № 3 и Приложение № 4).

Специализираната администрация извършва дейностите, възложени на НОИ съгласно КСО във връзка с осъществяване на държавното обществено осигуряване. Общата администрация подпомага реализирането на правомощията на управителя като ръководител на организацията, създава условия за осъществяването на дейността на специализираната администрация и извършва техническите дейности по административното обслужване на гражданите и юридическите лица.

ДЕЙНОСТИ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

I. ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ

Една от основните дейности на НОИ е свързана със задължителното държавно пенсионно осигуряване. НОИ администрира отпускането и изплащането както на пенсии, свързани с трудовата дейност на лицата, така и на тези, независещи от осигуряването на гражданите, които са с подчертано социален характер. Към пенсиите се отпускаат и изплащат и добавки на лицата, с нормативно основание КСО или други специални закони.

Всички дейности, свързани с отпускането и изплащането на пенсиите и добавките към тях се осъществяват в териториалните поделения на НОИ. Пенсионното осигуряване в Централното управление на НОИ се осъществява от дирекция „Пенсии“, състояща се от два специализирани отдела, изпълняващи дейностите по организацията, методическото ръководство и разработването на процедури за контрол по отпускане и изплащане на всички видове пенсии.

Дейността на Националния осигурителен институт по отпускането, изменението и изплащането на пенсиите по българското законодателство през 2023 г. не бе лишена от предизвикателства и динамика, като бяха извършени следните преизчисления на пенсиите и изплащаните добавки:

➤ Считано от 01.01.2023 г. бяха преизчислени размерите на всички добавки по чл. 9 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресираните лица (ЗПГРРЛ), отпускнати с начална дата до 31.12.2022 г., въз основа на средния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст за 2022 г. (686,48 лв.).

➤ НОИ изплати еднократна добавка от 70 лв. към пенсиите за месец април 2023 г. на всички пенсионери, които получават пенсия без добавките и компенсациите към нея в размер до 504,00 лв. включително, с отпускнатите от правителството средства по бюджета на държавното обществено осигуряване за еднократно изплащане на допълнителна сума по повод Великденските празници.

➤ Служебно бяха преизчислени пенсиите на работещите пенсионери, считано от 1 април 2023 г. Зачетен бе допълнително придобитият осигурителен стаж от лицата, положен след пенсионирането им, въз основа на данните, постъпили от осигурителите и самоосигуряващите се лица за времето до 31 декември 2022 г. и налични в информационната система и регистрите на НОИ към 1 март 2023 г.

➤ Считано от 1 юли, след прилагане на разпоредбата на чл. 100 от КСО бяха определени нови размери на пенсиите, свързани с трудова дейност, отпуснати с начална дата до 31 декември 2022 г., като бяха увеличени с 12 на сто. Това са пенсиите от следните видове: лични и наследствени пенсии за осигурителен стаж и възраст, за инвалидност поради общо заболяване, трудова злополука и професионална болест, личните пенсии за гражданска и военна инвалидност, когато са изчислени от трудово възнаграждение, както и добавките, които се изплащат на преживелия съпруг и са изчислени от пенсията на починалия съпруг/а.

➤ Осъвременени с 12 на сто са и пенсиите, несвързани с трудова дейност, в резултат на увеличаването на социалната пенсия за старост на 276,64 лв. Това са пенсиите за военна и гражданска инвалидност, социалната пенсия за инвалидност и персоналната пенсия, и добавките към пенсиите, нормативно определени от нея.

1. Методологически дейности по отпускане и изплащане на пенсии

Методологията на отпускането, изменението и изплащането на пенсии и добавки на лица, чиито права се преценяват само на основание българското пенсионно законодателство, се осъществява от дирекция „Пенсии“ в ЦУ на НОИ. За изграждането на единна, непротиворечива и последователна практика при прилагане на нормативната уредба по пенсиите на звената от функционално направление „Пенсии“ в териториалните поделения на НОИ, се предоставят методически указания и систематизирана информация. Изготвят се единни образци на заявления, удостоверения и други документи, улесняващи обслужването на гражданите, разработват се задания за изграждане и актуализиране на програмни продукти за автоматизиране на пенсионните дейности.

Методологическата дейност включва и усъвършенстване на дейностите по превенция и последващо разкриване на опитите за измама за получаване на пенсионни обезщетения от лица, които не отговарят на минималните изисквания за придобиване на съответните права, изготвянето на работни инструкции и процедури във връзка с отпускането, изменението и изплащането на пенсиите, извършването на анализи на дейността в ТП на НОИ и разработване процедури за контрол по отношение на изпълнението им, и участието в подготовка на проекти на нормативни актове по общественото осигуряване.

От съществена важност за осъществяване на дейността по пенсионното осигуряване е взаимодействието с други държавни органи и институции, с органи на местната власт, с организации на пенсионерите, работодателските и синдикални организации. Текущо са поддържани контакти с други администрации, касаещи дейността по изплащане на пенсиите – АСП, МВР, МВнР, общини, банки/доставчици на платежни услуги.

Във връзка с пенсионното осигуряване през 2023 г. са осъществени следните дейности:

➤ Отговорите на писма на граждани, осигурители, различни ведомства от централната и местната администрация и териториални поделения са над 2 380, като от тях повече от 1 250 са постъпили по електронен път, в т.ч. и чрез електронните услуги на НОИ чрез Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ). Основна част от кореспонденцията е свързана с разяснения, касаещи условията за придобиване на пенсионни права по конкретни казуси; запитвания по приложимото пенсионно законодателство; изразяване на становища относно категорията на труда при пенсиониране; преизчисляване пенсиите на работещите пенсионери; сроковете за произнасяне по подадени заявления; изплащане на наследствени пенсии на учащи; налагане на удържки от пенсиите по реда на Граждански процесуален кодекс, Данъчно-осигурителен процесуален кодекс. Отговори, становища и доклади, свързани с прилагането и с промените на осигурителното законодателство са изготвени до комисии към Народното събрание, Администрацията на президента на Република България, Министерския съвет на Република България, Министъра на труда и социалната политика, Министъра на финансите, Омбудсмана на Република България. Кореспонденция е осъществявана и с Министерството на здравеопазването, Регионалните здравни инспекции, Националната

агенция за приходите, Агенцията за социално подпомагане и органите на местната администрация.

➤ Изготвени са над 600 бр. вътрешни документа – становища, анализи, доклади и писма до ТП на НОИ. Част от тях са във връзка с актуализиране или разработване на нови функционални възможности/модули в програмните продукти по пенсиите, вследствие на извършени нормативни промени; утвърждаване на нови образци на заявления и формуляри по пенсиите; осъществяване на ефективно наблюдение по отношение на минимизиране на рисковете и предотвратяване на неправомерни разходи на средства от фондовете на държавното обществено осигуряване във връзка с констатирани опити за измами в ТП на НОИ, както чрез използване на неистински или подправени документи за осигурителен стаж и осигурителен доход, така и чрез подаване на неверни осигурителни данни. Друга част е във връзка с постъпила информация за лица, починали на територията на друга държава, за които няма пълни данни и/или документи, удостоверяващи смъртта; спрени и неуредени пенсионни партии; надвзети пенсии; извършени проверки в пощенските станции и други въпроси по изплащане на пенсиите.

➤ През годината продължи въвеждането в експлоатация на резултатите от проект „Развитие и въвеждане на Институционалната архитектура на НОИ за приоритетни процеси, свързани с пенсиите и предоставяне на електронни административни услуги“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, с цел подобряване дейностите, свързани с пенсиите и предоставянето на всички електронни административни услуги и справки. Извършени са тестове и подготовка за внедряването на системата в процеса по административно обслужване на гражданите и бизнеса – заявяване на услуги чрез новия Единен портал за електронни услуги (ЕПЕУ), както и за получаване на подробна информация за осигурителните данни на лицата чрез Електронното осигурително досие за пенсия (ЕОДП).

➤ Изготвени са 31 бр. методически указания и указателни писма по въпроси, свързани с отпускането и изменението на пенсиите и 19 бр., касаещи дейността по изплащане на пенсиите и тяхното програмно осигуряване. Указателните писма до териториалните поделения на НОИ, често са свързани и с извършените през годината промени в пенсионното законодателство.

➤ Във връзка с текущите изменения и допълнения в Кодекса за социално осигуряване, Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж и други приложими нормативни актове на интернет страница на НОИ своевременно е публикувана пълна и актуална информация в помощ на пенсионерите и осигурените лица и са изготвени материали за Бюлетина на НОИ.

➤ Изразено е становище до Администрацията на Президента на Р България във връзка с молба за опрощаване на задължение по реда на чл. 98, т. 12 от Конституцията на Р България, произтичащо от неоснователно изплатени суми за пенсии и са изготвени три отказа и два доклада за внасяне на предложение до Министерски съвет за отпускане на персонална пенсия по чл. 92 от КСО.

➤ В процеса по изплащане на пенсиите са създадени нови връзки и функционалности в модулите от Националната система за отпускане и изплащане на пенсиите и в програмния продукт, чрез който се обработват постъпилите в териториалните поделения на НОИ заповни съобщения и се формират разпореждания за възстановяване на неоснователно изплатени суми за пенсии към държавното обществено осигуряване. С въведените допълнителни контролни процедури се гарантира изплащане на суми от пенсии в правилни размери. По повод необходимостта от доразвиване на съществуващите функционалности и създаването на нови такива са разработени и изпратени до разработчика 8 бр. задания. За извършените промени в системата и в програмния продукт са подготвени и изпратени 9 указания до ТП на НОИ. Извършени са много на брой тестове и са дадени становища относно функционалности, промени и допълнения, касаещи формираните през системата удостоверения. Голяма част от

работата в тази насока се извърши във връзка с внедряване на нов модул за автоматично формиране на разпореждания за прекратяване на пенсия/добавка. При необходимост са изготвени нови образци на уведомителни писма до лицата и запороналожителите. Всичко това се прави с цел оптимизиране на процеса, подобряване на контрола и повишаване качеството на обслужване на осигурените лица, пенсионерите и техните наследници.

➤ Броят на служебно преизчислените пенсии с допълнително зачетен осигурителен стаж от 1 април 2023 г. възлиза на 335 932, като се отчита намаление с 4 948 в сравнение със служебно преизчислените през предходната 2022 г., когато са били 340 880 бр. За разлика от този вид преизчисляване, при преизчислените пенсии след зачитане на осигурителния стаж и осигурителния доход по подадени от лицата заявления се наблюдава ръст – преизчислени са 78 468 пенсии, с 3 578 бр. повече в сравнение с 2022 г. През 2023 г. броят на заявленията, подадени от работещи пенсионери за преизчисляване на пенсиите им с допълнително придобития от тях осигурителен стаж и осигурителен доход след пенсионирането им, също са повече – подадени са 21 059, при 19 785 бр. през 2022 г.

2. Отпускане и изплащане на пенсиите по българското законодателство в ТП на НОИ

Дейностите по отпускане, изменение, осъвременяване, спиране, възобновяване, прекратяване, възстановяване и изплащане на пенсиите и добавките към тях се осъществява в структурните звена „Пенсии“ в териториалните поделения на НОИ. В тези звена се извършват всички дейности по пенсионното обслужване на осигурените лица, както и административните производства във връзка с отпускане и изменение на пенсиите и добавките, изплащани към тях, когато се преценяват пенсионни права по българското законодателство или по европейските регламенти и/или международните договори в областта на социалната сигурност на лица с постоянен адрес в Република България.

Обслужването на гражданите по въпроси, свързани с пенсионното осигуряване, се извършва на първо място чрез централите за административно обслужване (приемните) на отдел „Пенсии“ във всяко ТП на НОИ, съответно – на дирекция „Пенсии“ в ТП на НОИ – София-град. Дейността им е организирана по начин, който цели ефективно, бързо и компетентно обслужване. В приемните във всяко ТП на НОИ се извършват справки по отпускане и изплащане на пенсиите, провеждат се консултации относно пенсионните права на лицата, приемат се и се завеждат постъпващи заявления, документи за учащи, запорни съобщения, издават се удостоверения във връзка с пенсиите. С предоставяне на справки и консултации са ангажирани както длъжностните лица в приемните на ТП на НОИ, така и пряко заетите с дейността по отпускане и изплащане на пенсиите служители, съгласно утвърденото от ТП на НОИ приемно време.

Кореспонденцията и обслужването на гражданите се осъществява и по електронен път съгласно изискванията на Закона за електронното управление, вкл. чрез ССЕВ и чрез електронните административни услуги, предоставяни на сайта на НОИ на лицата с издаден персонален идентификационен код (ПИК) на НОИ или при наличие на квалифициран електронен подпис (КЕП).

Общият брой на постъпилите през 2023 г. заявления, свързани с отпускането и преизчисляването на пенсиите, във всички 28 териториални поделения на НОИ е 183 174, като в таблицата са представени данни за подадените през периода 2020 – 2023 г. заявления за основните видове пенсионни услуги:

Таблица № 2 : Постъпили заявления в ТП на НОИ във връзка с пенсионното обслужване за периода 2020 – 2023 г.

Вид заявление	Брой			
	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общо постъпили заявления, в т.ч. за:	242 501	209 889	179 771	183 174
Лична пенсия за осигурителен стаж и възраст	78 015	76 081	69 099	72 366
Лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване	29 764	24 845	28 512	39 147
Лична пенсия за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест	66	75	71	66
Наследствена пенсия или добавка по чл. 84 от КСО	59 581	73 274	62 304	52 254
Преизчисляване на пенсия по чл. 102 от КСО	75 075	35 614	19 785	19 341

Броят на подадените заявления за преизчисляване на пенсията с осигурителен стаж и осигурителен доход след пенсионирането през 2023 г. е 19 341, като се запазва тенденцията за намаляване на броя им. Основната причина за това е въвеждането от 2020 г. на служебното преизчисляване на всички лични трудови пенсии на работещите пенсионери, при което се зачита допълнително придобития от тях осигурителен стаж след пенсионирането им, съответно – след последното преизчисление на пенсиите им, съгласно разпоредбата на чл. 102, ал. 1, т. 1 от КСО.

Наблюдава се ръст на общия брой подадени заявления за отпускане на лична пенсия за осигурителен стаж и възраст през 2023 г. спрямо 2022 г., с 3 267 заявления повече.

Броят на заявленията за отпускане за пенсия за инвалидност поради общо заболяване през 2023 г. е значително увеличен спрямо предходната година – с 10 635 бр. Обратна тенденция – на намаляване, се наблюдава при подадените заявленията за отпускане на наследствена пенсия или добавка по чл. 84 от КСО – от 62 304 заявления през 2022 г. на 52 254 през 2023 г. Намаляване се отчита и при заявленията за отпускане на лична пенсия за трудова злополука и професионална болест – през 2023 г. са 66 и са намалели с 5 спрямо 2022 г.

Десетте териториални поделения с най-висок общ брой на приети заявления през 2023 г. са:

- София-град – 32 466 бр.
- Пловдив – 18 878 бр.
- Бургас – 11 197 бр.
- Варна – 11 040 бр.
- Стара Загора – 9 150 бр.
- Благоевград – 8 521 бр.
- Плевен – 8 401 бр.
- Хасково – 7 847 бр.
- София област – 7 594 бр.
- Велико Търново – 7 298 бр.

В градовете с по-малко население се запазва установения по-малък брой на приетите заявления. Така например в ТП на НОИ – Търговище са 3 905 бр., в ТП на НОИ – Кюстендил са 3 618 бр., в ТП на НОИ – Силистра – 3 586 бр., в ТП на НОИ – Ямбол – 3 301 бр. и в ТП на НОИ – Видин – 2 979 бр. В останалите ТП на НОИ приетите заявления варират между 4 000 и 7 000.

През 2023 г. броят на новоотпуснатите лични и наследствени пенсии е 134 142 при 129 331 за 2022 г., което е с 4 811 повече спрямо 2022 г. Броят на изменените през 2023 г. пенсии по подадени от лицата заявления и искания е 501 689, а прекратените пенсии са 127 124.

Във връзка с дейността по изплащане на пенсиите през годината са обработени 36 882 случая на пенсии, изплатени за минало време и 69 744 случая на възстановени неизплатени пенсии. Пенсионерите, чиито пенсии са спрени от изплащане през годината въз основа на нормативно установени основания, са 463 622.

През 2023 г. в ТП на НОИ са обработени 26 801 документа на учащи във връзка с изплащане на наследствените им пенсии. Издадени са 32 148 удостоверения във връзка с получаваната от лицата пенсия и/или добавка.

Извършени са общо 56 187 промени на адреса за получаване на пенсията чрез пощенска станция, както и на начина, по който се изплаща пенсията – чрез пощенска станция или доставчик на платежни услуги (ДПУ).

По искане на работодателя или органа по назначаването за предоставяне на информация за упражнено право на пенсия за осигурителен стаж и възраст от техни работници и служители са изготвени 26 704 справки.

Обработени са 54 120 пенсионни партии с наложени запори по реда на Гражданския процесуален кодекс (ГПК) или по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК), в това число нови, вдигнати, преустановени, променени запори. Общият брой на активните запорни съобщения към 31.12.2023 г. е 58 381.

Общият брой на наложените през 2023 г. удържки от пенсии/добавки за погасяване на неоснователно изплатени суми от фондовете на държавното обществено осигуряване е 1 412.

През 2023 г. са изготвени 1 503 138 пенсионни записи във всички териториални поделения на НОИ (при 749 847 бр. за 2020 г., 556 700 бр. през 2021 г. и 3 344 009 бр. през 2022 г.). С пенсионен запис се изплаща пенсия за минало време, за част от месец или ако е спряна от изплащане съгласно нормативно определени основания, както и неполучена пенсия от починал пенсионер – на неговите правоимащи наследници. Изплатените пенсионни записи през 2023 г. са формирани и поради следните обстоятелства: промяната в размера на минималната работна заплата за страната от 01.01.2023 г., което води до промяна в размера или до вдигане на удържките от пенсии/добавки, наложени със запорни съобщения по реда на ГПК и ДОПК; изплащане на еднократна допълнителна сума в размер на 70,00 лв. за месец април 2023 г., което се осъществи само с пенсионен запис.

Обработени са 99 803 инвалидни пенсии на лица, които са били преосвидетелствани от ТЕЛЖ и 43 657 други промени по пенсиите, невключени в гореизброените.

През 2023 г. са извършени 2 бр. проверки по изплащането на пенсиите в пощенските станции съвместно от ТП на НОИ и органите на областните пощенски станции на „Български пощи“ ЕАД. Една от проверките е по жалба от лице, при която не са констатирани нарушения от страна на пощенската станция. А другата, по сигнал от Районна прокуратура, вследствие неизпълнение на „Инструкцията за осъществяване на контрол в пощенските станции по спазване и прилагане на Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж“ е нанесена щета на ДОО от неправилно изплатена пенсия по вина на служител от пощенска станция. Констатираните неправомерно изплатени суми подлежат на възстановяване на ТП на НОИ.

II. ОСИГУРЯВАНЕ И КРАТКОСРОЧНИ ПЛАЩАНИЯ

Функционално направление осигуряване и краткосрочни плащания осъществява дейностите по организиране, методическо ръководство и контрол при отпускането и изплащането на краткосрочните обезщетения и помощи по Кодекса за социално осигуряване и по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, и на гарантираните

вземания по Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя, дейността по контрола на разходите на държавното обществено осигуряване и извършването на контролно-ревизионната дейност, както и във връзка с медицинската експертиза, трудовите злополуки, професионалните болести и дейността по профилактика и рехабилитация, финансирана от бюджета на ДОО.

1. Парични обезщетения и помощи

Методологическото обезпечаване на дейността през годината включва организиране и координиране на дейността по изплащане на паричните обезщетения и помощи по КСО, паричните обезщетения за безработица по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и на гарантираните вземания по Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя.

Подготвяни са проекти за промени в нормативни актове и методически указания по промените в осигурителното законодателство за уеднаквяване на практиката в ТП на НОИ и са разработвани образци на формуляри и документи във връзка с паричните обезщетения и помощи от ДОО и за гарантираните вземания.

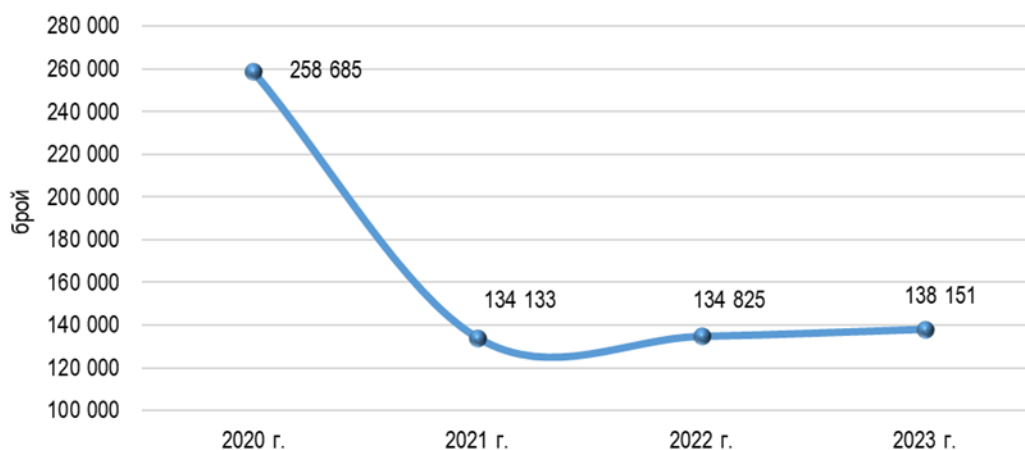
Текущо през годината е оказвана методическа помощ на длъжностните лица от ТП и от Контактния център, и са консултирани граждани относно отпускането и изплащането на паричните обезщетения и помощи и на гарантираните вземания.

Краткосрочните парични обезщетения заместват за определен период от време загубения доход от упражняването на трудова дейност при настъпване на рисковете временна неработоспособност, временно намалена работоспособност, майчинство и безработица. Данните от наблюдаваните показатели по отделните видове краткосрочни плащания и съпътстващите отпускането и изплащането им документи, които постъпват и се обработват в НОИ за четири годишен период са представени, както следва в отчета.

За периода 2020 – 2023 г. се наблюдава значително намаляване на броя на подадените заявления за отпускане на ПОБ. През периода 2021 – 2023 г. броят им се запазва сравнително един и същи (134 133 бр. – 2021 г., 134 825 бр. – 2022 г. и 138 151 бр. – 2023 г.). През 2020 г. броят на регистрираните заявления за отпускане на парични обезщетения за безработица е 258 685, което е най-високата стойност от 2009 г. до момента. След въведеното извънредно положение от 13.03.2020 г. и извършените масови съкращения най-голямо увеличение на броя на подадените заявления се наблюдава през месец април 2020 г. – 68 151 бр. и през м. май 2020 г. – 30 206 бр. Едно от най-сериозните отражения на пандемията и мерките за ограничаване на разпространението на COVID-19 е върху пазара на труда. Основните наблюдения и изводи, които се налагат от представената информация за периода 2020 – 2023 г. и отражението на пандемията и мерките за ограничаване на разпространението на COVID-19 върху пазара на труда могат да се обобщят, както следва:

➤ Разпространението на COVID-19 в началото на 2020 г. влоши икономическата ситуация в страната и затрудни стопанския живот в редица сектори на икономиката. Динамиката на броя на регистрираните безработни лица с право на парично обезщетение през 2020 г. бе силно повлияна от въведените ограничителни мерки в България – и пролетният, и есенният „локдаун“ бяха последвани от увеличаване на броя на получателите на обезщетения. В резултат, средномесечният брой регистрирани безработни лица с право на парично обезщетение нарасна 1,68 пъти в сравнение с 2019 г.;

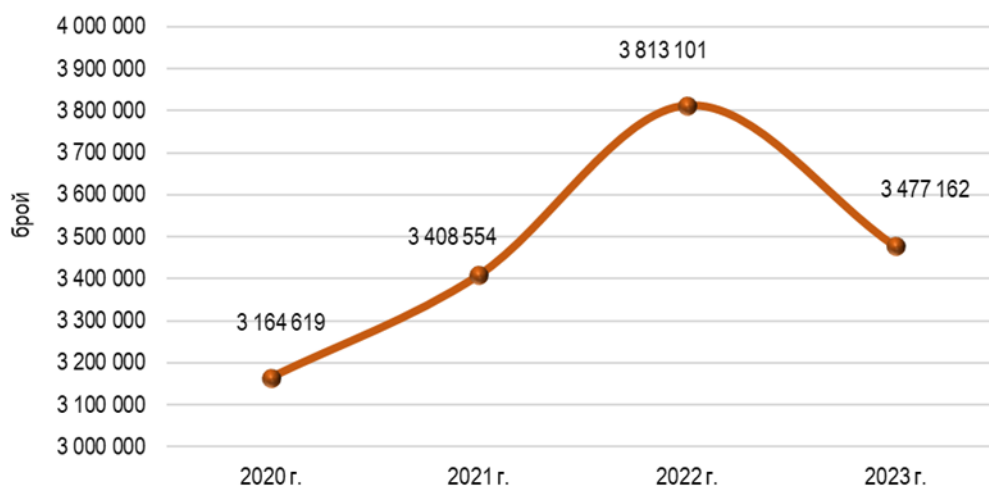
➤ Периодичното въвеждане на по-малко строги ограничителни мерки, съчетано с прилагането на схеми за подкрепа на заетостта с индивидуален подход за някои сектори (туризъм и сухопътен транспорт) позволиха на значително по-голям в сравнение с 2020 г. брой безработни лица с право на обезщетение да се върнат в заетост. Така през 2023 г. средномесечният брой регистрирани безработни лица с право на парично обезщетение намалю 1,87 пъти в сравнение с 2020 г.

Фигура № 1 : Динамика на средномесечния брой регистрираните заявления за отпускане на парични обезщетения за безработица за периода 2020 – 2023 г.

Осъществяван е контрол по досиетата и изготвените проекти на разпореждания по правото и размера на гарантираните вземания на лицата, подали заявления за отпускане на гарантирани вземания. През 2023 г. са изплатени гарантирани вземания на 1 005 лица по подадени от тях заявления, или с 1 219 лица по-малко спрямо 2020 г. На 152 лица е отказано изплащане на гарантирано вземане, а на 9 лица е издадено разпореждане за спиране на производството. Изплатената сума за гарантирани вземания през 2023 г. е в размер на 2 678,9 хил. лв., или с 4 635,5 хил. лв. по-малко спрямо 2020 г.

През 2023 г. от териториалните поделения на НОИ са приети общо 3 477 162 бр. документа за изплащане на парични обезщетения, като в сравнение с 2022 г. са приети с 335 939 бр. по-малко, основно поради по-малкия брой приети болнични листове.

Фигура № 2 : Динамика на приетите основни документи за изплащане на парични обезщетения от ДОО за периода 2020 – 2023 г.

Приетите основни документи в Интегрираната система за електронен обмен на документи и данни (ИСЕОДД) по източници на данни и по териториални поделения на НОИ

през 2023 г. са представени в следващата таблица:

Таблица № 3 : Приети основни документи в ИСЕОДД по източници на данни и по ТП на НОИ през 2023 г.

ТП на НОИ	Приети документи по източници на данни						Приети документи общо (бр.)
	На хартиен носител (бр.)	Дял	На електронен носител (бр.)	Дял	По електронен път (бр.)	Дял	
Благоевград	79	0,06%	9	0,01%	132 641	99,93%	132 729
Бургас	206	0,14%	90	0,06%	148 001	99,80%	148 297
Варна	284	0,13%	29	0,01%	212 252	99,85%	212 565
Велико Търново	157	0,16%	132	0,14%	95 607	99,70%	95 896
Видин	3	0,02%	19	0,11%	17 350	99,87%	17 372
Враца	61	0,10%	0	0,00%	63 005	99,90%	63 066
Габрово	95	0,14%	2	0,00%	68 917	99,86%	69 014
Кърджали	22	0,06%	1	0,00%	34 549	99,93%	34 572
Кюстендил	20	0,05%	20	0,05%	43 930	99,91%	43 970
Ловеч	10	0,02%	15	0,03%	44 569	99,94%	44 594
Монтана	71	0,20%	102	0,28%	35 650	99,52%	35 823
Пазарджик	37	0,04%	22	0,02%	105 102	99,94%	105 161
Перник	24	0,05%	28	0,06%	47 223	99,89%	47 275
Плевен	23	0,03%	0	0,00%	82 888	99,97%	82 911
Пловдив	298	0,08%	323	0,08%	390 257	99,84%	390 878
Разград	19	0,06%	1	0,00%	32 336	99,94%	32 356
Русе	149	0,16%	50	0,05%	93 413	99,79%	93 612
Силистра	7	0,03%	77	0,29%	26 470	99,68%	26 554
Сливен	11	0,02%	17	0,03%	50 170	99,94%	50 198
Смолян	10	0,02%	42	0,09%	47 514	99,89%	47 566
София-град	568	0,05%	425	0,04%	1 205 849	99,92%	1 206 842
София-област	94	0,10%	20	0,02%	97 984	99,88%	98 098
Стара Загора	36	0,02%	20	0,01%	170 941	99,97%	170 997
Добрич	10	0,03%	42	0,11%	37 826	99,86%	37 878
Търговище	12	0,04%	52	0,18%	28 677	99,78%	28 741
Хасково	112	0,18%	61	0,10%	61 575	99,72%	61 748
Шумен	65	0,13%	2	0,00%	49 099	99,86%	49 166
Ямбол	6	0,01%	4	0,01%	49 273	99,98%	49 283
ОБЩО	2 489	0,07%	1 605	0,05%	3 473 068	99,88%	3 477 162

След промените в Наредбата за паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване (в сила от 2020 г.) удостоверенията, приложения № 9, 10 и 11 се подават само по електронен път чрез използване на КЕП на подателя в ИСЕОДД. Видно от таблицата най-голям е дялът на приетите данни по електронен път – 99,9%, (с 4,5 п. п. повече спрямо 2020 г., когато са 95,4%).

2. Методология на осигуряването и контрол

Дейността по разработването на общата методология на държавното обществено осигуряване във връзка с компетенциите на Националния осигурителен институт и методологията на контролно-ревизионната дейност, осъществявана от контролните органи на ТП на НОИ, е основна част от работата на методолозите. Друга част е насочена към организиране, координиране, анализиране и контролиране на дейностите по извършването на контрол на разходите на ДОО с цел недопускането на неправомерни разходи на парични обезщетения и помощи изплащани от НОИ.

2.1. Методология на осигуряването

Методолозите на института в областта на осигуряването и краткосрочните плащания и през 2023 г. са участвали при обсъждането и разработването на промени в нормативните актове на държавното обществено осигуряване, както и подготовката на методически указания по прилагането им, с цел улесняване на осигурителите, самоосигуряващите се и осигурените лица при ползването на осигурителните права и уеднаквяване на практиката по прилагане на

осигурителното законодателство от страна на длъжностните лица в териториалните поделения. Указанията са публикувани и на Интернет страницата на института за сведение и ползване от осигурителите и осигурените лица.

Дейностите по правилното прилагане на осигурителното законодателство са насочени към разработването на процедури, указания и становища; изготвяне на указания за уеднаквяване на практиката на териториалните поделения при прилагане на осигурителното законодателство; разработване на електронни административни услуги и справки с цел намаляване на административната тежест на осигурителите и осигурените лица; подготовка на отговори по постъпили въпроси в областта на общественото осигуряване от териториалните поделения на НОИ, както и от осигурители и осигурени лица; извършване на проверки по постъпили сигнали и жалби на лица, осигурители и препратени от други институции.

По отношение на обслужването на осигурените лица през годината са разработвани актуални образци на документи, становища във връзка с подадени молби за разсрочване на задължения към държавното обществено осигуряване, както и такива до администрацията на президента на Република България за опрощаване на задължения.

2.2. Контролно-ревизионна дейност

Контролната дейност на Националния осигурителен институт се осъществява на основание чл. 107 от КСО. Процедурите за извършването на тази дейност са регламентирани в Инструкцията за реда и начина на осъществяване на контролно-ревизионна дейност от контролните органи на НОИ. Контролът по разходите на държавното обществено осигуряване се извършва от инспекторите по осигуряването в териториалните поделения и длъжностните лица, на които със заповед на управителя на НОИ или директора на ТП, е възложено извършването на контрола. Осъществява се чрез извършване на ревизии и проверки на осигурителите, самоосигуряващите се лица, физическите и юридическите лица.

Финансовите ревизии са планови и извънпланови. Плановите ревизии са пълни ревизии по разходите на държавното обществено осигуряване и се извършват съгласно шестмесечни планове. Извънплановите ревизии могат да бъдат пълни и частични.

Проверките от контролните органи на ТП на НОИ се извършват по повод заявления, сигнали или жалби, за нарушения на осигурителното законодателство във връзка с дейността, възложена на НОИ. За резултатите от извършената проверка се съставя констативен протокол. В зависимост от вида на проверката констативните протоколи биват: констативен протокол за проверка, констативен протокол за вътрешна проверка, констативен протокол за осъществяване на последващ контрол, констативен протокол за проверка по ГВРС.

През 2023 г. контролните органи на НОИ са съставили общо 16 680 констативни протокола, което представлява 73,4% от всички съставени ревизионни документи за годината. От представените данни в таблица № 4 е видно, че през 2023 г. броят на съставените констативни протоколи намалява, което се отразява и на общия брой на ревизионните документи. Контролните органи на НОИ съставят ревизионни актове за начет на осигурители и самоосигуряващите се лица за причинените щети на фондовете на ДОО.

Таблица № 4 : Разпределение на ревизионните документи по видове през периода 2020 – 2023 г.

Година	Ревизионни актове за начет (брой)	Дял от общия брой ревизионни документи	Ревизионни записки (брой)	Дял от общия брой ревизионни документи	Констативни протоколи (брой)	Дял от общия брой ревизионни документи	РАН и ревизионни записки за ПППР (брой)	Дял от общия брой ревизионни документи	ОБЩО (брой)
2020	1 312	6,2%	4 907	23,1%	14 885	70,1%	130	0,6%	21 234
2021	1 567	6,7%	4 947	21,1%	16 725	71,3%	214	0,9%	23 453
2022	1 534	6,4 %	4 663	19,4 %	17 610	73,4 %	188	0,8%	23 995
2023	1 263	5,6%	4 581	20,2%	16 680	73,4%	206	0,9%	22 730

През 2023 г. са извършени общо 5 844 ревизии, като са съставени 1 263 ревизионни актове за начет за сумата от 2 469,6 хил. лв. Контролните органи са съставили 16 680 констативни протокола, 1 428 акта за административни нарушения на осигурители и са издадени 947 наказателни постановления за налагане на административни наказания.

Таблица № 5 : Размер на установения начет от пълни и частични финансови ревизии през периода 2020 – 2023 г. (хил. лв.)

Година	Размер на установения начет от пълни ревизии	Дял от общия размер на начета	Размер на установения начет от частични ревизии	Дял от общия размер на начета	Размер на установения начет от ОАМЕ и ППР	Дял от общия размер на начета	ОБЩО	Разпореждания по чл. 114 от КСО	Общо по РАН и разпореждания по чл. 114 от КСО
2020	499,4	28,3%	1 140,3	64,7%	123,0	7,0%	1 762,8	8 899,6	10 662,4
2021	614,2	30,0%	1 320,1	64,6%	110,8	5,4%	2 045,1	10 211,4	12 256,5
2022	652,1	16,3 %	3 301,5	82,3 %	57,4	1,4 %	4 011,0	9 031,9	13 042,9
2023	292,7	11,9%	2 071,7	83,9%	105,1	4,3%	2 469,6	9 617,3	12 086,9

Контролните органи на ТП на НОИ издават разпореждания по реда на чл. 114 от КСО за възстановяване на недобросъвестно получени суми за осигурителни плащания. По този ред се събират неправомерно получени парични обезщетения за временна неработоспособност, бременност и раждане, за отглеждане на дете, помощи за профилактика и рехабилитация. Суми за пенсии и парични обезщетения, неоснователно изплатени за периоди след смъртта на правоимащото лице, се събират от лицето, което ги е получило или солидарно от наследниците. По реда на чл. 114 се съставят разпореждания за неправомерно получени парични обезщетения за безработица.

През 2023 г. са издадени разпореждания за възстановяване на суми в размер на 9 617,3 хил. лв. Общият установен начет от съставените РАН и издадените разпореждания по чл. 114 от КСО е с 956,0 хил. лв. по-малко от 2022 г. и е в размер на 12 086,9 хил. лв.

2.3. Последващ контрол

Последващият контрол се извършва по установен график, като се изготвят списъци на осигурени лица по чл. 4, ал. 1 и 3 от КСО с изплатени парични обезщетения от ДОО, по следните критерии:

- изплатени парични обезщетения, за които все още няма данни по чл. 5, ал. 4, т. 1 от КСО и не е попълнена дата на прекратяване на осигуряването преди месеца на правото в удостоверения приложение № 9 и 10 към Наредбата за паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване;
- изплатени парични обезщетения, за които постъпилите данни по чл. 5, ал. 4, т. 1 от КСО се различават от посочените от осигурителя в удостоверения приложение № 9 и 10 към НПОПДОО.

На тримесечия до ТП на НОИ се изпраща и списък с осигурители с до 35 бр. осигурени лица, при които осигурените лица са с възнаграждение от 1 000 лв. до 3 400 лв. и има лица, които са ползвали продължителна временна неработоспособност (повече от 30 календарни дни без наличие на дни в болничен режим). В списъка са включени само тези осигурители, за които има данни за невнесени осигурителни вноски, като са посочени задълженията им по години. Информацията за невнесените осигурителни вноски следва да послужи за селектиране на осигурители, при които са назначавани лица с цел ползване само на осигурителни права.

Когато в резултат на анализ на наличната информация се установят съмнения за злоупотреби със средствата на ДОО се извършват ревизии или проверки за изясняване на фактите и обстоятелствата.

В случаите, в които се установи, че осигурителят не е осъществявал стопанска дейност и лицата, за които са подадени данни по чл. 5. ал. 4, т. 1 от КСО не са упражнявали трудова дейност, за която да подлежат на осигуряване, се издават задължителни предписания за заличаване на тези данни.

След заличаване на записите се съставят ревизионни актове за начет или се издават разпореждания по реда на чл. 114 от КСО за възстановяване на неправомерно получените суми. Осигурителите се въвеждат за наблюдение и се уведомяват съответните компетентни органи. Към края на 2023 г. под наблюдение са въведени над 3 021 осигурители и самоосигуряващи се лица.

Последващият контрол се извършва по установен график, като се осъществява по списъци с осигурени лица с изплатени парични обезщетения, за които все още няма подадени данни в Регистъра на осигурените лица и не е попълнена дата на прекратяване на осигуряването преди месеца на правото в удостоверения приложение № 9 и 10 от НПОПДОО и по списъци с лица с обезщетения, за които постъпилите данни в Регистъра на осигурените лица се различават от посочените от осигурителя в удостоверения приложение № 9 и 10 от НПОПДОО. Резултатите от последващия контрол на изплатени парични обезщетения на наети лица, извършен от контролните органи на НОИ през първото полугодие на 2020 г., 2021 г., 2022 г. и 2023 г. е представен в следващата таблица:

Таблица № 6 : Резултати от последващия контрол на изплатени парични обезщетения на наети лица, извършен от контролните органи на НОИ през първото полугодие за периода 2020 – 2023 г.

Период	Проверени лица (бр.)	Ревизионни актове за начет (бр.)	Разпореждания по чл. 114 от КСО (бр.)	Ревизионни записки (бр.)	Издадени задължителни предписания (бр.)	Издадени констативни протоколи (бр.)	Изпратени уведомителни писма (бр.)	Ревизионни документи – ОБЩО (бр.)
01.01 – 30.06.2020 г.	12 602	144	1 462	16	4 736	884	1 605	8 847
01.01 – 30.06.2021 г.	9 980	128	1 648	2	4 581	1 137	1 354	8 850
01.01 – 30.06.2022 г.	13 793	157	2 163	16	5 902	2 296	1 930	12 464
01.01 – 30.06.2023 г.	11 323	117	1 933	5	3 808	2 702	1 371	9 936

През първото полугодие на 2023 г. са проверени 11 323 наети лица. Издадени са 3 808 бр. задължителни предписания на осигурителите (при 5 902 бр. за първото полугодие на 2022 г.) за привеждане в съответствие на данните, подадени в регистрите на НОИ или за коригиране на подадените данни. Изпратени са 1 371 бр. уведомителни писма до осигурителите (при 1 930 бр. за същия период на 2022 г.) за отстраняване на констатирани несъответствия и са съставени 2 702 констативни протокола (при 2 296 бр. за първото шестмесечие на 2022 г.) за установяване на факти и обстоятелства.

През първото полугодие на 2023 г. броят на съставените ревизионни актове за начет е 117 (при 157 съставени ревизионни актове за първото полугодие на 2022 г.), а издадените разпореждания за събиране на задължения по реда на чл. 114, ал. 3 от КСО са 1 933 бр.

Особено внимание при последващия контрол се обръща и на изплатените парични обезщетения на самоосигуряващи се лица. За целта се изготвят списъци с изплатените обезщетения по шестмесечия на лица, за които все още няма данни в Регистъра на осигурените лица и списъци с изплатени обезщетения, за които постъпилите данни в регистъра се различават от посочените от самоосигуряващите се в удостоверения приложение № 9 и 11 към НПОПДОО.

Таблица № 7 : Резултати от последващия контрол на изплатени парични обезщетения на самоосигуряващи се лица, извършен от контролните органи на НОИ през първото полугодие за периода 2020 – 2023 г.

Период	Проверени лица (бр.)	Разпоредения по чл. 114 от КСО (бр.)	Размер на сумите за възстановяване (хил. лв.)	Издадени задължителни предписания (бр.)	Издадени констативни протоколи (бр.)	Изпратени уведомителни писма (бр.)	Ревизионни документи – ОБЩО (бр.)
01.01 – 30.06.2020 г.	580	46	30,3	107	31	103	241
01.01 – 30.06.2021 г.	666	50	23,9	129	53	155	387
01.01 – 30.06.2022 г.	1 619	54	16,54	256	104	352	766
01.01 – 30.06.2023 г.	562	35	22,97	71	34	114	254

За изплатените парични обезщетения през първото полугодие на 2023 г. са проверени 562 самоосигуряващи се лица. Съставени са 34 констативни протокола, издадени са 71 задължителни предписания и са изпратени 114 уведомителни писма. Броят на издадените ревизионни документи е значително намален спрямо 2022 г. За същия период на 2022 г. са съставени 104 констативни протокола, издадени са 256 задължителни предписания и са изпратени 352 уведомителни писма.

Извършените проверки на самоосигуряващите се лица показват, че въпреки големия брой лица, попадащи в списъците за последващ контрол, те своевременно отстраняват допуснатите нередности. От този факт следва, че подборът на лицата, попадащи в списъците за последващ контрол е правилно извършен и не се допускат щети на фондовете на държавното обществено осигуряване в големи размери.

Същественият брой на издадените задължителни предписания и изпратени уведомителни писма на осигурители и самоосигуряващи се лица е доказателство, че ТП на НОИ осъществяват не само контролните си функции, но извършват и превантивна дейност с цел предотвратяване на нарушения и недопускане на неправомерни разходи от средствата на държавното обществено осигуряване. За да бъде ефективен последващия контрол на изплатени парични обезщетения на самоосигуряващи се лица, извършен от контролните органи на НОИ, критериите, по които се изготвят списъците за извършването му, се актуализират при промени в осигурителното законодателство, както и по предложения на териториалните поделения.

3. Медицинска експертиза на работоспособността

Медицинската експертиза включва: експертиза на временната неработоспособност; експертиза на трайно намалената работоспособност на лица в трудоспособна възраст, както и на лица, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от КСО, които упражняват трудова дейност и не са им определени вид и степен на увреждане; експертиза на вида и степента на увреждане на деца до 16-годишна възраст и на лица, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от КСО; потвърждаване или отхвърляне на професионалния характер на заболяванията. Контрол върху дейността на органите на медицинската експертиза се осъществява чрез лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност/инспекторите по осигуряването и чрез медицинските комисии.

През 2023 г. във връзка с медицинската експертиза на работоспособността са изпълнени следните дейности:

➤ Направен е анализ на Списъка на проверките, извършвани на данните от издадените болнични листове на Информационна система за електронен обмен на документи и данни (ИСЕОДД) – Модул 2 за актуалност, коректност на текстовете, повтораемост. Изпратено е писмо за промените, които следва да бъдат направени;

- Анализ на постъпили данни от болнични листове за временна неработоспособност в Електронния регистър на болничните листове и решенията по обжалването им. Изготвен е доклад за резултатите и лечебните заведения, издали болнични листове със съмнения относно продължителността на временната неработоспособност и правомерността на издаването им. Изпратени писма до ТП на НОИ за извършване на проверки от контролните органи;
- Изготвени са указания до териториалните поделения на НОИ относно:
  - Постановление № 13 от 26 януари 2023 г. за изменение и допълнение на Наредбата за медицинската експертиза;
  - дейността на медицинските комисии, свързана с предприемане на действия при установени техническите грешки в експертните решения на ТЕЛК;
  - процедура за обжалване на невлезли в сила експертни решения с неправилно определени „трудова заетост“ и „състояние до експертизата“;
  - оптимизиране на контрола по експертизата на временната неработоспособност във връзка със зачестили сигнали за ползване на продължителни отпуски;
  - правилно прилагане на нормативните изисквания по експертизата на временната неработоспособност.
- Изготвени са становища по повод на:
  - Проект на Постановление за изменение и допълнение на Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи;
  - предложения за промени в нормативни документи при въвеждане на електронен амбулаторен лист (Е-АЛ), направени от Националното сдружение на общопрактикуващите лекари в България;
  - предоставените медицински документи във връзка с решение № 5666/31.05.2023 г. на ВАС – шесто отделение.
- Събрана и анализирана е информация от ТП на НОИ за проблеми при работа с Информационната система за контрол на медицинската експертиза (ИСКМЕ), пропуски и нееднозначен подход при постановяване и попълване на експертните решения от ТЕЛК, взаимодействието с РКМЕ при изпълнение на задълженията по получаване/връщане на медицинските експертни досиета. Проведени са разговори и обсъждания с НЕЛК и „Информационно обслужване“ АД относно функционалностите на модул „Жалби“ на ИСКМЕ и проблеми при осъществяване на експертизата на трайно намалената работоспособност/вида и степента на увреждане;
- Направен е анализ на наличната информация в НОИ по повод прилагане на чл. 101б от Закона за здравето и е изготвен доклад относно възможностите за разработване на електронна административна услуга за генериране на справка по ЕГН и ПИК за родители на деца с увреждания;
- Изпратени са бележки по предоставени материали във връзка с проект: „Развитие и въвеждане на Архитектурата на НОИ за приоритетни процеси, свързани с пенсиите и реализиращи Електронното осигурително досие“;
- Обобщена и анализирана е ежемесечната информация за разпределението на обжалваните експертни решения на ТЕЛК пред НЕЛК и постановените от НЕЛК експертни решения, разпределени по процент трайно намалена работоспособност, както и за резултатите от контролната дейност на лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност към ТП през 2023 г.;
- Оказана е методическа помощ на лечебните заведения и на ТП по отношение на експертизата на временната неработоспособност.

3.1. Експертиза на временната неработоспособност

Експертизата на временната неработоспособност се извършва от лекуващия лекар/ лекар по дентална медицина, от лекарските консултативни комисии (ЛКК), от ТЕЛК и от НЕЛК.

Лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност в ТП на НОИ, извършват проверки на дейността на органите на медицинската експертиза на временната неработоспособност във връзка със събиране, установяване и изясняване на факти и обстоятелства, свързани със: спазване на правомощията на органите на медицинската експертиза по издаване на болнични листове; организацията на работа на органите на медицинската експертиза и лечебните заведения във връзка с издаването на болнични листове и решения по обжалването им; подаване в Електронния регистър на болничните листове и решенията по обжалването им (ЕРБЛРО) и съхраняване на данните от болничните листове и от решенията на ЛКК по повод обжалвани болнични листове; спазване на изискванията и реда при издаване на болнични листове и решения по обжалването им от органите на медицинската експертиза; промяна на данните по чл. 10 от Наредбата за реда за представяне в НОИ на данните от издадените болнични листове и решенията по обжалването им, както и по правомерността на издаване на болнични листове и необходимостта от предприемане на действия по чл. 112, ал. 1 и 2 от Закона за здравето. При извършване на проверките контролните органи имат право да изискват от органите на медицинската експертиза и лечебните заведения да предоставят документи във връзка с издадени от тях болнични листове и решения по обжалването им и подадени данни в регистъра.

Лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност през 2023 г. са извършили 529 бр. проверки на лечебни заведения, или със 17 бр. повече спрямо 2022 г. През 2023 г. са издали 202 бр. задължителни предписания и са съставили 9 бр. актове за административни нарушения.

Резултатите от контролната дейност и динамиката на приетите, обжалваните, частично потвърдените и отменените болнични листове, както и на дела на частично потвърдените и отменените спрямо обжалваните болнични листове през периода 2020 – 2023 г. са показани на следващата таблица:

Таблица № 8 : Резултати от контролната дейност по експертизата на временната неработоспособност през периода 2020 – 2023 г.

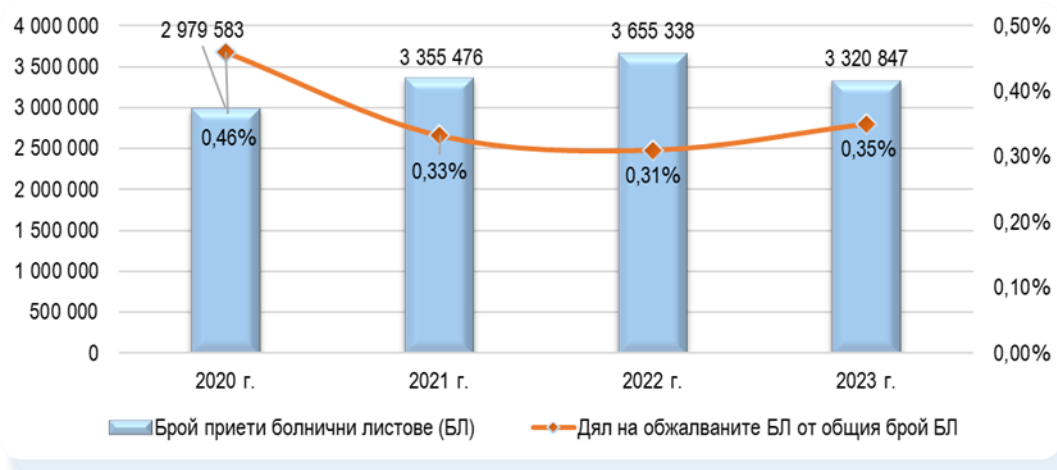
Година	Приети болнични листове (бр.)	Обжалвани болнични листове (бр.)	Получен резултат по обжалвани болнични листове (бр.)	Частично потвърдени болнични листове (бр.)	Дял на частично потвърдените от обжалваните болнични листове (%)	Отменени болнични листове (бр.)	Дял на отменените от обжалваните болнични листове (%)
2020	2 979 583	13 700	11 829	142	1,2	4 440	37,5
2021	3 355 476	11 148	9 649	103	1,1	3 653	37,9
2022	3 655 338	11 174	8 980	170	1,9	3 579	39,9
2023	3 320 847	11 619	10 038	185	1,8	3853	38,4

От данните за осъществената контролна дейност по експертизата на временната неработоспособност през периода 2020 – 2023 г. се установяват следните тенденции:

- След отчетеното нарастване на броя на приетите болнични листове през 2021 г. и 2022 г., през 2023 г. се регистрира спад с 334 491 бр. (9,2%) спрямо предходната година;

- Броят на обжалваните болнични листове през 2023 г. нараства с 445 бр. (4,0%) спрямо 2022 г., с което се запазва тенденцията за нарастване броя на обжалваните болнични листове от предходните две години;
- През 2023 г. дела на частично потвърдените болнични листове от обжалваните намалява с 0,1 п. п. в сравнение с 2022 г.;
- Делът на отменените болнични листове от обжалваните през 2023 г. намалява с 1,5 п. п. в сравнение с 2022 г., когато е отчетено нарастване от 2 п. п. в сравнение с 2021 г.

През 2023 г. се отчита повишаване на дела на обжалваните болнични листове от приетите в ЕРБЛРО спрямо 2022 г.

Фигура № 3 : Динамика в броя на приетите болнични листове и дела на обжалваните болнични листове за периода 2020 – 2023 г.

Резултатите по предприетите действия от лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност към ТП на НОИ (по реда на чл. 112 от Закона за здравето), за периода 2020 – 2023 г., са отразени в следващата таблица:

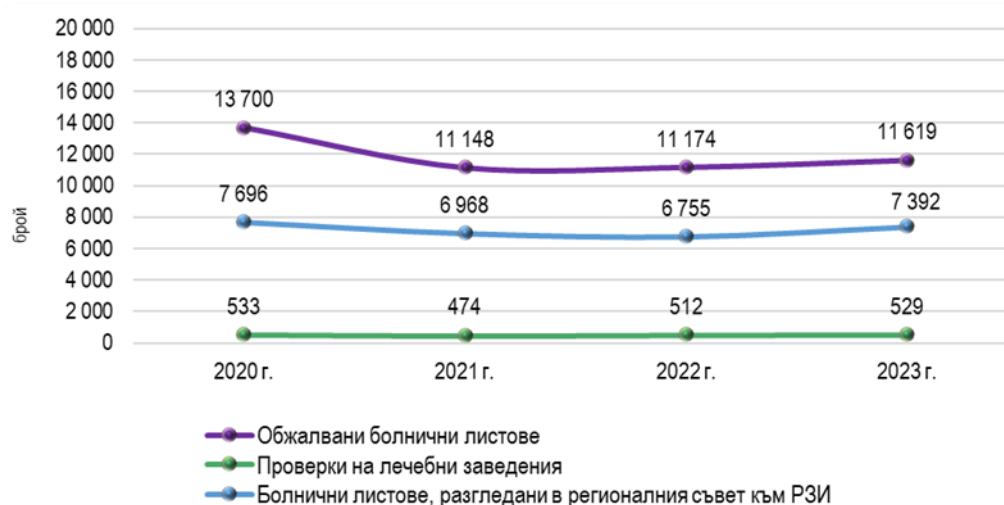
Таблица № 9 : Резултати от обжалваните болнични листове през периода 2020 – 2023 г.

Година	Общ брой решения	Болнични листове издадени от:			Общо за дни	Отменени болнични листове (бр.)	Отменени от:			Отменени дни
		Лекар (бр.)	ЛКК (бр.)	ЛКК по ЕР на ТЕЛК (бр.)			ЛКК (бр.)	ТЕЛК (бр.)	НЕЛК (бр.)	
2020	11 829	2 200	9 498	131	246 297	4 440	706	3 595	139	92 323
2021	9 649	2 055	7 523	71	198 801	3 653	917	2 646	90	71 881
2022	8 980	1 818	7 093	69	189 718	3 579	872	2 645	62	71 469
2023	10 038	1 887	8 006	145	213 081	3 853	850	2 892	111	78 493

През 2023 г. постановените решения по обжалвани болнични листове са с 1 058 повече спрямо 2022 г. Органите на медицинската експертиза (ЛКК, ТЕЛК или НЕЛК) са отменили 3 853 бр. болнични листове (38,4% от обжалваните) за 81 331 дни.

От отменените болнични листове през 2023 г. 22% са отменени от ЛКК, 75,1% от ТЕЛК, а 2,9% от НЕЛК. Резултатите показват запазване на тенденцията за обжалване на по-голям

брой болнични листове, издадени от ЛКК и съответно по-голям брой отменени болнични листове от ТЕЛК.

Фигура № 4 : Контролна дейност по експертизата на временната неработоспособност за периода 2020 – 2023 г.

През 2023 г. лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност са участвали при разглеждане на 7 392 бр. болнични листове от регионалните съвети за контрол върху актовете, издадени от органите за експертиза на временната неработоспособност към регионалните здравни инспекции (РЗИ), по реда на чл. 111 от Закона за здравето, което е с 637 повече спрямо 2022 г.

Най-много предприети действия за обжалване на болнични листове за периода 2020 – 2023 г. са извършени от лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност към ТП на НОИ: София-град; Пловдив; Бургас; София-област и Кюстендил.

3.2. Експертиза на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане

Към ТП на НОИ са изградени медицински комисии (МК) за преценка основателността на определените от ТЕЛК/НЕЛК: степен на трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане; причинна връзка; дата на инвалидизиране; срок на инвалидността и необходимост от чужда помощ на освидетелствани лица.

Контролът, осъществяван от МК, обхваща всички експертни решения (ЕР) на ТЕЛК с определена 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане. МК вземат решения и по ЕР на НЕЛК, но те са незначителна част от общия брой и не оказват съществено влияние на общите резултати.

Таблица № 10 : Контролна дейност на медицинските комисии за периода 2020 – 2023 г.

Година	Решения на МК (бр.)	Обжалвани пред НЕЛК/Административен съд София-град (бр.)	Дял на обжалваните ЕР от решенията на МК
2020	149 865	2 554	1,70%
2021	143 903	1 958	1,36%

2022	150 241	1 877	1,25%
2023	186 464	3 014	1,62%

В таблица № 10 са представени данните за контролната дейност по експертизата на трайно намалената работоспособност/вида и степента на увреждане, осъществен от МК за периода 2020 – 2023 г., като от тях е видно следното:

- Броят на постановените решения на МК през 2023 г. се увеличава с 36 223 (23,6%) спрямо броя им през 2022 г.;
- При броя на обжалваните ЕР на ТЕЛК/НЕЛК от МК през 2023 г. се отчита ръст спрямо 2022 г. с 1 137 бр. или с 60,6%;
- Показателят „Дял на обжалваните ЕР от решенията на МК“ пред НЕЛК/Административен съд през разглеждания четиригодишен период е с относително близки стойности, които показват, че между 1,25 и 1,70 на сто от всички решения на МК се обжалват от НОИ.

Таблица № 11 : Резултати от обжалвани експертни решения през 2023 г.

Общ брой	Решение на ТЕЛК/НЕЛК				Решение на НЕЛК/АССГ					
	50-70,99%	71-90%	над 90% без ЧП	над 90% с ЧП	Работоспособни	под 50%	50-70,99%	71-90%	над 90% без ЧП	над 90% с ЧП
185	92	66	24	3	0	24	81	42	32	7

Данните в таблица № 11 се отнасят до броя постъпили в ТП през 2023 г., решения на НЕЛК/АССГ, постановени по повод предходно обжалвани от МК експертни решения на ТЕЛК/НЕЛК. Въз основа на резултатите от обжалваните експертни решения се отчита следното:

- Броят на лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане с 50 и над 50 на сто с право на пенсия за инвалидност намалява с 24 (13%);
- Броят на лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 70,99 на сто намалява с 12 (12,9%);
- Броят на лицата с определена чужда помощ се увеличава от 3 на 7 (133,3%).

През периода 2020 – 2023 г. най-много решения са постановени от МК към ТП на НОИ: София-град; Пловдив; Варна и Плевен, а по предприети действия за обжалване на ЕР на ТЕЛК/НЕЛК, най-голям е броят за ТП на НОИ: Видин; Велико Търново; Благоевград; Пловдив и Плевен.

4. Профилактика и рехабилитация

Ежегодно със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване се определят средства, които да се разходват за дейността по условия и ред, регламентирани в Наредба № 1 от 2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация.

През 2023 г. по-важните дейности, свързани с разходването на паричните помощи за профилактика и рехабилитация, са следните:

- Изготвен е анализ за изпълнението на дейността по профилактика и рехабилитация през 2022 г.;
- Оказана е методическа помощ на кандидатите за изпълнители на дейността по профилактика и рехабилитация при подготовката и подаването на предложенията за участие в процедурата за избор на изпълнители за 2023 г.;
- Проведена е процедура за избор на изпълнители на дейността и е водена кореспонденция за събиране на информацията, необходима за подготовка на договорите с юридическите лица за провеждане на дейността през годината;

- Създадена е организация за стартиране на дейността в ТП на НОИ, свързана с издаване на удостоверения за ползване на паричните помощи за профилактика и рехабилитация;
- Изготвени са материали за провеждане на дейността по профилактика и рехабилитация през 2023 г. и са публикувани на сайта на НОИ;
- Актуализирани са данните в програмните продукти, които се ползват за отчитане на дейността;
- Създадена е организация за електронно отчитане на направените разходи за профилактика и рехабилитация от изпълнителите на дейността;
- Оказана е методическа помощ на изпълнителите на дейността и на териториалните поделения във връзка с възникнали въпроси, свързани с подаване по електронен път на данни от протоколи за извършени услуги по профилактика и рехабилитация;
- Давани са указания относно анулиране на протоколи, издаване на нови протоколи и подаване на данните от тях;
- Водена е кореспонденция с изпълнителите на дейността относно предоставяне и получаване на информация чрез ССЕВ;
- Обобщени са данните от извършената контролно-ревизионна дейност от териториалните поделения през годината.

През 2023 г. са сключени договори с 23 юридически лица за общо 52 изпълнители на дейността по профилактика и рехабилитация. Изпълнителите, които извършват дейността по профилактика и рехабилитация, са разположени на територията на 15 области – София-град, София-област, Пловдив, Варна, Бургас, Габрово, Монтана, Пазарджик, Стара Загора, Добрич, Благоевград, Кюстендил, Велико Търново, Хасково и Смолян. Разпределението по брой изпълнители и съответно с най-висок относителен дял са областите Бургас с 9 изпълнители (17,3% от общия брой), Пловдив с 8 изпълнители (15,4% от общия брой), София-град и Пазарджик с по 5 изпълнители (с по 9,6% от общия брой), София-област, Смолян, Стара Загора, Благоевград и Монтана с по 3 изпълнители (с по 5,8% от общия брой).

Информация за броя на сключените договори и изпълнителите на дейността за периода 2020 – 2023 г. е отразена в следващата таблица:

Таблица № 12 : Сключени договори и изпълнители на дейността за периода 2020 – 2023 г.

Година	Сключени договори	Изпълнители на дейността
	(бр.)	(бр.)
2020	20	49
2021	22	52
2022	22	52
2023	23	52

Отчитането на резултатите от дейността по показателите „брой издадени удостоверения“, „издадени удостоверения, разпределени по групи заболявания“, „изплатени протоколи (брой и стойност)“, „неизплатени удостоверения (брой)“, „изразходвани средства (общо и по фондове) за диагностични и терапевтични процедури“ и „нощувки и частична парична помощ за хранене“ се извършва по електронен път. С програмата се отчитат и издадени удостоверения, разпределени по групи заболявания, както и по пол, възраст и изход от лечението, като информацията се предоставя по избрани показатели за всеки желан период от провеждането на дейността.

Удостоверения за парични помощи за профилактика и рехабилитация са издавани след извършена съпоставка на данните от служебните бележки, удостоверяващи осигурителните права на лицата, с данните, отразени в регистрите на НОИ, проверка за наличие на

съответствие между диагнозите, отразени в медицинските направления и профилните възможности и противопоказанията за извършване на профилактика и рехабилитация при изпълнителите на дейността.

Издадените удостоверения за ползване на паричната помощ за профилактика и рехабилитация през последните четири години, както и териториалните поделения с най-много издадени удостоверения са представени в таблицата:

Таблица № 13 : Териториални поделения на НОИ, издали най-голям брой удостоверения в периода 2020 – 2023 г.

ТП на НОИ	2020 г.		2021 г.		2022 г.		2023 г.	
	Брой	Дял от общия брой	Брой	Дял от общия брой	Брой	Дял от общия брой	Брой	Дял от общия брой
София-град	3 554	12,6%	5 097	13,6%	5 645	13,5%	5 614	13.1%
Пловдив	2 984	10,6%	4 110	11,0%	4 591	10,9%	4 550	10.6%
Стара Загора	2 010	7,1%	2 767	7,4%	2 844	6,8%	3 012	7.0%
Варна	1 561	5,6%	2 216	5,9%	2 601	6,2%	2 752	6.4%
Бургас	1 467	5,2%	1 806	4,8%	1 986	4,7%	2 147	5.0%
Благоевград	1 320	4,7%	1 862	5,0%	1 814	4,3%	1 777	4.2%
Общ брой издадени удостоверения	28 119	–	37 425	–	41 970	–	42 806	–

Контролът по издаване на удостоверения за ползване на парична помощ за профилактика и рехабилитация и по изразходваните средства на държавното обществено осигуряване се осъществява от ТП на НОИ, на територията на което се намират изпълнителите на дейността. Условието, редът и сроковете на извършване на контрола в ТП на НОИ и при изпълнителя на дейността са уредени с Инstrukция № 1 от 03.04.2015 г. за реда и начина за осъществяване на контролно-ревизионна дейност от контролните органи на НОИ. За периода от 1 септември до 31 декември 2023 г. контролът е извършен през м. януари 2024 г.

Резултатите от извършената контролна дейност за периода 2020 – 2023 г. са представени в следващата таблица:

Таблица № 14 : Резултати от извършената контролна дейност в периода 2020 – 2023 г.

Година	Извършени проверки (бр.)	Съставени ревизионни актове за начет (бр.)	Начети на обща стойност (лв.)
2020	49	13	1 913,87
2021	153	30	2 736,99
2022	156	34	2 137,80
2023	156	35	4 758,37

Осъществяван е текущ и периодичен контрол върху направените разходи за профилактика и рехабилитация и сроковете на изпълнение на договорите, с оглед определяне на датата за прекратяване на издаването на удостоверения за ползване на парична помощ и крайна дата за подаване на данни от издадени протоколи. Изготвени са уведомителни писма до изпълнителите на дейността и до ТП за приключване на дейността по профилактика и рехабилитация, поради изтичане срока на договорите за профилактика и рехабилитация за годината.

5. Трудови злополуки и професионални болести

През 2023 г. във връзка с трудовите злополуки и професионалните болести са изпълнени следните дейности:

- Изготвен и изпратен е отговор до Евростат по второто проучване в страните членки на ЕС, посветено на преглед на националните практики по отношение на признаването на POST COVID-19 (Long COVID), като трудова злополука или професионална болест;
- За „Годишно събиране на статистически данни от Регионалния офис на СЗО за Европа, за Европейската база данни „Health for all“ са предоставени данни и метаданни на НСИ, за трудовите злополуки и професионалните болести;
- Съставена е окончателна статистическа информация – данни и метаданни за трудовите злополуки и професионалните болести регистрирани през 2021 г., която е предоставена по електронен път на Евростат;
- Обработени са статистически данни за трудовите злополуки за периода 2017 – 2021 г., които чрез НСИ са предоставени на Международната организация на труда;
- Изпълнени са задачите от Националната статистическа програма (НСП) – 2023 г. от компетентността на НОИ и са направени предложения за включване на статистически дейности „Трудови злополуки“ и „Професионални болести“ в проекта на НСП – 2024 г.;
- Съставен и изпратен е на НСИ доклад за предприетите действия от НОИ за подобряване на Националната статистическа система на Република България в отговор на препоръките от Партньорска проверка 2022 г.;
- Публикувана е статистическа информация за трудовите злополуки във формат xlsx за 2019 г. и 2020 г. в българската и английската версия на сайта на НОИ, в изпълнение на препоръка на проверяващия екип от партньорската проверка, на националната статистическа система в рамките на третия кръг партньорски проверки на Европейската статистическа система;
- Осъществено е сътрудничество с Евростат за подобрения в профилите на страните, с цел разширяване на разпространението на национални данни, събрани като част от проекта за статистика на професионалните болести (EODS);
- В контекста на механизма за приоритизиране на Европейската статистическа система, Комитетът на Европейската статистическа система избра статистиката, свързана със здравеопазването, като област за преглед. В тази връзка е попълнена анкета „Въпросник за статистически данни, свързани със здравето – Доставчици на данни“ за области ESAW и EODS, които са от компетентността на НОИ;
- Попълнен е въпросник, предложен от Франция по отношение на трудовите злополуки – процедура за квалифициране на злополуката, права и задължения на страните участващи в процедурата, срокове и компетентност на държавните контролни органи. Изпратен е на ИА ГИТ;
- Обработена и публикувана е на интернет страницата на НОИ статистическа информация за трудовите злополуки, регистрирани през 2021 г.;
- Обработена е статистическата информация за новите случаи на признати професионални болести през 2021 г. и статистическата информация за признатите след 2001 г. професионални болести, които са довели до смърт на заболялото лице през 2021 г. Публикувани са на интернет страницата на НОИ;
- Изготвено и изпратено е становище по проект на Наредба за условията за извършване на задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците и служителите, внесен за обсъждане в Националния съвет по условия на труд.

5.1. Трудови злополуки

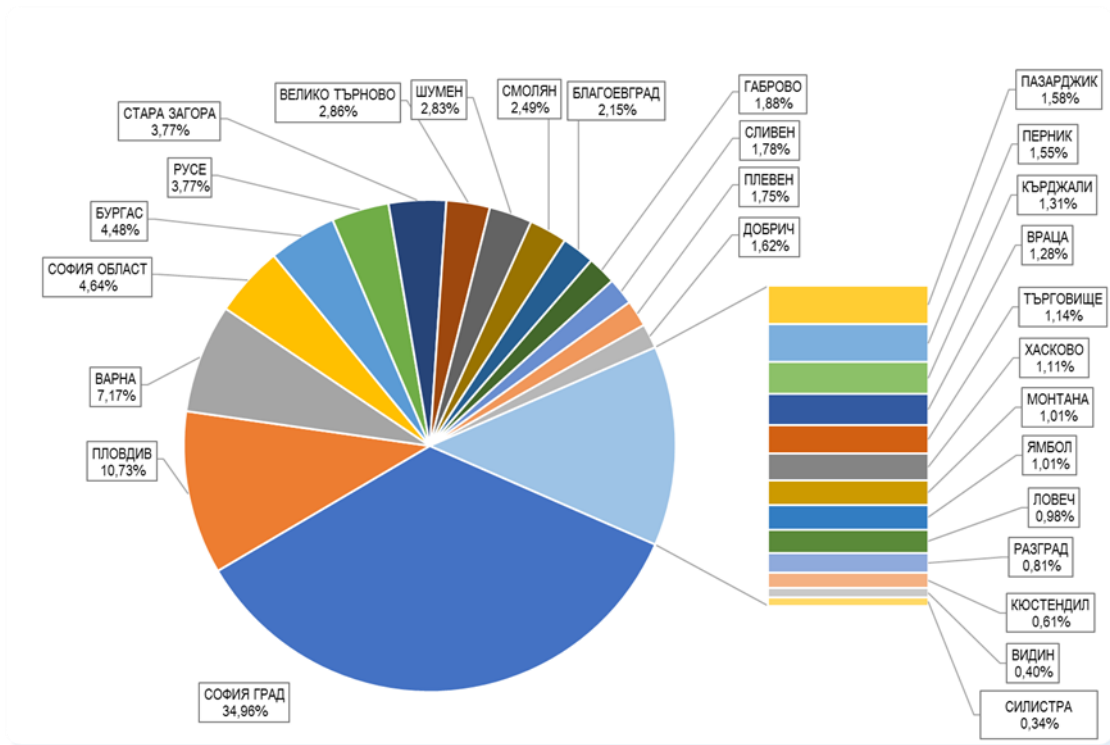
Във връзка с дейностите по установяване, разследване и регистриране на трудовите злополуки през 2023 г. е обработена на национално равнище оперативната информация за регистрираните трудови злополуки, която е предоставена на Министерство на труда и социалната политика, ИА „Главна инспекция по труда“ и други заинтересовани органи и организации. За периода януари – декември 2023 г. в ТП на НОИ са обработени 2 972¹ декларирани трудови злополуки. Открити и окомплектовани са 2 709 досиета за признати трудови злополуки. Злополуките, които не са признати за трудови, са 94. По преценка на длъжностните лица от ТП на НОИ са проведени разследвания на повече от 385 злополуки. Извършени са задължителните разследвания на 87 смъртни и една злополука, довела до инвалидност. Останалите 297 разследвания са на злополуки с вероятна инвалидност и на злополуки с по-леки последствия, при които е било необходимо допълнително уточняване на осигурителния статус на пострадалите лица, данните, подадени с декларацията за трудова злополука, причините и обстоятелствата, при които са станали. Резултатите от разследванията са оформени в протоколи.

Таблица № 15 : Съставени протоколи за разследвани трудови злополуки през 2023 г. по ТП на НОИ

ТП на НОИ	Протоколи (бр.)	ТП на НОИ	Протоколи (бр.)
Благоевград	14	Пловдив	63
Бургас	22	Разград	6
Варна	21	Русе	15
Велико Търново	13	Силистра	0
Видин	3	Сливен	13
Враца	4	Смолян	0
Габрово	3	София-град	67
Кърджали	14	София-област	24
Кюстендил	7	Стара Загора	5
Ловеч	0	Добрич	8
Монтана	5	Търговище	5
Пазарджик	7	Хасково	16
Перник	8	Шумен	18
Плевен	12	Ямбол	12

Най-голям брой подадени декларации за трудови злополуки са в следните ТП на НОИ: София-град – декларирани 1 039 и признати за трудови злополуки 963, ТП на НОИ – Пловдив – декларирани 319 и признати 266, ТП на НОИ – Варна – декларирани 213 и признати 184, ТП на НОИ – София област – декларирани 138 и признати 126, ТП на НОИ – Бургас – декларирани 133 и признати 130, ТП на НОИ – Русе – декларирани 112 и признати 99 и ТП на НОИ – Стара Загора – декларирани 112 и признати 107. Всички издадени протоколи и разпореждания от ТП на НОИ са изпратени по електронен път в отдел ЕРТЗ, с цел осъществяване на контрол по качеството и осигуряване на методическа помощ. Разпределението на подадените декларации през 2023 г. по ТП на НОИ е показано в следващата фигура:

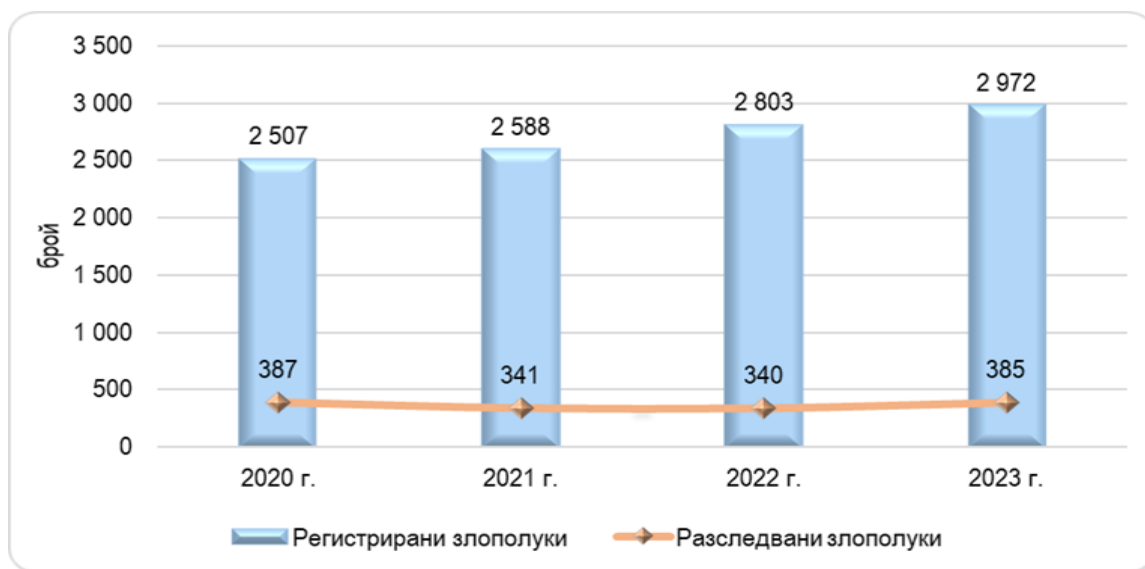
¹ Не са включени декларираните злополуки от дейностите отбрана, обществен ред и сигурност и пожарна безопасност и защита при бедствия.

Фигура № 5 : Разпределение на подадените декларации за трудови злополуки през 2023 г. по ТП на НОИ

Съгласно оперативните данни за периода 2020 – 2023 г. са регистрирани 10 870 злополуки, от които 1 453 са разследвани от ТП на НОИ.

Сравнителният анализ на годишните оперативни данни за разглеждания период показва тенденция на увеличаване на регистрираните злополуки. През 2023 г. са декларирани 169 злополуки повече и са разследвани 45 случая повече спрямо 2022 г.

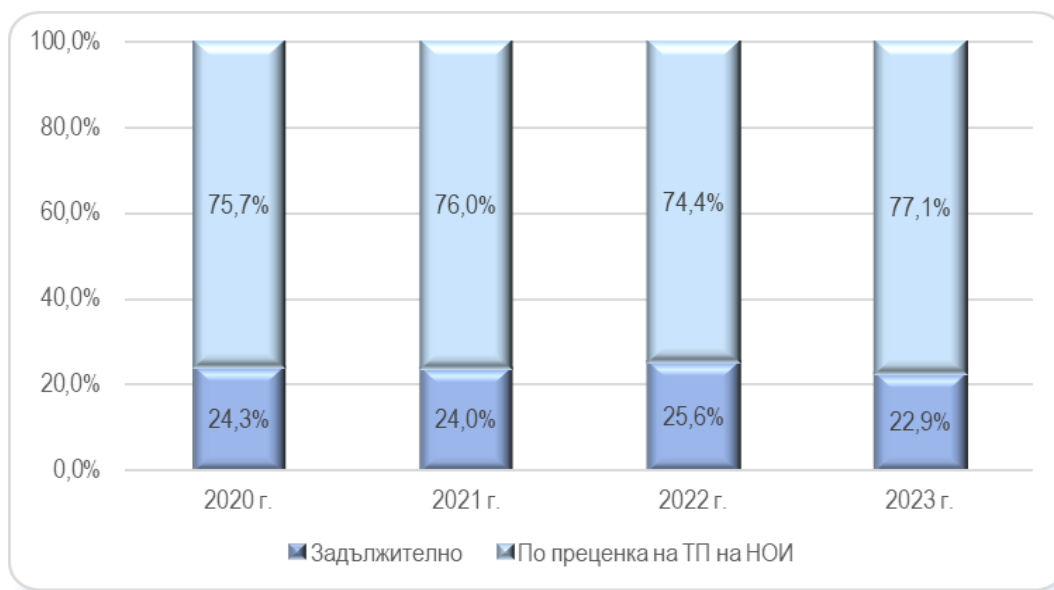

Фигура № 6 : Регистрирани и разследвани случаи на злополуки за периода 2020 – 2023 г. (бр.)

Задължително разследване от териториалните поделения на НОИ, съвместно с Дирекциите „Инспекция по труда“, комитетите и групите по условия на труд и други компетентни органи в зависимост от случая, е проведено на смъртните злополуки, злополуки

с повече от трима пострадали и злополуки, за които има основание да се предполага, че ще доведат до трайна неработоспособност.

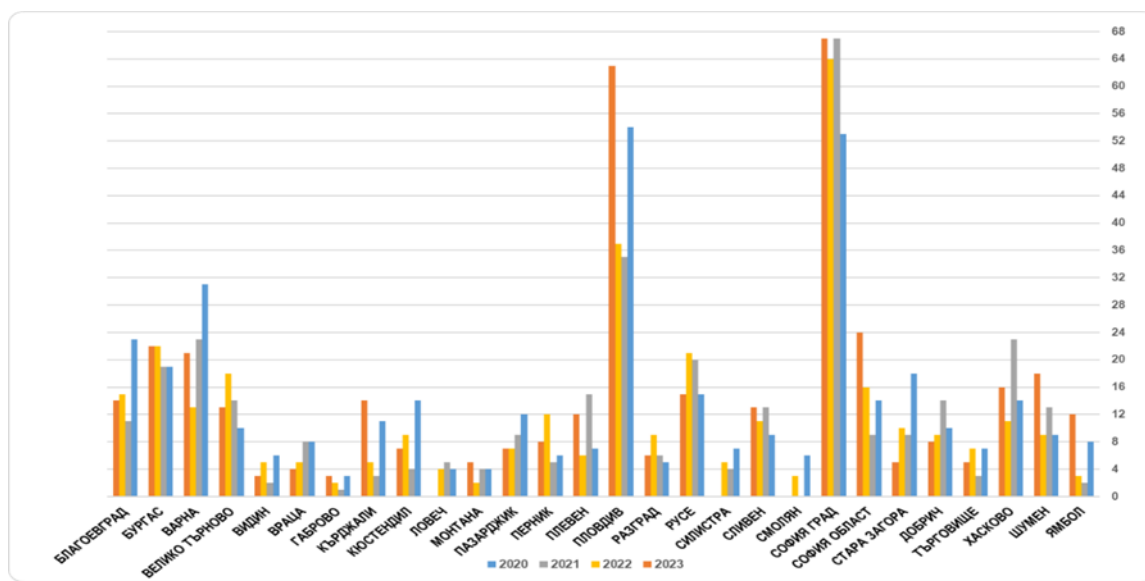
Териториалните поделения по своя преценка са разследвали и други злополуки освен посочените, съотношението между които е представено на следващата фигура:

Фигура № 7 : Съотношение между основанията за разследване на злополуките за периода 2020 – 2023 г.

Най-много разследвани злополуки за периода 2020 – 2023 г. са извършени от ТП на НОИ: София-град – 251; Пловдив – 189; Варна – 88 и Бургас – 82.

През 2023 г. е по-голям броят на разследваните злополуки спрямо 2022 г. от ТП на НОИ: Пловдив; Ямбол; Шумен; Кърджали; София-област; Варна; Плевен; Хасково; София-град; Монтана; Сливен и Габрово. Разпределението на разследваните злополуки е представено на фигура № 8.

Фигура № 8 : Разпределение на разследваните злополуки от ТП на НОИ по години

В таблица № 16 са представени данните от годишната оперативна информация за трудовите злополуки за периода 2020 – 2023 г.:

Таблица № 16 : Оперативна информация за трудовите злополуки за периода 2020 – 2023 г. (бр.)

ГОДИНА	Трудови злополуки			ТЗ, станали с жени			В т.ч. ТЗ, предизвикали						Загубени календарни дни				Общ брой подадени декларации			Злополуки неприети за трудови	Декларирани злополуки в процес на разследване
	общо	по чл. 55, ал. 1 от КСО	по чл. 55, ал. 2 от КСО	общо	по чл. 55, ал. 1 от КСО	по чл. 55, ал. 2 от КСО	инвалидност			смърт			общо	от ТЗ, станали с тях жени	от ТЗ по чл.55, ал.1 от КСО	от ТЗ по чл.55, ал.1 от КСО, станали с жени	общо	по чл. 55, ал. 1 от КСО	по чл. 55, ал. 2 от КСО		
							общо	по чл. 55, ал. 1 от КСО	станали с жени общо	общо	по чл. 55, ал. 1 от КСО	станали с жени общо									
2020	2 309	1 901	408	858	567	291	5	4	3	89	70	8	162 480	57 927	132 269	35 812	2 507	1 901	408	113	85
2021	2 392	2 020	372	867	622	245	14	11	2	68	56	4	173 947	60 399	145 991	42 984	2 588	2 020	372	120	76
2022	2 582	2 141	441	1 017	727	290	3	3	1	84	69	10	173 731	67 959	141 908	46 617	2 803	2 141	441	136	85
2023	2 709	2 287	422	874	632	242	1	1	0	87	71	6	168 597	56 003	140 317	38 717	2 972	2 288	422	94	168

Публикувана е информация за тримесечие, полугодие, деветмесечие на 2023 г., съдържаща разпределение на трудовите злополуки по икономически дейности, вид, последици, пол, общо за страната и по териториални поделения.

Събрана и обработена е информацията за трудовите злополуки, декларирани през 2022 г. През м. януари 2023 г. е публикувана и годишната [оперативна информация за 2022 г.](#) на сайта на НОИ и в Бюлетин № 1/2023 г. на НОИ.

Статистическата информация за трудовите злополуки, декларирани през 2021 г., е обработена и данните са предоставени на МТСП, НСИ, ИА ГИТ и Евростат. За изчисляване на показателите за отчитане на трудовите злополуки са използвани данни на НОИ, за средносписъчен брой на осигурените за трудова злополука и професионална болест лица и отработените човекочасове, както по икономически дейности, така и по териториални поделения. Обобщената статистическа информация за трудовите злополуки, декларирани през 2021 г., е разработена като електронна книга на български и английски език и публикувана на интернет страницата на института.

На базата на окончателната статистическа информация за трудовите злополуки за 2019 – 2021 г. са изчислени:

- коефициентът на честота и коефициентът на тежест на трудовите злополуки, които се включват при диференциране на размера на осигурителните вноски по групи икономически дейности в зависимост от степента на риска;
- коефициентът на трудов травматизъм за прилагане през 2024 г., съгласно Наредба за задължително застраховане на работниците и служителите за риска „трудова злополука“.

Данните за икономическите дейности с коефициент на трудов травматизъм, равен или по-висок от средния за страната, са предоставени на министъра на труда и социалната политика.

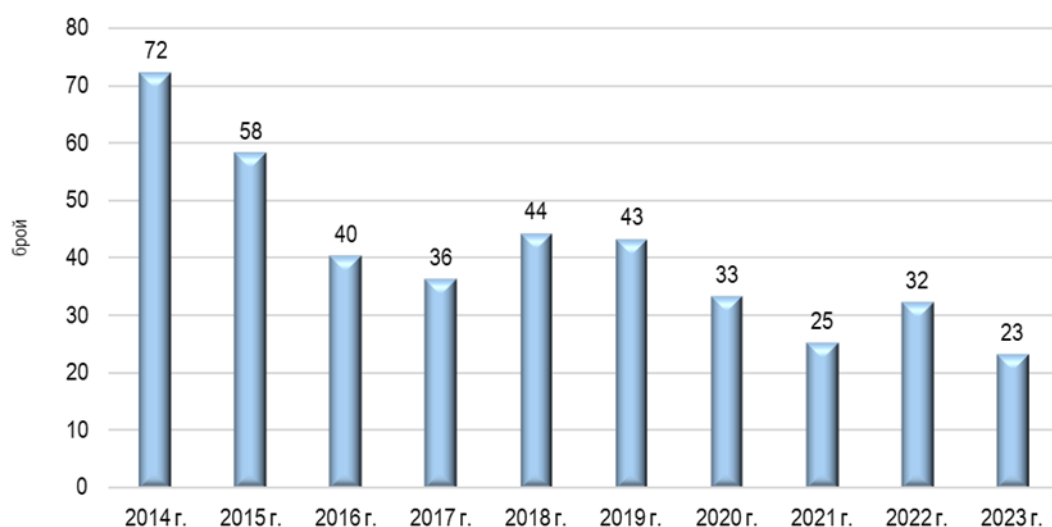
Осъществяван е методически контрол на съставените през 2023 г. протоколи и е оказвана експертна помощ при разследване на трудовите злополуки и проучване на професионалните болести.

Подготвени са материали и предложения за включване в Националната програма за безопасност и здраве при работа 2022 – 2024 г. и са определени дейности за изпълнение през 2024 г., които са от компетентността на НОИ.

Обработена е информацията за трудови злополуки, необходима за определяне на размерите на осигурителните вноски за фонд ТЗПБ на ДОО по групи икономически дейности за прилагане през 2024 г.

5.2. Професионални болести

Във връзка с дейностите, свързани със съобщаване, регистриране, потвърждаване, обжалване и отчитане на професионалните болести през 2023 г. в териториалните поделения на НОИ са получени общо 29 бързи известия за съмнение за професионална болест. Открити са 25 досиета за професионални болести, а при 4 случая производството е прекратено поради неспазване на условията за съобщаване. Запазва се тенденцията за намаляване на случаите със съмнение за професионална болест, като заболялите със съмнение за професионален характер на заболяванията през 2023 г. са 23 лица.

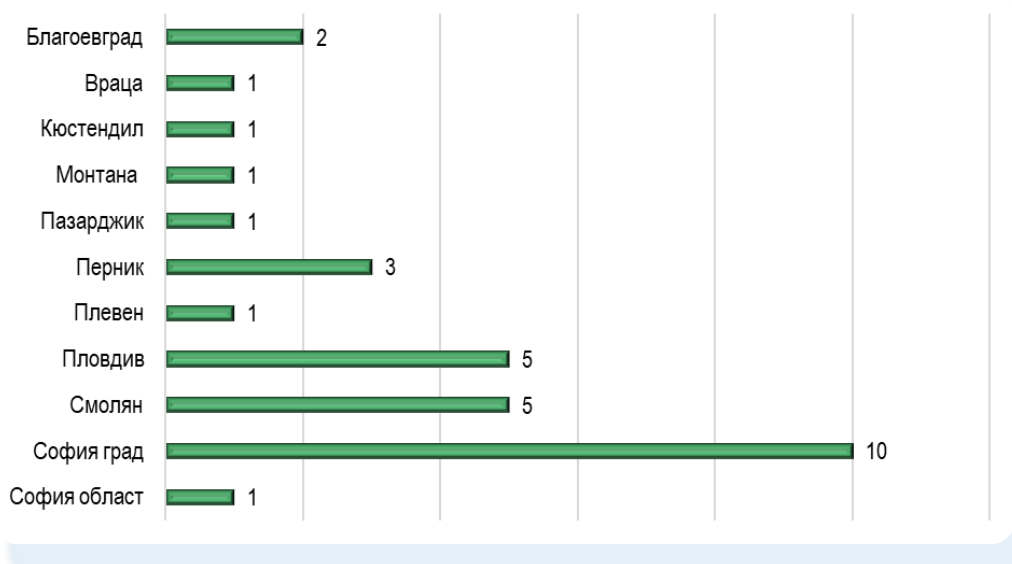
Фигура № 9 : Брой лица със съмнение за професионална болест за периода 2014 – 2023 г.

Териториалните поделения на НОИ, в които са открити досиета по получени бързи известия през 2023 г. са: Перник – 6, София-град – 5, Пловдив – 4, Смолян – 3, Враца – 2, Благоевград – 1, Варна – 1, Кюстендил – 1, Пазарджик – 1, Плевен – 1.

Отказ за разглеждане на бързи известия и издаване на заповед за прекратяване на производството са извършени от ТП на НОИ в Пазарджик, Перник, София-град и София-област – по едно. В 17 ТП не са получени бързи известия за съмнение за професионална болест.

Структурата на професионалната патология през 2023 г. показва, че най-много бързи известия са изпратени за:

- неврологични и мускулно-скелетни заболявания – 11 случая, като тези от физическо натоварване са 10, а тези, свързани с въздействие на вибрации – 1;
- респираторни заболявания – 9 случая, от тях смесена пневмокониоза – 5, силикоза – 3, хроничен бронхит – 1;
- заболявания на сензорните органи – 3 случая на загуба на слуха от шумово въздействие;
- злокачествени заболявания – 2 случая, 1 случай на рак на белия дроб и 1 случай на мезотелиом.

Фигура № 10: Разпределение на изготвените протоколи през 2023 г. по ТП на НОИ

През 2023 г. от териториалните поделения са изготвени общо 31 протокола за извършено проучване на случаи със съмнение за професионална болест. От тях 22 са по бързи известия, получени през 2023 г. и 9 по бързи известия, получени през предходната 2022 г. Изготвените протоколи по ТП на НОИ са както следва: : София-град – 10, Пловдив – 5, Смолян – 5, Перник – 3, Благоевград – 2, Враца, Кюстендил, Монтана, Пазарджик, Плевен и София-област по един.

III. ЕВРОПЕЙСКИ РЕГЛАМЕНТИ И МЕЖДУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Националният осигурителен институт е компетентната българска институция и служба за връзка по прилагане разпоредбите на Регламент (ЕО) № 883/2004, Регламент (ЕО) № 987/2009, Регламент (ЕИО) № 1408/71, Регламент (ЕИО) № 574/72 и международните договори в областта на социалното осигуряване и социалната сигурност по отношение на:

- Паричните обезщетения за болест, майчинство и помощите при смърт;
- Паричните обезщетения за безработица;
- Пенсиите за осигурителен стаж и възраст, инвалидност и наследствените пенсии.

Поради спецификата на дейностите, произтичащи от ангажиментите на НОИ като компетентната българска институция по прилагането на Общностното право в областта на координацията на системите за социално осигуряване и международните договори в тази сфера, дейността е организирана както следва:

- Преценката на права на парични обезщетения за безработица, болест, майчинство и помощите при смърт се извършва от териториалните поделения на НОИ.
- Кореспонденцията с чуждестранните осигурителни служби по въпроси, свързани с паричните обезщетения за безработица, болест, майчинство и помощите при смърт; издаването и изискването на структурирани електронни документи (СЕД) и преносими документи (ПД) в тази област се извършва в ЦУ от дирекция „Европейски регламенти и международни договори“.
- Преценката на пенсионни права и кореспонденцията с чуждестранните осигурителни служби за лицата с постоянен и настоящ адрес в Република България се извършва от съответното териториално поделение на НОИ, а за лицата с постоянно пребиваване в друга държава-членка на ЕС/ЕИП или държава, с която се прилага международен договор в областта на социалното осигуряване и социалната

сигурност от дирекция „Европейски регламенти и международни договори“ в централно управление на НОИ.

Дейността по прилагане на европейските регламенти и двустранните договори в областта на социалното осигуряване и социалната сигурност, по които Република България е страна, през 2023 г. може да бъде обобщена в следните направления:

1. Краткосрочни обезщетения по европейски регламенти и международни договори

Националният осигурителен институт организира и координира дейността по отпускане, изменение, спиране, прекратяване, възобновяване и изплащане на краткосрочните обезщетения по регламентите на Европейския съюз и международните договори в областта на социалното осигуряване. Информацията относно изготвените документи в изпълнение на дейностите по обработване на структурирани електронни документи и преносими документи, писма до лица, осигурителни служби в други държави и ТП на НОИ, отговори на запитвания и становища за четири годишен период е посочена в таблицата, като следва:

Таблица № 17 : Показатели, свързани с краткосрочните обезщетения по европейските регламенти и международните договори за периода 2020 – 2023 г.

Показатели	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Брой подписани документи по обработване на структурирани електронни документи и преносими документи, писма до лица, осигурителни служби в други държави и ТП на НОИ, отговори на запитвания и становища	25 788	14 465	15 224	17 297
Брой изнесени към държави-членки от ЕС/ЕИП парични обезщетения за безработица, отпуснати по законодателството на Република България	38	22	17	13
Брой изнесени парични обезщетения за безработица от други държави-членки на ЕС/ЕИП в Република България	736	596	701	982
Брой лица, за които са изпратени искания за възстановяване размера на изплатените в Република България парични обезщетения за безработица, които по време на последната си заетост в ДЧ са пребивавали в Република България	17 922	14 322	10 114	8 475
Брой лица, за които са получени искания за възстановяване размера на изплатените в друга ДЧ парични обезщетения за безработица, които по време на последната си заетост в Република България са пребивавали в другата ДЧ	17	33	18	19
Брой издадени формуляри РБ/РМ 101, във връзка с прилагане разпоредбите за приложимото законодателство на Договора между Република България и Република Северна Македония за социално осигуряване	28	40	17	34

2. Пенсионно осигуряване по европейски регламенти и международни договори

Във връзка с отпускането, изменянето, спирането, прекратяването, възобновяването и изплащането на пенсии по регламенти на Европейския съюз и международни договори в областта на социалното осигуряване на лица, които пребивават в чужбина, в следващата таблица са посочени реализираните резултати от извършените дейности за периода 2020 – 2023 г.:

Таблица № 18 : Показатели, свързани с отпускане на пенсии по европейски регламенти и международни договори за периода 2020 – 2023 г.

Показатели	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Брой изготвени разпореджания за пенсии и добавки	4 156	3 511	4 031	4 171
Брой изготвени формуляри по европейски регламенти и двустранни договори	6 311	3 583	2 965	1 853
Брой изпратени писма	20 249	14 392	14 712	16 146

Брой лица, за които са прехвърлени суми към институции на ЕС, ЕЦБ и ЕИБ, съответстващи на актюерския еквивалент на придобити в България пенсионни права	20	7	0	30
Брой лица, за които са изготвени справки за предварителен размер на актюерския еквивалент на пенсионните им права във връзка с прехвърляне на пенсионни права към институции на ЕС, ЕЦБ и ЕИБ	38	13	13	30
Брой документи, постъпили чрез Националното приложение за обмен на социалноосигурителна информация	1 911	6 930	10 705	16 864
Брой документи, изпратени чрез Националното приложение за обмен на социалноосигурителна информация	2 711	7 819	9 934	13 602

Информация за броя на пенсионерите, на които НОИ изплаща пенсии по европейски регламенти и международни договори, е представена в следващата таблица:

Таблица № 19 : Брой пенсионери, на които НОИ изплаща пенсии по европейски регламенти и международни договори за периода 2020 – 2023 г. (към 31 декември на съответната година)

Брой пенсионери	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Брой пенсионери, живеещи постоянно в чужбина и получаващи български пенсии, изплащани от НОИ, в т.ч.:	27 805	27 461	27 433	27 456
Пенсионери, пребиваващи в държавите – членки на ЕС и в държавите, с които се прилагат двустранни международни договори в областта на социалната сигурност	13 729	14 158	14 841	15 433
Пенсионери живеещи в Република Турция и получаващи пенсии по Споразумението с Република Турция	14 076	13 303	12 592	12 023
Брой пенсионери, получаващи чужди пенсии в България, изплащани с посредничеството на НОИ, в т.ч.:	6 574	6 650	6 629	6 704
Пенсионери, получаващи пенсия от Руската федерация	5 449	5 465	5 469	5 847
Пенсионери, получаващи пенсия от Украйна	993	1 037	1 026	717
Пенсионери, получаващи пенсия от Република Молдова	132	148	134	140

3. Методическа дейност, процесуално представителство и контрол

Във връзка с осъществяването на методическата дейност по прилагането на регламентите на Европейския съюз и международните договори в областта на социалното осигуряване през 2023 г. са обработени 3 240 документа. На ТП на НОИ са предоставени 21 указателни писма и информация, постъпили от чужди компетентни институции.

Изготвени са 154 становища по конкретни казуси и по принципни въпроси, и са предоставени 213 отговора на запитвания, постъпили по електронната поща.

Извършен е контрол на 52 конкретни досиета от ТП на НОИ, чрез изискване на информация и преценка относно правилността и законосъобразността на предприетите действия от длъжностните лица.

Предоставени са отговори и е оказано съдействие относно постъпили въпроси от ръководителя на службата по трудови и социални въпроси за Гърция, Германия, Австрия и Великобритания, и от институциите на Белгия, Франция и Нидерландия.

Изготвена е статистическа информация за лица от Украйна с предоставен статут за временно пребиваване, както и за случаите с Гърция за лица без определена българска пенсия, поради липса на отговор относно гръцкия стаж и за лица, за които не е постъпил отговор по искането им за гръцка пенсия.

На българския СОЛВИТ център е предоставена информация по 114 случая във връзка с прилагане на европейските регламенти в областта на социалната сигурност относно пенсиите и краткосрочните обезщетения

За периода 2020 – 2023 г. са изготвени 245 проекта на решения на управителя на НОИ, разпределени както следва:

Таблица № 20 : Изготвени проекти на решения на управителя на НОИ за периода 2020 – 2023 г.

Изготвени проекти на решения на управителя на НОИ	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общ брой решения, в т.ч.:	37	45	79	84
Решения, с които е отхвърлена жалбата като неоснователна	25	34	73	72
Решения, с които частично е уважена жалбата	1	2	2	0
Решения, с които е отменено издаденото разпореждане	8	7	1	6
Решения, с които е прекратено производството по обжалване и жалбата е оставена без разглеждане, поради пропуснат срок	3	2	3	6

Информация за осъщественото процесуално представителство по дела и спорове, касаещи въпроси във връзка с европейски регламенти и международни договори е представена в таблицата, както следва:

Таблица № 21 : Процесуално представителство за периода 2020 – 2023 г.

Процесуално представителство	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общ брой дела	25	18	21	29
1. Приключили дела, в т. ч.:	18	13	12	17
○ Решени в полза на НОИ	9	7	4	8
○ Прекратено производство по жалбата на лице	3	2	4	5
○ Отменени решения на управителя на НОИ	6	4	4	4
2. Неприключени производства, в т. ч.:	7	5	9	12
○ В Административен съд София-град	5	4	7	11
○ Във Върховен административен съд	2	1	2	1

IV. ЕЛЕКТРОНЕН ОБМЕН, ДИГИТАЛИЗАЦИЯ И АРХИВИ

Основните насоки на дейността са: разработването и методологията, организирането и осъществяването на контрол във връзка със създаване и функциониране на осигурителния архив на НОИ и електронен обмен на данни чрез системата за електронен обмен на данни за социална сигурност (EESSI) между България и държавите-членки на Европейския съюз, чрез ефективни технологични решения.

Дейността на осигурителния архив е регламентирана с разпоредба в Кодекса за социално осигуряване, съгласно която при прекратяване на дейността на осигурителите, които нямат правопримник, разплащателните ведомости се предават в съответното териториално поделение на НОИ, освен ако в закон не е определен друг ред за съхраняването им. В Централно управление е обособено звено, което осъществява методическо ръководство, координация и контрол за изпълнение на дейността по приемане, съхраняване и използване на ведомостите за заплати и трудовоправни документи на прекратени осигурители без правопримник. Приемът на документи се извършва от териториалните поделения на НОИ, съхраняват се в обособени архивохранилища, а електронната им обработка се извършва от Центрове за електронна обработка. Основната цел на осигурителния архив е издаване на удостоверения за осигурителен стаж и/или осигурителен доход при ползване на пенсионни права и обезщетения, както и служебни бележки за доход във връзка с данъчно облагане по Закона за

данъците върху доходите на физическите лица. За подобряване качеството на предлаганата услуга, НОИ изгражда електронен осигурителен архив, данните от който се използват за изчисляване и отпускане на пенсиите и паричните обезщетения.

В началото на 2020 г. българските компетентни институции успешно стартираха обмен на социалноосигурителна информация по електронен път през защитената среда EESSI – „Електронен обмен на данни за социалната сигурност“ (Electronic Exchange of Social Security Information). Процесът по свързване на отделните държави към EESSI започна още през 2019 г., като в края на 2022 г. повече от 90% от обменяната информация преминава през нея. Поради значителното нарастване на обема на обменяната информация, през 2022 г. НОИ, в партньорство с Националната агенция за приходите, Националната здравноосигурителна каса и Агенцията за социално подпомагане, започна работа по проект „Проектиране на национално решение за електронен обмен на социалноосигурителна информация EESSI“, финансиран по Програма „Добро управление“. За да бъдат гарантирани непрекъсваемостта и качеството на предоставяните услуги, четирите държавни администрации, участници в обмена, обединиха усилия за изграждането на нова национална система, която да се използва от всички компетентни институции, включваща обща платформа за координация и управление на промените. Изграден е Национален координационен център за EESSI, както и редица предложения за промени на нормативната уредба, които да формализират промените, необходими за реализирането на новата национална система за обмен на информация. С подготовката и приемането на тези документи, целите на проекта бяха постигнати и той завърши успешно.

През 2023 г. дейността може да бъде систематизирана в следните направления:

1. Методология на осигурителния архив

Съобразно измененията и допълненията на Инструкцията за изменение и допълнение на Инструкция № 5/2005 г. за приемане и съхраняване на ведомости за заплати и трудовоправни документи на прекратени осигурители без правоприменник, в сила от 03.01.2023 г., е извършена промяна на образците на формуляри по дейността на осигурителния архив. На сайта на НОИ своевременно са публикувани утвърдените със заповед на управителя формуляри за сведение и ползване от потребителите. Във връзка с промените в Инструкция № 5 са изготвени указания до териториалните поделения на НОИ.

Извършени са и съответните промени в Единната номенклатура на документите в Националния осигурителен институт, за което са изготвени необходимите указания за ТП на НОИ.

По отношение на административното обслужване на клиентите и предоставяните услуги по дейността на осигурителния архив, в изпълнение задълженията на отговорните лица по вписвания в Административния регистър бяха изпълнени задачи в няколко направления:

- Във връзка с приетите изменения и допълнения в Инструкция № 5 са извършени преглед и вписвания в Административния регистър на услугите по дейността;
- Предприети са действия по стартиране и преглед в тестова среда на услугата „Издаване на удостоверение на прекратени осигурители, които нямат правоприменник“, след което тя бе валидирана успешно;
- Извършен е преглед на услугите в Административния регистър и са публикувани заявленията;
- Предоставена е информация за изготвяне на годишен доклад за удовлетвореността на потребителите и на годишен доклад за състоянието на държавната администрация.

Извършена е актуализация на Ценоразпис за остойността на процесите по обработка на ведомости за заплати и трудовоправни документи на прекратени осигурители без правопреемник, който е утвърден от управителя.

Изготвени са становища и са предоставяни мотиви по повод подготовка на проект на Закон за изменение и допълнение на Търговския закон относно възможност за извършване на производство по бърза ликвидация на дружества, с цел намаляване на административната тежест.

Изготвени са методически указания, насочени към уеднаквяване на практиката в ТП, относно: прилагане на служебното начало при издаване на удостоверения за осигурителен стаж/доход; във връзка с писмо на МЕУ относно нова вътрешна електронна административна услуга, свързана с преустановяване изискването лицата да представят удостоверение за наследници при заявяване на административни услуги; данните в месечните отчети по дейността на осигурителния архив, отнасящи се до унищожаването на документи с изтекъл срок на съхранение и броя на просрочените заявления.

Текущо се оказва методическа помощ на служителите от отделите/секторите по дейността на осигурителния архив към териториалните поделения и се извършва постоянен контрол на ежемесечните показатели на дейността, включително за спазване на законоустановения срок на издадените удостоверения за осигурителен стаж и доход.

Изготвени са отговори на постъпващи запитвания от осигурители и осигурени лица, относно издаване на удостоверения за осигурителен стаж на лица, които са работили в организациите по § 12 от ПЗР на Закон за собствеността и ползването на земеделски земи (обн. ДВ, бр. 17 от 01.03.1991 г.), за зачитане на осигурителен стаж по издадени от осигурителния архив на НОИ удостоверения обр. УП-13 и УП-14, както и заличаване на осигурител и процедурата по предаване на документите в ТП на НОИ.

Провежда се регулярна отчетност на дейността, отнасяща се до инвентаризация на наличните дела на прекратени осигурители (ведомости за заплати и трудовоправни документи), които се съхраняват в осигурителния архив при ТП на НОИ към 31.12.2023 г.

Във връзка с ежегодния контрол на цифровата информация по показатели за определяне на натовареността на заетите в основните структурни звена и дейности в ТП на НОИ беше извършен контрол по съответните показатели.

През 2023 г. са извадени от архива и подлежат на унищожаване селектираните осигурителните картони на лица, осигурявани към Съвета за взаимно осигуряване на членовете на трудово-производителните кооперации (СВОЧ на ТПК) и други документи с изтекъл срок на съхранение.

Въз основа на постъпили запитвания е оказано съдействие на заинтересованите лица, като им е предоставена информация относно статуса на фирмата, адреса и седалището ѝ необходими за снабдяване с документи за осигурителен стаж/доход.

Издадени са в законоустановения срок заявените удостоверения за направени осигурителни вноски и зачетен осигурителен стаж на лица, които са се осигурявали към СВОЧ на ТПК.

2. Осигурителен архив в ТП на НОИ

През 2023 г. в териториалните поделения на НОИ е приета документация на 2 333 прекратени осигурители с 22 584 дела и 3 951 900 листове.

Таблица № 22 : Приета документация на осигурители, дела и листове по ТП на НОИ през 2023 г.

ТП на НОИ	Осигурители (брой)	Дела (брой)	Листове (брой)
1. Благоевград	114	415	15 413
2. Бургас	188	1 081	138 232
3. Варна	141	1 107	146 732
4. Велико Търново	75	1 270	117 578
5. Видин	20	161	15 927
6. Враца	91	1 311	67 668
7. Габрово	27	101	6 971
8. Добрич	48	246	36 960
9. Кърджали	22	59	3 144
10. Кюстендил	33	402	9 604
11. Ловеч	41	139	12 600
12. Монтана	29	89	7 084
13. Пазарджик	76	287	22 586
14. Перник	36	331	21 895
15. Плевен	64	561	68 630
16. Пловдив	173	3 389	433 637
17. Разград	37	79	5 214
18. Русе	75	361	34 433
19. Силистра	33	155	14 893
20. Сливен	64	1 561	89 748
21. Смолян	58	346	34 477
22. София-град	562	7 808	2 565 631
23. София-област	34	413	11 744
24. Стара Загора	100	289	18 544
25. Търговище	46	148	10 653
26. Хасково	78	252	27 382
27. Шумен	48	153	7 054
28. Ямбол	20	70	7 466
ОБЩО:	2 333	22 584	3 951 900

В разпределението по териториални поделения на приетата документация с най-голям брой приети осигурители са ТП на НОИ: София-град с 562 бр. (24,1% от общия брой), Бургас със 188 бр. и Пловдив със 173 бр. С най-голям брой приети дела е ТП на НОИ София-град със 7 808 дела (34,6% от общия брой), съдържащи 2 565 631 листове (64,9% от общия брой).

Приемът на документи на прекратени осигурители без правопреемник е един постоянен, регулярен процес, като за периода 2020 – 2023 г. в осигурителния архив на НОИ е приета документацията на 10 695 осигурители със 106 824 дела и 12 606 112 листове.

Таблица № 23 : Общ брой приета документация на осигурители, дела и листове през периода 2020 – 2023 г.

Показатели	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	ОБЩО
Брой осигурители	2 711	2 816	2 835	2 333	10 695
Брой дела	26 905	29 518	27 817	22 584	106 824
Брой листове	2 515 858	3 239 837	2 898 517	3 951 900	12 606 112

През 2023 г. документите, иззети по нареждане на ръководителя на ТП на НОИ въз основа на мотивирано предложение на длъжностното лице, на което е възложено ръководството на осигурителния архив в териториалното поделение, при определени в Инструкция № 5 (чл. 6) обстоятелства, са на 179 осигурители (190 бр. за 2022 г.) с 12 286 дела, което е с 3 336 бр. повече от иззетите дела през 2022 г. (8 950 бр.). Разпределението по ТП показва, че с най-голям брой иззета документация са поделенията в София-град (3 309) и гр. Плевен (2 436).

Приетите заявления-декларации при прекратяване на дейността на осигурителите, които нямат правоприемник (по чл. 5, ал. 10 от КСО) за 2023 г. са 6 272 бр., което е с 811 бр. по-малко в сравнение с 2022 г. (7 083 бр.). Издадените удостоверения (по чл. 5, ал. 10 от КСО) за 2023 г. са 5 798, което е с 1 080 бр. по-малко от 2022 г. (6 878 бр.).

Общият брой заявления по чл. 32, ал. 1 от Инструкция № 5 за издаване на удостоверения за осигурителен стаж и осигурителен доход, постъпили от граждани и по служебен път са 34 182, а тези по чл. 32, ал. 7 от инструкцията са 35 197.

Основните показатели, които отразяват практическата дейност по използване на ведомостите за заплати и трудовоправни документи на прекратени осигурители без правоприемник са брой издадени удостоверения за осигурителен стаж и доход, удостоверения за установяване на трудов и осигурителен стаж по съдебен ред и уведомителни писма за отказ за издаване на документ.

Общият брой издадени удостоверения за осигурителен стаж и осигурителен доход от осигурителния архив на НОИ за 2023 г. е 58 600, което е с 411 бр. по-малко спрямо 2022 г. (56 189 бр.). Разпределението на издадените удостоверения по видове и уведомителни писма за отказ през периода 2020 – 2023 г. е показано в следващата таблица.

Таблица № 24 : Брой издадени удостоверения по видове и писма за отказ за периода 2020 – 2023 г.

Удостоверение	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	ОБЩО
УП-13 (за трудов и осигурителен стаж) и УП-14 (за осигурителен стаж на земеделски стопанин-кооператор)	26 452	32 130	37 087	39 993	135 662
УП-15 (за осигурителен доход)	38 513	36 072	18 895	18 436	111 916
УП-17 и УП-17а (за установяване на трудов и осигурителен стаж по съдебен ред) *	125	161	207	171	664
ОБЩО:	65 090	68 363	56 189	58 600	248 242
Удостоверения и заверени копия, издадени от документалния масив на НОИ	2 515	4 698	2 028	11 494	20 735
Уведомителни писма за отказ	25 080	24 741	31 326	36 951	118 098

Забележка: *Издават се в случаите, в които лицето не фигурира в приетите в ТП на НОИ разплащателни ведомости и трудовоправни документи (УП-17) и когато разплащателните ведомости и трудовоправни документи на определен осигурител не са приети в ТП на НОИ (УП-17а).

Документите по чл. 30, ал. 1, т. 4, дубликати на издадени документи по чл. 34, ал. 3 от Инструкция № 5, удостоверения и заверени копия на документи, издадени по данни от

документалния масив през 2023 г. са 11 494 бр., което е с 9 466 бр. повече спрямо 2022 г. (2 028 бр.).

Броят на уведомителните писма за отказ за издаване на документи за осигурителен стаж и осигурителен доход през 2023 г. възлиза на 36 951 и е с 5 625 бр. повече спрямо 2022 г. (31 326 бр.).

Постъпилите жалби от физически и юридически лица през 2023 г. са 99 бр., при 125 бр. през предходната година.

През 2023 г. подадените заявления чрез електронните административни услуги са, както следва:

- Издаване на удостоверение за трудов/осигурителен стаж и осигурителен доход от осигурителния архив на НОИ – 1 288 бр.;
- Издаване на удостоверение на прекратени осигурители, които нямат правопреемник – 324 бр.

3. Дигитализация и електронен осигурителен архив

В Националния осигурителен институт е създадена и се поддържа информационна система за разплащателните ведомости на прекратени осигурители без правопреемник, данните от която се използват за изчисляване и отпускане на пенсии и парични обезщетения.

Функционирането на електронен осигурителен архив съкращава технологичното време за издаване на удостоверения за осигурителен стаж и/или доход, подобрява информираността и обслужването на гражданите при реализиране на осигурителните им права.

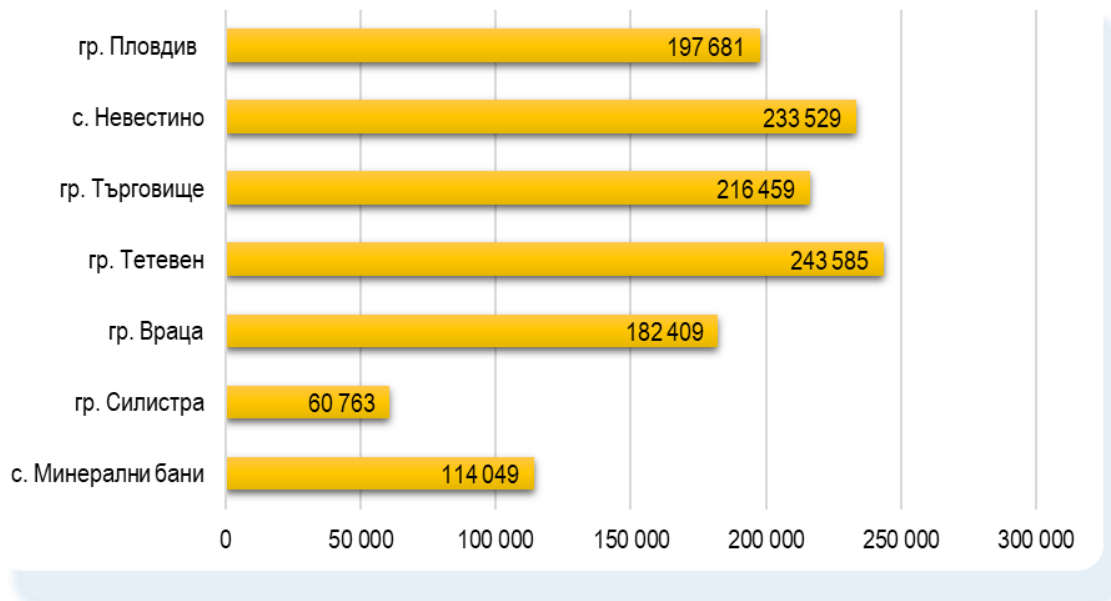
Дигитализацията на архивите на прекратени осигурители без правопреемник е начин за оптимизиране на ресурсите, процесите и взаимодействието в Националния осигурителен институт. Тя се осъществява в Регионалните архивни центрове към ТП на НОИ – гр. Кюстендил (с. Невестино), гр. Пловдив, гр. Търговище, гр. Ловеч (гр. Тетевен), гр. Враца, гр. Силистра и гр. Хасково (с. Минерални бани), където документалните масиви са окрупнени на регионален принцип.

Информацията от проследяването на ежеседмична база, обема на електронно архивирани документи и изпълнението на поставените нормативи за работа, служат за извършване на съпоставимост на резултатите на отделните центрове, съобразно разполагаемите ресурси.

Служителите в централните за електронно архивиране (ЦЕО) работят при нормиран труд, който се прилага към процесите сканиране и индексирание на данни. Дневната норма за индексаторите е 1 200 въведени редове, а за скенер-операторите е 960 сканирани страници. По-нисък дневен норматив за индексирание запазва ЦЕО – гр. Силистра (1 095 реда) поради различния модел на кадрова и структурна обезпеченост. Месечният норматив се определя както от наличния щатен ресурс, така и от неговата заетост.

Изпълнението на утвърдените нормативи е индикатор за персоналния принос на служителите. Данните показват, че през 2023 г. нормативите са преизпълнени във всички регионални центрове с общ брой на въведените редове от 9 749 354 при план от 9 192 462 бр.

Ако броят на въведените редове е показател за измерване производителността на отделните специалисти и на централите, то броят на страниците показва обема на преминалите електронна обработка документи. Общият обем страници, генериран от електронния архив във всички Регионални архивни центрове (РАЦ) през 2023 г., възлиза на 1 248 475 бр. Разпределението на общия обем индексирани страници по РАЦ през 2023 г. е показано на следващата фигура.

Фигура № 11: Брой индексирани страници в Регионалните архивни центрове през 2023 г.

Регионален архивен център към ТП на НОИ – Пловдив

Регионалният архивен център в гр. Пловдив осъществява дейности по прием, съхранение, дигитализация и използване на документацията на прекратени осигурители, развивали дейност на територията на областите Пловдив, Пазарджик и Смолян. Той е първият център реализирал концепцията за концентриране на документацията на няколко ТП на НОИ на регионален принцип.

И през 2023 г. ЦЕО – Пловдив постига 100% изпълнение на утвърдения индивидуален норматив за индексирание на данни (1 200 въведени редове). Традиционно, количествените параметри отчитат балансирано протичане на процесите и много добра организационна практика. В периода април - ноември ЦЕО – Пловдив изпълняваше и график за електронна обработка.

В режим на изпълнение на график, служителите с местоработата в РАЦ, са ангажирани с допълнителни организационни и координиращи функции, свързани с приемателно-предавателни процедури между локалните и обединения архив, както и с детайлно планиране на обема и типа документация, подлежащи на обработка. Условие за ефективност на работните процеси е постигане и поддържане на баланс между изпълнение на установените нормативи за индексирание и количеството електронно обработени страници. Тези задължения се реализират в условията на зададени от предаващите документация осигурители, което е допълнителен усложняващ работата фактор. Целта е издаването на документи за осигурителен

стаж и доход въз основа на данните от електронния архив да обхване равномерно всички териториални структури от системата на осигурителния архив на НОИ.

Спрямо предходната година се отчита лек спад в броя на електронно обработените страници, като през 2023 г. те са 197 681 бр., при 203 386 бр. през 2022 г.

Регионален архивен център към ТП на НОИ - Кюстендил

Регионалният архивен център в с. Невестино осъществява дейности по прием, съхранение, дигитализация и използване на документация на прекратени осигурители, развивали дейност на територията на областите София-град, София-област, Благоевград, Перник и Кюстендил. В него е разположен комплекс от архивни халета и по мащабите си, това архивохранилище няма аналог в системата на НОИ.

В процеса на дигитализация се спазва принципа за равномерно разпределение на осигурителите от посочените пет териториални поделения, за да се осигури и относително равен дял на данните в електронен формат поради приоритетната дигитализация на осигурители от национално значение, с широка структура в страната, данните от електронния архив на РАЦ – Невестино се използват системно в структурите на осигурителен архив в цялата страна.

Отчетените през 2023 г. количествени параметри показват 100% изпълнение на утвърдените нормативи за индексирани, видно от табличната форма. Спрямо предходната година се отчита ръст в броя на електронно обработените страници, като през 2023 г. те са 233 529 бр. (при 202 105 бр. през 2022 г.).

Регионален архивен център - Търговище

Регионалният архивен център в гр. Търговище осъществява дейности по прием, съхранение, дигитализация и използване на документация на прекратени осигурители, развивали дейност на територията на областите Варна, Разград и Търговище и има ключова роля за електронната обработка на осигурители от областите Бургас, Шумен и Русе, които участват в графици за електронно архивиране.

Количествените параметри на дейността в ЦЕО – Търговище показват 100% изпълнение на утвърдените нормативи и този баланс е поддържан в условията на успешно изпълнен график за електронно архивиране. Броят на индексирани страници се увеличава спрямо нивото на предходната година, като през 2023 г. е 216 459 бр. (при 211 781 бр. през 2022 г.).

Регионален архивен център – Тетевен

Регионалният архивен център в гр. Тетевен осъществява дейности по прием, съхранение, дигитализация и използване на документацията на прекратени осигурители, развивали дейност на територията на областите Плевен, Велико Търново, Габрово и Ловеч. Процесът по дигитализация стартира през 2011 г., успоредно с въвеждането на нова система от модули за сканиране, индексирание и контрол. Постепенно беше възприет модел за равномерност в обработката на осигурители от предаващите документация ТП на НОИ.

Количествените параметри на дейността в ЦЕО – Ловеч показват 100% изпълнение на утвърдените нормативи. Броят на индексираните страници спрямо нивото на предходната година показва ръст, като през 2023 г. е 243 585 бр., при 143 015 бр. през 2022 г.

През 2023 г. в РАЦ – Тетевен беше реализирана дигитализация на ведомости за заплати на прекратени осигурители без правоприменик от ТП на НОИ – Русе. Графикът за електронна обработка протече в периода от юни – октомври 2023 г. (85 работни дни) и бяха отчетени следните резултати: дигитализирани са 513 дела, съдържащи 62 839 индексирани страници.

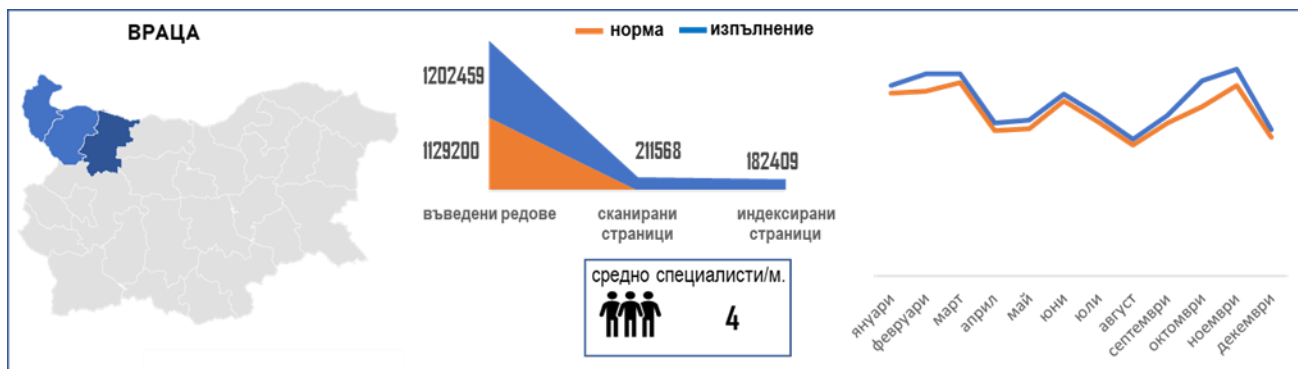
Регионален архивен център – Враца

Регионалният архивен център в гр. Враца осъществява дейности по прием, съхранение, дигитализация и използване на документацията на прекратени осигурители, развивали дейност на територията на областите Монтана, Видин и Враца. Центърът за електронна обработка функционира от 2013 г. и осигурява електронната обработка за Северозападна България.

В РАЦ – Враца беше приложен нов подход при въвеждане на служителите за работа с модулната информационната система чрез задължителен период за тестване при по-нисък норматив на работа. Възприе се нов модел на преместване на документалните масиви целящ минимизиране на рисковете от издаване на удостоверения за осигурителен стаж и доход извън регламентирания срок и други мерки, осигуряващи оптималното функциониране на архива.

Количествените параметри на дейността в ЦЕО – Враца показват 100% изпълнение на утвърдените нормативи за индексирание, което е индикация и за добро приоритизиране на осигурителите, обект на дигитализация. Броят на индексираните страници бележи

незначителен спад от 185 620 бр. през 2022 г. на 182 409 бр. през 2023 г., като отклонението е в рамките на допустимото в условията на нормиран труд.

Регионален архивен център – Силистра

Регионалният архивен център в гр. Силистра осъществява дейности по прием, съхранение, дигитализация и използване на документация на прекратени осигурители, развивали дейност на територията на областите Добрич и Силистра. Решението за изграждане на ЦЕО към ТП на НОИ – Силистра е в отговор на обективната невъзможност процесите по дигитализация на териториалните поделения от Североизточна България (Русе, Шумен, Варна, Силистра, Добрич, Разград и Търговище) да се осъществяват само на територията на действащия регионален архивен център в Търговище, чийто ресурси – човешки, материални и финансови не позволяват дигитализация и съхранение на документация в такъв мащаб.

През 2023 г. количествените параметри на дейността в ЦЕО – Силистра показват 100% изпълнение на утвърдените нормативи. В броя на индексирани страници се отчита спад от 109 350 бр. през 2022 г. на 60 763 бр. през 2023 г. Отчетеният спад е значителен и се дължи на намалена численост на служителите, ангажирани с дейностите по дигитализация.

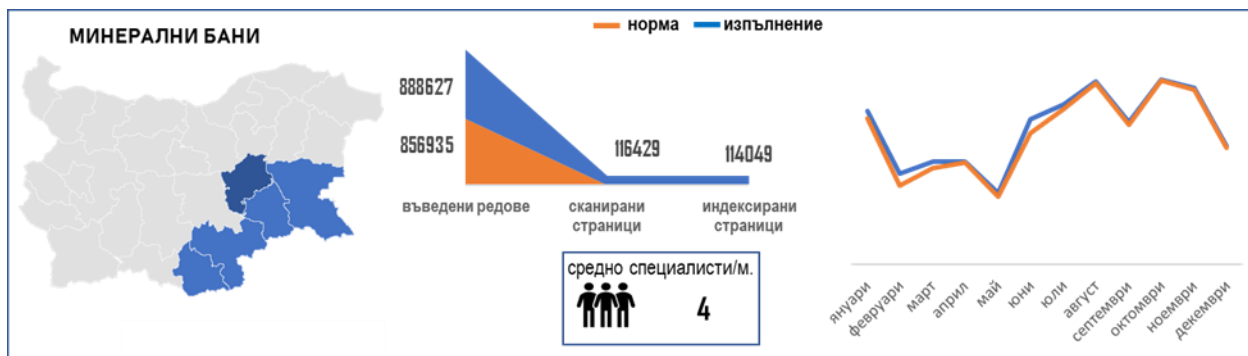
Регионален архивен център – Хасково

Регионалният архивен център в с. Минерални бани осъществява дейности по прием, съхранение, дигитализация и използване на документация на прекратени осигурители, развивали дейност на територията на областите Кърджали, Сливен, Ямбол, Бургас и Хасково. Центърът за електронна обработка стартира в реален режим на работа през м. май 2022 г.

През 2023 г., в съответствие с утвърдената практика за поэтапно актуализиране на нормативите за индексиране, изпълняват дневен норматив от 1 095 реда, а не 1 200 реда, както е в останалите РАЦ.

Основен приоритет в работата на ЦЕО – Минерални бани през 2023 г. беше дигитализацията на ведомостите за заплати, предадени от ТП на НОИ – Кърджали.

Документацията в тази област на страната е специфична като съдържание, оформяне на реквизитите и полагане на труд от работниците. От стартирането на Центъра до края на 2023 г., от предадените от ТП на НОИ – Кърджали е обработена документацията на 11 прекратени осигурители. В резултат на интензивната дигитализация на ведомостите за заплати от област Кърджали, броя на удостоверенията за осигурителен стаж и доход, издадени от електронния масив е увеличен от 5,7% през 2020 г. до 68,4% през периода м.01.2023 г. – м.10.2023 г.

Поставянето на резултатите за брой електронно обработени страници през 2023 г. в сравнение с 2022 г. се отчита неравномерност при протичане на процесите сканиране/индексиране в РАЦ поради нестабилност на кадровата обезпеченост – основният фактор, който рефлектира върху производителността в ЦЕО.

4. Методология на електронния обмен на социалноосигурителна информация в системата EESSI

Методологията на електронния обмен организира, координира и методически ръководи дейностите свързани със системата за електронен обмен на данни за социалната сигурност EESSI, в изпълнение на задълженията на НОИ като компетентна институция по прилагането на регламентите на Европейския съюз в областта на социалното осигуряване.

През 2023 г. във връзка с дейността по разработването на методологията за правилното и законосъобразно прилагане на правилата в системата на електронен обмен на социалноосигурителна информация EESSI са изпълнени следните дейности:

- Изготвени са План за непрекъснатост на дейността по електронен обмен на социалноосигурителна информация през EESSI, Форма за оценка на инциденти, План за управление на инциденти, свързани с EESSI и Форми за изпращане на съобщения за недостъпност;
- Посредством Бюро за обслужване на институционално ниво 1 на НОИ, са изпратени 358 отговора и препоръки за подобряване на работата на служителите на ТП на НОИ. Изпратени са и 150 съобщения, посредством Националното бюро за обслужване ниво 2 на НОИ;
- Извършена е проверка на 227 проблемни и/или забавени случаи в Националното приложение за EESSI на НОИ, и същите са изпратени на Бюрата за обслужване ниво 2 на съответните държави с искане за разрешаването им;
- Изготвени са 14 указателни писма до ТП на НОИ (при 8 бр. през 2022 г.) с методически указания относно системата EESSI в бизнес частта ѝ;
- Изготвени са 9 задания за нови функционалности и подобряване на настоящите функционалности на Националното приложение за EESSI на НОИ (при 10 бр. през 2022 г. и 11 бр. през 2021 г.);

- Одобрени са 142 заявки за включване на нови и заличаване на напуснали служители, и за добавяне, промяна и премахване на роли на служители в Националното приложение за EESSI на НОИ (54 заявки през 2022 г.);
- Разпределени са 833 случая, подлежащи на ръчно разпределение в Националното приложение за EESSI на НОИ;
- Реализирано е онлайн методическо обучение по искане от страна на ТП на НОИ;
- Осъществен е преглед на изпратените случаи и структурирани документи през EESSI по отношение на сектор „Пенсии“ от ТП на НОИ, като са предоставени съвети на крайните потребители за работата с националното приложение;
- Във връзка с искане от Агенцията за социално подпомагане, касаещо възможността за предоставяне по служебен път на информация за получени пенсии от държави-членки на Европейския съюз, на Европейската икономическа зона и от Конфедерация Швейцария по отношение на лица, кандидатстващи за социални помощи или получили такива, е извършена проверка в Националното приложение за EESSI на НОИ на 180 лица относно наличието на информация за отпуснати пенсии от друга държава, прилагаща европейските регламенти в областта на социалната сигурност;
- Изготвени са справки по Националното приложение за EESSI на НОИ, свързани със сročността при обработката на пенсионни случаи и със степента на натовареност на заетите в основните структурни звена дейности през периода 01.11.2022 г. – 31.10.2023 г.;
- Изготвени са 13 докладни, както и становища относно принципната позиция на НОИ по осъществяването на електронен обмен в системата EESSI от пенсионноосигурителните дружества и връзката им с НОИ, като точка за достъп и служба за връзка;
- Осъществена е процедура по промяна на данни в хранилището за институции (Institution Repository), касаещи пенсионноосигурителното дружество.

V. ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ

Националният осигурителен институт поддържа надеждна информационна система, която обезпечава всички функции по управлението и провеждането на държавното обществено осигуряване. Дейностите, свързани с пълното информационно-технологично и комуникационно обезпечаване на процесите в института през изтеклата година, могат да се обобщят в следните области:

1. Функционални модули на ИС на НОИ

Информационната система на института е изградена от специализирани функционални модули според процесите, които обезпечава. Във връзка с измененията в нормативната уредба през годината всички промени в модулите на Информационната система на НОИ са своевременно реализирани. Основните дейности, извършени през 2023 г., насочени към развитието и усъвършенстването на отделните модули на информационната система и осигуряването на специализирана системна и програмна поддръжка на регистрите на института, са следните:

1.1. Пенсии

Реализирани са в срок промени в модулите на Информационната система на НОИ, свързани с промените в нормативната уредба за 2023 г. в областта на пенсиите.

Разработени са процедури и са изпълнени дейности, както следва:

- за служебно удължаване срока на изплащане на пенсии за инвалидност на основание чл. 101б от Закона за здравето (ЗЗ);

- за служебно преизчисляване на пенсиите за трудова дейност на работещите пенсионери по реда на чл. 102 от КСО.

Преизчислени са добавките по ЗПГРРЛ от 01.01.2023 г.

Обогатена е справочната част на програмните модули от НСОИП и Локална база данни „Пенсии“.

Извършени са необходимите промени относно извличане и обработка на статистически данни от информационните системи, съгласно промените в законодателството.

Продължи поддържането в актуално състояние на „Регистър на рисковите осигурители“ и изготвянето на справки, списъци и извадки, свързани с рискови осигурители по различни рискови критерии.

Актуализиран е модулът за изготвяне и печат на разпореждания и уведомителни писма в ТП на НОИ.

Подготвена е необходимата информация и са изготвени уведомления за лицата, навършващи възрастта за придобиване право на пенсия за ОСВ при условията на чл. 68, ал. 1-2 от КСО. Осигурено е програмно съответствие между адресите на лицата в НБД „Население“ на ГД ГРАО и предоставения от „Български пощи“ ЕАД списък с пощенските кодове на пътните артерии в големите градове. Отпечатани, пликковани и изпратени са 83 533 бр. уведомителни писма.

Броят на обработените и подготвени разпореждания, във връзка с отпуснатите, изменените, преизчислените и прекратени пенсии/ добавки през 2023 г., е представен в следващата таблица.

Таблица № 25 : Брой обработени и подготвени разпореждания през 2023 г.

Вид на разпореждането	Брой
Отпускане/изменение на пенсии/добавки	382 701
Преосвидетелстване на лица, получаващи пенсия за инвалидност	99 803
Прекратяване на пенсии	87 769
Преизчисление на пенсии от 01.04.2023 г. на основание чл. 102, ал. 1, т. 1 от КСО с придобит осигурителен стаж след пенсионирането	335 740
Преизчисление на пенсии на основание чл. 102, ал. 1, т. 2 от КСО с придобит осигурителен стаж и доход след пенсионирането	78 468
Преизчисление на добавки по чл. 9 от ЗПГРРЛ от 01.01.2023 г.	6 085
Отпускане на добавки за чужда помощ	10 781
Служебно удължаване срока на изплащане на пенсии за инвалидност на основание чл. 101б от ЗЗ	14 206

1.2. Парични обезщетения и помощи от ДОО и Електронен регистър на болничните листове и решенията по обжалването им (ЕРБЛРО)

Програмните модули на системата са актуализирани съобразно нормативните промени за 2023 г.

Модулите за въвеждане, проверка на данни от осигурителите и вземане на решения са обогатени с нови функционалности.

Генерирани са 2 876 242 декларации за Регистъра на осигурените лица (РОЛ) с дохода, от който е изчислено обезщетението.

1.3. Интегрирана система за електронен обмен на документи и данни с осигурителите и самоосигуряващите се лица за изплащане на паричните обезщетения от ДОО (ИСЕОДД)

Програмните модули на системата за приемане на данни са актуализирани съобразно нормативните промени за 2023 г.

Модулите за преглед и вземане на решения след централна обработка, както и модулет на изплащане са разширени с оглед промените в ИСЕОДД.

Средният срок за изплащане на паричните обезщетения през 2023 г. се запази на 5 дни. През 2023 г. по електронен път са приети над 3 400 000 документа.

1.4. Регистър на длъжниците

Системата е актуализирана съобразно изискваните промени от функционалните дирекции в института.

1.5. Парични обезщетения за безработица (ПОБ)

Актуализиран е в срок програмен продукт ПОБ съобразно промените в нормативната уредба за 2023 г.

Извършени са промени в програмното осигуряване, което разширява обхвата на проверките при определяне на правото и размера на ПОБ, свързани с определяне на осигурителния стаж на лицата.

Генерирани са 782 163 декларации за Регистъра на осигурените лица с данни за периода, за който е получено ПОБ и който се зачита за осигурителен стаж.

1.6. Профилактика, рехабилитация и отдих

Системата се поддържа в актуално състояние спрямо Наредба № 1 от 13.02.2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация.

Данните от изпълнителите на дейността по профилактика и рехабилитация се изпращат по електронен път посредством Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ) на Министерство на електронното управление (МЕУ).

Порталът за подаване на данни от протоколи по електронен път се актуализира спрямо новите договори и цени.

1.7. Трудови злополуки и професионални болести

Системите се поддържат в актуално състояние съобразно изискванията на КСО, ЕВРОСТАТ, МОТ. Извършена е модернизация на информационната система за трудовите злополуки.

1.8. Електронен осигурителен архив

Системата се поддържа в актуално състояние, като част от работещите модули са в процес на преработване.

2. Автоматизирана информационна система (АИС) на НОИ

През 2023 г. е подготвена тестова среда и е предоставена тестова версия на АИС на НОИ Архимед 2023, което бе предпоставка за преминаването към реална работа с тази версия в системата на НОИ от 2024 г. и пускане в експлоатация на внедрения нов Единен портал за електронни услуги (ЕПЕУ) на НОИ, интегриран с тази версия.

3. Предоставяне и обмен на информация по сключени споразумения и договори с организации, ведомства и потребители, като и електронен обмен със страните – членки на Европейския съюз, и по други международни договори

Националният осигурителен институт предоставя информация на договорни партньори чрез уеб-услуги от информационната система на института, съгласно изменените и допълнени през 2023 г. Правила за реда и условията за сключване на договори за предоставяне на информация и на информационни продукти за обработване на информация и за дейности по социално осигуряване, както следва:

- по общо 92 сключени договора с банки и финансови институции, за които е настроен достъпът им съгласно установения технологичен ред;
- по общо 5 сключени договора с различни организации, месечно се предоставя информация на технически носител.

На база нови и анексиранни договори беше разширено предоставянето на информация на финансови институции, съдебни инстанции и други ползватели на ИС на НОИ, като през 2023 г. са сключени:

- три договора с „МАЙФИН“ ЕАД, относно изплащане от ДОО на парични помощи, обезщетения и пенсии;
- едно споразумение между НОИ и МТСП във връзка с обмен на данни за лица, взели участие в операции по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027 и Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 – 2020, както и за контролна група лица, които не са обхванати от подкрепата по линия на Програмата.

През 2023 г. на основание сключени споразумения за обмен на информация е осъществявано сътрудничество между НОИ и различни организации и ведомства в следните направления:

- Поддържане на електронен обмен на информация с НАП за актуалност на основните регистри с осигурителна информация;
- Подготовка и регулярно предоставяне на информация на НСИ;
- Поддържане на електронен обмен на информация за безработните лица между Агенцията по заетостта и НОИ;
- Поддържане на електронен обмен на информация с дирекция „Миграция“ на МВР за поддържане на Регистър на лицата с личен номер на чужденец;
- Поддържане на електронен обмен на информация между доставчици на платежни услуги и НОИ относно изплащане на пенсии и обезщетения;
- Изпращане на информация до Доставчици на платежни услуги (ДПУ) за починали пенсионери;
- Поддържане на електронен обмен на информация за краткосрочните и дългосрочните плащания между НОИ и Агенцията за социално подпомагане и за дългосрочните между НОИ и Агенцията за хората с увреждания;
- Поддържане на електронен обмен на информация между „Български пощи“ ЕАД и НОИ относно изплащането на пенсии;
- Изготвяне и предоставяне на информация на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ (ИА ГИТ) съгласно подписано споразумение между НОИ и ИА ГИТ във връзка с чл. 95, ал. 1, т. 5 от КСО;
- Разработване на процедури и предоставяне на информация на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, свързана с изпълнение на услугата „Одит на нетните разходи от извършване на обществената услуга по изплащане на пенсии чрез пощенските станции през 2022 г.“;
- Изготвяне на ежемесечни справки за проверка на осигурителен статус по искане на Министерство на здравеопазването във връзка с изпълнение на проект BGO5M90P001-1.015 „Специализация в здравеопазването“, осъществяван по ОП РЧР 2014-2020 г.

Във връзка с програмното и системното осигуряване, касаещо отпускането и изплащането на пенсии и обезщетения по международни договори или европейски регламенти за координация на системите за социална сигурност, са реализирани следните дейности:

- Поддържан е електронен обмен на информация между Пенсионния фонд на Руската федерация и НОИ, както и между германските осигурителни институции и НОИ на база на двустранно договорени технологии за обмен, без необходимост от размяна на документи чрез пощенски услуги;

- Разработени са промени в модулите от НСОИП за обработка на пенсиите при придобити осигурителни периоди към институция на ЕС и/или международна организация;
- Разработени са процедури за преценка на правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст, за инвалидност поради общо заболяване и наследствени пенсии и определяне на техния размер във връзка с влизането в сила на нови спогодби и споразумения;
- Периодично са извършвани плащания по споразумения с Република Турция, Руската федерация, ФР Германия, Украйна и Молдова;
- Изготвяни са списъци на лица с последна заетост в друга държава членка със структурирана информация за подготовка на искания за възстановяване на изплатени парични обезщетения за безработица;
- Във връзка с Електронния обмен на данни за социалната сигурност (EESSI) през годината са извършени следните дейности:
  - Поддръжка в актуално състояние на Точката за достъп (AP) и RINA (full stack) в едно с интегрираното с нея Национално приложение, включително неговото развитие, базирано на бизнес заявки;
  - Поддръжка на хардуерна инфраструктура, обслужваща електронния обмен на данни (EESSI);

През 2023 г. ежедневно са изготвяни справки по постъпили искания и са подготвяни отговори на поставени актуални въпроси и жалби, подадени на хартия, чрез електронните адреси на института, контактните форми на сайта, на изрично обявените телефони и електронни адреси за въпроси по информационното осигуряване, както и такива, като част от Контактния център на НОИ. В изпълнение на тази дейност са изготвени:

- Във връзка с изплащани пенсии, съгласно споразумение с Национално сдружение на общините в Република България – 385 бр. справки;
- Отговори и справки по писмени искания за изготвяне на информация – над 5 190 бр.;
- Отговори на входящи писма по електронна поща и контактни форми – над 1 300 бр.;
- Консултации по телефона – над 8 100 обаждания по справка от IVR.

4. Електронни услуги

Приоритет в работата на НОИ е развитието и разширяването обхвата на [предоставяните по електронен път административни и справочни услуги](#) за клиентите на института, с цел облекчаване обмена на информация с тях и по-бързото им и качествено обслужване. Успоредно с това се развива и поддържа достъпът по електронен път на служителите на НОИ до услуги и регистри на други администрации. През 2023 г. е осъществено следното:

- Извършва се координиране на съвместната работата между експерти от МЕУ и НОИ във връзка с предоставяните по електронен път административни и справочни услуги на НОИ чрез Единния портал за достъп до електронни административни услуги (ЕПДЕАУ), системата Regix, Системата за сигурно електронно връчване, поддържани от МЕУ, вкл. по-конкретни дейности:
  - Оказано е съдействие при тестването на [нова версия на ЕПДЕАУ относно услуги на НОИ](#) – администриране профила на НОИ в ЕПДЕАУ и настройка на електронна административна услуга „Издаване на удостоверение на прекратени осигурители, които нямат правоприемник“;
  - Оказано е съдействие при внедряване на нова Вътрешна електронна административна услуга (ВЕАУ), предоставяна чрез разработени шаблони за заявяване в ССЕВ – заявяване към общините за издаване на Удостоверение за наследници;

- Оказано е съдействие при разработване на процес за заявяване на административни услуги на НОИ чрез посредник – „Български пощи“ ЕАД, реализирани чрез разработени шаблони за заявяване и предоставяне в ССЕВ.
- Посредством интерфейс за автоматизирано подаване и обслужване на стандартизирани заявки за административни услуги по електронен път в междурегистровия обмен RegiX са направени 825 178 справки от 1 005 организации консуматори на справки в RegiX;
- Получени са 37 писма от МЕУ със заявки за достъп до регистрите на НОИ. Предоставен е достъп до 27 заявки и е отказан достъп до 10 след преценка за наличието на правно основание за получаване на исканата информация;
- Поддържа се предоставеният достъп на служители на НОИ през RegiX до разрешените справки;
- Продължава администрирането на потребителите от НОИ и новите регистрации на електронната услуга на НАП за предявяване на вземания на НОИ за принудително събиране по реда на ДОПК. Към 31.12.2023 г. с активиран достъп до справочните услуги с контролиран достъп на НАП са 86 служители на НОИ;
- Актуализирана е електронната услуга „Генериране на динамични справки върху статистически данни“ във връзка с промени в размера на осигурителния доход, минималния и максималния размер на пенсиите;
- Актуализирана е електронната услуга „Изчисляване на прогнозна пенсия“ съгласно нормативните промени от 01.01.2023 г.;
- Разработена е и в процес на внедряване нова електронна услуга за издаване на ПИК на НОИ по електронен път чрез облачен сертификат на B-Trust;
- Издадени са 201 768 бр. ПИК (в т.ч. и заявени по електронен път чрез електронна услуга на НОИ (с облачен КЕП) или чрез ССЕВ на МЕУ) и 1 911 бр. ИКО за достъп до електронните услуги на сайта на института;
- В рубрика [Е-услуги и справки](#) на сайта на НОИ е публикуван актуален [Списък на административните услуги, предоставяни от НОИ](#) с активни връзки към описанията им в [Административния регистър](#) и към порталите за заявяване по електронен път;
- Актуализирани са информационните материали в сайта на НОИ, насочени към потребителите на административни и справочни електронни услуги на НОИ.

Използваемостта на електронните услуги на сайта на НОИ през периода 2020 – 2023 г. е показана в Приложение № 5 към настоящия отчет.

5. Изграждане, развитие и управление на информационната и комуникационна инфраструктура и осигуряване на базова оперативна поддръжка

През 2023 г. продължи извършването на важни дейности по поддръжката и модернизацията на ИС на НОИ чрез използване на съвременни методи и технологии:

- Планиране, проектиране и интегриране на нови разработки и промени/ разширения в програмни модули от ИС на НОИ, електронни услуги, технологични процедури и по обмена на данни с външни ведомства;
- Актуализиране на вътрешни правила, инструкции и споразумения за обмен на информация;
- Осигурена доставка и инсталация на нови сървъри за ЦУ и ТП на НОИ;
- Внедрена комбинирана система за управление на информацията и събитията за защита – Security information and event management (SIEM);
- Машабно разширение на внедрена иновативна защита на компютри и сървъри от: експлойти, злонамерен софтуер, рансъмуер и безфайлови атаки;

- Извършен одит на внедрената Система за управление на сигурността на информацията (СУСИ);
- Сключен договор за периодично провеждане на (Penetration) тестове за уязвимост на информационната система на НОИ от страна на Интернет;
- Сключени договори за доставка през Централния орган за покупки (ЦОП) на скенери, стационарни и мобилни компютри;
- Сключен договор за доставка и инсталация на нови TEMPEST сървъри за ЦУ на НОИ;
- Осигурена свързаност на ТП на НОИ и доставка на интернет за нуждите на ЦУ на НОИ, като в края на 2023 г. беше осъществен и пренасочен достъп от/до Интернет през Защитения интернет възел;
- Публикувана в Централизираната автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“ тръжна документация за обществена поръчка с предмет: „Доставка на материали за мрежово, WAN и LAN оборудване“ по обособени позиции: Обособена позиция № 1: „Доставка на WAN и LAN оборудване за нуждите на НОИ“;
- Реализирани изцяло нови регистрации на всички финансови институции за получаване на справки от информационната система на НОИ.

6. Изпълнение на текущи проекти, финансирани по Оперативна програма „Добро управление“

През 2023 г. в НОИ продължи изпълнението на проекти за изграждане на Архитектурата на е-осигуряване, финансирани по оперативна програма „Добро управление“ чрез сключени от НОИ договори с изпълнител – „Развитие и въвеждане на Архитектурата на НОИ за приоритетни процеси, свързани с пенсиите и реализиращи Електронно осигурително досие (ЕОД)“ и „Развитие и въвеждане на Архитектурата на НОИ за процесите, свързани с парични обезщетения, помощи и гарантирани вземания“. Изпълниха се вторите дейности в обхвата на проектите, включващи въвеждане на архитектурата. В резултат на съвместната работа на Изпълнителя и експертите от НОИ, включени в екипите за управление и изпълнение на проектите, са изградени тестова, предпродукционна и продукционна среди, извършени са тестване, приемане и внедряване на разработените информационни системи и електронни услуги в обхвата на проектите. Разработени, предадени от Изпълнителя и приети от НОИ са развитата Архитектура на данните, Архитектура на приложенията и Технологична архитектура, съпътстваща разработките документация, материали за обучение на администратори и потребители на системата.

VI. АНАЛИЗ, ПЛАНИРАНЕ И ПРОГНОЗИРАНЕ

1. Бюджет на държавното обществено осигуряване

Кодексът за социално осигуряване нормативно регламентира задължението на Националния осигурителен институт по разработването на бюджета на ДОО, както и регулярното отчитане на неговото изпълнение.

1.1. Отчитане изпълнението на бюджета на ДОО за 2022 г.

В изпълнение на нормативно определените ангажименти на института, беше изготвен и представен пред Надзорния съвет на НОИ, Народното събрание и Сметната палата на Република България Годишният отчет за изпълнението на бюджета на ДОО за 2022 г., както следва:

- На 20 април 2023 г., в съответствие с изискванията на чл. 36, ал. 1, т. 2 от КСО, отчетът за изпълнението на бюджета на ДОО за 2022 г. бе утвърден от Надзорния съвет на НОИ;
- Утвърденият отчет бе представен на Сметната палата в 7-дневния срок, регламентиран в чл. 56, ал. 1 от Закона за Сметната палата, и бе изпратен на Народното събрание и Фискалния съвет.

Отчетът за изпълнението на бюджета на ДОО за 2022 г. и състоянието на системите за финансово управление и контрол в рамките на процеса по подготовката му бяха обект на одит от страна на Сметната палата (одитен доклад № 0600100623). В резултат на извършения одит не са отправени препоръки. Одитът установи, че:

- Дейността в изследваните процеси е в съответствие с действащото законодателство във всички съществени аспекти;
- Спазен е нормативно определеният ред по съставяне, утвърждаване и представяне на отчета за изпълнение на бюджета на ДОО за 2022 г. в Сметната палата и в Народното събрание;
- По структура и показатели отчетът за изпълнението на бюджета на ДОО за 2022 г. съответства на ЗБДОО за 2022 г. Посочените в отчета получени трансфери, разходи и предоставени трансфери, непредвидени в ЗБДОО за 2022 г., са отчетени законосъобразно;
- Въведените с вътрешните правила контроли са ефективни, което предполага предотвратяване на несъответствия в изследваните процеси, и са прилагани последователно през целия одитиран период;
- Системата за финансово управление и контрол е осигурила съответствие на изследваните процеси с изискванията на правната рамка.

Отчетът за изпълнението на бюджета на ДОО за 2022 г. бе изготвен въз основа на консолидирания годишен финансов отчет, който също бе обект на одит от страна на Сметната палата. В одитния доклад (одитен доклад № 0100201823, стр. 4) Сметната палата изрази мнение, че: „...приложеният консолидиран годишен финансов отчет дава вярна и честна представа за консолидираното финансово състояние на Националния осигурителен институт към 31 декември 2022 г. и за неговите консолидирани финансови резултати от дейността и консолидираните му парични потоци за годината, в съответствие с приложимата обща рамка за финансово отчитане в публичния сектор...“.

Одитните доклади относно одита на консолидирания годишен финансов отчет за 2022 г. и одита на отчета на изпълнението на бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. са достъпни на интернет страницата на НОИ:

Начало > Бюджет и финанси > Открито управление > Одитни доклади
<https://nssi.bg/budjet-i-finansi/otkrito-upravlenie/oditni-dokladi/>

1.2. Отчитане и анализ на изпълнението на бюджета на ДОО за 2023 г.

В изпълнение на изискванията на Закона за публичните финанси, НОИ полага необходимите усилия за осигуряване на достъпна информация и прозрачност за изпълнението на бюджета на фондовете, администрирани от института.

В рубрика „Новини“ на раздел „Публичност“ ежесечно се публикува информация за касовото изпълнение на консолидирания бюджет на ДОО, УчПФ и ФГВРС.

Начало > Публичност > Новини
<https://www.noi.bg/publicnost/novini/>

Информацията за изпълнението на бюджета е придружена с тримесечна-статистическа информация за ключови натурални, стойностни и финансови показатели. Статистическите отчети за изпълнението на консолидирания бюджет на ДОО могат да бъдат намерени в рубрика „Статистика“.

Начало > Публикации > Статистика > Бюджет
<https://nssi.bg/publikacii/statistika/budjet/>

1.3. Подготовка на бюджета на ДОО за 2023 г.

Реализирането на втория етап от бюджетната процедура за 2023 г. бе затруднено, което наложи в края на 2022 г. да бъде приет Закон за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., или т. нар. „удължителен закон“. Срокът на действие на този закон бе до приемането на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2023 г., но не по-дълъг от три месеца, като съгласно § 1 от преходните и заключителните разпоредби на закона този срок спира да тече от деня на разпускане на Народното събрание до деня на конституиране на следващото Народно събрание.

По тази причина разработването на бюджета на ДОО за 2023 г. не спази традиционните срокове, които се определят ежегодно с бюджетната процедура. След провеждане на необходимите консултации в изпълнение на решенията на Министерския съвет за бюджетната процедура за 2023 и 2024 г. и последващите ги указания на министъра на финансите по отношение на основните параметри на приходите, разходите и трансферите се разработи проект на Закон за бюджета на ДОО за 2023 г.

[Законът за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г.](#) бе приет от 49-ото Народно събрание на 26 юли 2023 г. и обнародван в бр. 66 на Държавен вестник от 1 август 2023 г.

1.4. Подготовка на бюджета на ДОО за 2024 г.

Подготовката на Закона за бюджета на ДОО за 2024 г., включващ консолидирания бюджет на ДОО и бюджетите на администрираните от НОИ социалноосигурителни фондове, в т.ч. процедури и срокове, протече в съответствие с Решение № 70 на МС от 27 януари 2023 г. за бюджетната процедура за 2024 г. и указанията на министъра на финансите.

[Законът за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г.](#) бе приет от 49-ото Народно събрание на 18 декември 2023 г. и обнародван в бр. 106 на Държавен вестник от 22 декември 2023 г.

2. Определяне на средния осигурителен доход за страната

На основание чл. 37, ал. 5, т. 8 от КСО, управителят на НОИ утвърждава месечен и средномесечен осигурителен доход за страната за всеки 12-месечен период. За изчисляване на дохода се прилага Методика за определяне на средномесечния осигурителен доход, утвърдена от Надзорния съвет на НОИ.

Средният осигурителен доход е важен показател за социалноосигурителната система, който, като елемент в пенсионната формула, служи за определяне размерите на новите пенсии, а заедно с броя на осигурените лица и размера на осигурителните вноски, определя приходите в ДОО.

Информация за определените от управителя на НОИ месечни и средномесечни стойности на средния осигурителен доход може да бъде намерена на интернет страницата на НОИ.

Начало > Публикации > Информационни материали > За пенсионирането
<https://nssi.bg/publikacii/informacionni-materiali/za-pensioniraneto/>

3. Прилагане на актюерски техники и модели

През месец април беше изготвена и изпратена в Министерството на финансите дългосрочна прогноза за пенсионните разходи до 2070 г., включена в раздел „Дългосрочна устойчивост на публичните финанси, ефект от застаряването на населението“ на Конвергентната програма на Република България.

В съответствие с методиката на Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита (ESSPROS) бяха предоставени данни по основния модул за приходите и разходите на ДОО, по модулите на бенефициентите на пенсии и на получателите на обезщетения за безработица, както и отчети за качеството на информацията по съответните модули.

През 2023 г. на базата на допускания, изпратени от Европейската комисия, беше изготвена дългосрочна прогноза за разходите за пенсии до 2070 г. (един базов вариант и 12 теста за чувствителност), която беше представена на заседание на работната група по проблемите на застаряващото население (AWG) на 24 октомври 2023 г. в Брюксел. Беше обновен и българския пенсионен фиш с анализ на резултатите от прогнозата, който се изготвя във връзка с докладите по застаряването на Европейската комисия на всеки три години.

През месец ноември 2023 г. резултатите от дългосрочната бюджетна прогноза за развитието на държавната пенсионна система бяха представени на заседание на Управителния съвет на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система.

Във връзка с Доклада по адекватност на пенсиите – 2024 г. на базата на методика, разработена от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие съвместно с Европейската комисия, бяха изчислени и валидирани теоретични коефициенти на заместване на дохода за оценка на текущата (2022 г.) и бъдеща (2062 г.) адекватност на пенсиите при допускания за три нива на възнаграждение (ниско – 60% от средния осигурителен доход, средно – 100% и високо – 200%) и различна продължителност на осигурителния стаж според причината за прекъсване на заетостта.

4. Статистически справочници и бюлетини

В качеството си на организация, в която функционират органи на статистиката съгласно Закона за статистиката, институтът има ангажимента да запознава обществеността с резултатите от провежданите статистически изследвания, било то чрез средствата за масово осведомяване, чрез собствената си интернет страница или по друг подходящ начин. В изпълнение на това изискване, през 2023 г. бяха подготвени редица статистически

справочници и бюлетини, представящи информация за всички администрирани от НОИ социалноосигурителни фондове. Всички справочници и бюлетини са публично достъпни на интернет страницата на НОИ в рубрика „Статистика“ на раздел „Публикации“. Някои от по-важните материали, подготвени през 2023 г., са:

- Статистически справочник „Демография, икономика и социално осигуряване“ за 2022 г., съдържащ динамични редове за периода до 2022 г.;
- Статистически годишник „Пенсии“ за 2022 г.;
- Тримесечни статистически бюлетини „Пенсии“;
- Тримесечни статистически бюлетини „Показатели, характеризиращи временната неработоспособност на осигурените лица“;
- Месечен статистически бюлетин „Регистрирани безработни лица с право на обезщетение“.

Начало > Публикации > Статистика

<https://nssi.bg/publikacii/statistika/>

Във връзка с ангажиментите си по одобрената от Министерския съвет Национална програма за статистически изследвания за 2023 г., НОИ оказва необходимото съдействие на НСИ при изпълнението на някои важни статистически изследвания в областта на доходите и социалната защита:

- **Тема „Статистика на доходите и условията на живот“ (SILC2023).** Като част от инициативата на НСИ за подобряване обхвата и качеството на статистическите данни за доходите, на НСИ са предоставени данни за размера на получаваните пенсии, добавките към пенсиите и допълнителните плащания към пенсиите по вид на пенсията и месеци и годишни данни за лицата, получаващи парични обезщетения и помощи по КСО. Със съдействието на НОИ стана възможно допълване на липсваща информация и валидиране на съществуващата информация в наблюдението „Статистика на доходите и условията на живот“;
- **Тема „Интегрирана статистика на социалната защита (ESSPROS) – основен модул, модул за получателите на пенсии и модул за нетните социални помощи и обезщетения“.** Като част от ангажиментите на България по Регламент (ЕО) № 458/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита (ESSPROS), на НСИ са предоставени годишни данни за приходите и разходите по схемите, имащи отношение към пенсиите, защитата на хората с увреждания, безработицата, майчинството и неработоспособността, част от основния модул по ESSPROS, както и данни за броя на бенефициентите на пенсии, класифицирани по схеми, по видове пенсии и по пол, в съответствие с формата за предоставяне на информация по Модула за бенефициентите на пенсии;
- **Тема „Трудови злополуки“ и „Професионални болести“.** НОИ изготви и публикува статистическа информация за трудовите злополуки, станали с осигурени лица, в т.ч. причини и обстоятелства довели до трудова злополука. Информацията е налична на национално и областно ниво. В областта на професионалните болести е подготвена статистическа информация за нововъзникналите случаи на признати професионални болести. Данните от тези две изследвания са достъпни на интернет страницата на института.

5. Анализи, обзори и информационни материали

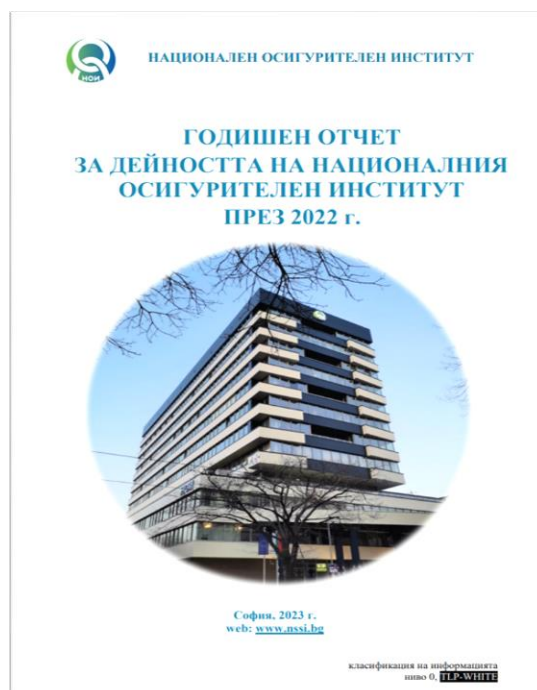
Аналитичният годишник „Държавното обществено осигуряване“ е ежегодна публикация на НОИ, в която се прави обзор на състоянието на администрираните от НОИ фондове, представя се подробна информация и анализ на финансовите резултати от изпълнението на консолидирания бюджет на ДОО и показателите по отделните социалноосигурителни програми.

Обобщената информация и направените изводи са източник, който може да бъде от полза за органите на законодателната и изпълнителната власт, организациите на социалните партньори и неправителствените организации с отношение към общественото осигуряване, изследователи от научните среди и всички, които се интересуват от състоянието и перспективите за развитие на социалноосигурителната система. Годишникът [ДОО през 2022 г.](#) е достъпен на интернет страницата на НОИ, в рубрика „Анализи“.

Съставен е [Годишният отчет за дейността на](#)

[НОИ](#)

[през 2022 г.](#), който е приет от Надзорния съвет на НОИ с Решение № 2.1. от 20.04.2023 г. Документът е изготвен въз основа на информация от дирекциите от специализираната и общата администрация в централно управление и от звената на пряко подчинение на управителя за извършените през 2022 г. функционални дейности в института. Поместена е и информация за дейността на органите на управление на Националния осигурителен институт и взетите през годината решения от тях. Изданието е предназначено да отговори на обществения ангажимент от НОИ за прозрачна публична институция, като предостави информация за дейностите и процесите, които са извършени през 2022 г. в изпълнение на законовите задължения при администриране на публичните разходи от ДОО и за постигането на стратегическите цели на института.

6. Стратегическо и оперативното планиране и управление на риска в НОИ

Целеполагането, отчитането на целите и управлението на риска са ключови ангажименти на ръководителите от публичния сектор. През 2023 г. дейността на НОИ бе осъществявана въз основа на утвърдени от управителя на института общи оперативни цели и [оперативен план](#) за изпълнението им. Планът е изготвен в съответствие с нормативната уредба и със [Стратегията за развитие на НОИ за периода 2018 – 2024 г.](#) Заинтересованите страни могат да се запознаят със стратегията, оперативния план за изпълнението на общите оперативни цели на

НОИ за 2023 г. и [отчета за изпълнението му](#) в [рубрика „Мисия и цели“](#) на интернет страницата на НОИ.

В изпълнение на чл. 12, ал. 3 от Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС) през 2023 г. бяха извършени преглед и актуализация на [Стратегията за управление на риска в НОИ](#). Актуализацията не бе продиктувана от настъпили съществени промени в рисковата среда, методологията или законодателството, регламентиращи процеса по управление на риска, а от факта, че от предходната актуализация на документа бяха изминали три години (едно от изискванията на чл. 12, ал. 3 от ЗФУКПС е Стратегията по управление на риска да се актуализира на всеки три години). При прегледа на Стратегията не възникна необходимост от извършването на съществени промени в нея, а от обновяване на данни и информация в текстовете на документа, актуализиране на едно от приложенията към него, прилагане на по-ефективни практики за протичането на процеса в института и т. н. Продължава прилагането на въведения през годините процес по управление на оперативните рискове в ЦУ и ТП на НОИ, в т.ч. документиране в риск-регистри на всяка дирекция/териториално поделение, като част от процеса по оперативно планиране. И през 2023 г. съгласно вътрешната методология по определяне на цели, управление на риска и отчитане изпълнението на целите в Националния осигурителен институт, след като са дефинирани целите, ръководителите идентифицират рисковете, които биха могли да възпрепятстват постигането на целите и съставят риск регистри на ръководените от тях самостоятелни структурни единици и структурни звена. Ежегодно два пъти годишно (през м. февруари и м. юли) се извършва мониторинг и докладване на резултатите от управлението на риска в НОИ. По този начин се осигурява необходимата информация и увереност, дали процесът по управление на риска е ефективен във времето, доколко рисковете се управляват успешно, дали контролните дейности минимизират съответните рискове до приемливо за НОИ ниво и способстват за постигане на целите на института.

ДЕЙНОСТИ НА ОБЩАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

I. ПРАВНО ОБСЛУЖВАНЕ

Юридическото обслужване на Националния осигурителен институт се осъществява от дирекция „Правна“ в централно управление и юрисконсултите в териториалните поделения.

1. Осигурително законодателство

През 2023 г. юристите на НОИ са участвали в изготвянето на проекти на закони и подзаконовни нормативни актове в областта на държавното обществено осигуряване, сред които Закона за изменение и допълнение на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г. и Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г.; Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж; Наредба за паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване; Наредбата за отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица; Наредбата за реда и начина за информиране на работниците и служителите и за отпускане и изплащане на гарантираните вземания при несъстоятелност на работодателя; Наредба № 1 от 13.02.2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация; Инструкция № 5 от 30.06.2005 г. за приемане и съхраняване на ведомости за заплати и трудовоправни документи на прекратени осигурители без правоприменик и др.

През годината са изготвени и предоставяни правни становища по проекти на нормативни актове, изпратени за съгласуване от НОИ; изготвени са отговори и становища по постъпили въпроси, предложения, сигнали, жалби и молби в областта на общественото осигуряване във връзка с възложените на НОИ дейности; осъществявано е процесуално

представителство след съответно упълномощаване, както и осъществяване правното обслужване на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“. Анализирани на съдебната практика по прилагане на нормативните актове по държавното обществено осигуряване и съгласувано с функционално отговорните дирекции в Централно управление на НОИ – с предоставяне на указания за единното им прилагане.

Съвместно с дирекциите в ЦУ на НОИ са изготвяни проекти на нормативни актове по държавното обществено осигуряване и са внесени за разглеждане и утвърждаване от Надзорния съвет на НОИ. Другите съвместни дейности с функционалните дирекции в централно управление включват разработването на процедури за контрол по изплащане на пенсиите и паричните обезщетения и помощи, за установяване и събиране на вземанията на ДОО от неправилно извършени осигурителни вноски и подпомагане при разработването на инструкции, формуляри и други документи.

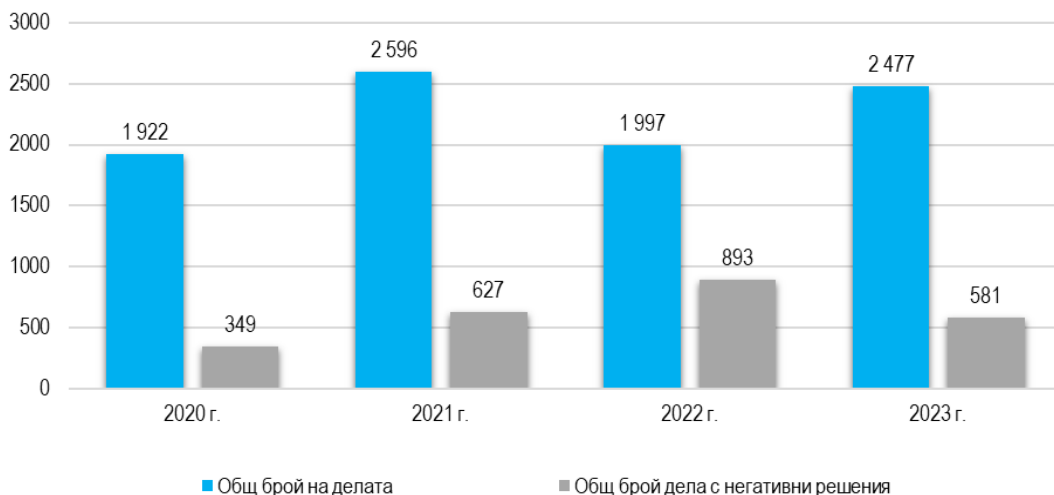
През 2023 г. по образуваните срещу НОИ дела, юрисконсултите от централно управление са осъществили процесуално представителство по 43 дела. Разпределението на делата по предмет на спора за периода 2020 – 2023 г. е представено в таблица № 26:

Таблица № 26 : Обобщена справка за съдебните дела в ЦУ на НОИ за периода 2020 – 2023 г. (брой)

Вид дело	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
- Дела, свързани с пенсии и обезщетения по европейски регламенти и международни договори	25	13	22	29
- Граждански дела, в т.ч. по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ)	28	6	0	5
- Наказателни дела	0	1	1	0
- Дела пред Комисията за защита от дискриминация (КЗД)	6	13	5	6
- Дела във връзка с дисциплинарни производства/ оспорване на подзаконов нормативен акт	0	5	1	2
- Дела във връзка с неизпълнение на договор за обществена поръчка	0	0	1	1
- Дела по Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя (ЗГВРСНР)	29	0	0	0
- Дела пред Комисията по защита на личните данни (КЗЛД)	2	0	0	0
Общ брой на делата:	90	38	30	43

Данните показват, че през 2023 г. се прекратява тенденцията за намаление на броя на съдебните дела в ЦУ на НОИ.

Осъщественото от юристите процесуално представителство по делата, водени срещу съответното териториално поделение и срещу актове на неговите органи в териториалните поделения на НОИ, е представено на фигура № 12.

Фигура № 12 : Брой на съдебните дела в ТП на НОИ за периода 2020 – 2023 г.

Съдебните дела в териториалните поделения за 2023 г., разпределени по статус на делата и материален интерес по приключилите дела, са представени в следващите таблици:

Таблица № 27 : Статус на делата, по които НОИ е страна през 2023 г.

Вид дело	Брой
- Висящи дела	841
- Спрени дела	25
- Прекратени дела	211
- Приключили дела	1 443

Таблица № 28 : Материален интерес по приключилите през 2023 г. дела, по които НОИ е страна

Вид дело	Брой	Лева
- Спечелени дела	833	1 828 177,69
- Частично уважен иск по дела	9	2 400,00
- Загубени дела	585	158 286,46

Съдебните дела, по които НОИ е страна през 2023 г., разпределени по основни области, са представени в следващата таблица:

Таблица № 29 : Брой дела, по които НОИ е страна през 2023 г., разпределени по основни области

Вид дело	Брой
- Дела, свързани с дисциплинарни производства, прекратяване на трудови и служебни правоотношения	5
- Дела, свързани с наказателни постановления	26

- Дела, свързани с изпълнението на договори за обществени поръчки	320
- Дела за обжалване на административни актове или свързани с предоставяне на административни услуги	2 040
- Дела, свързани с разпореждане и управление на недвижими имоти	1
- Други дела	2

2. Правно обслужване

През 2023 г. правното обслужване в НОИ, включва следните дейности:

- изготвяне на становища по проекти на правила, инструкции, заповеди и други вътрешноведомствени актове;
- осъществяване на процесуално представителство след надлежно упълномощаване;
- осигуряване на правно съдействие при сключване на договори за предоставяне на информация, информационни продукти за обработване на информация и за дейности по социалното осигуряване, като при възлагане осъществява контрол по изпълнение на договорите;
- следене за законосъобразността на актовете и процедурите, свързани с възникването, изменението и прекратяването на служебните и трудовите правоотношения;
- участие в тръжни процедури за отдаване под наем и разпоредителни сделки със собствеността на НОИ, както и при сключването на договори за придобиване на имоти от НОИ;
- изготвяне на правни становища и осъществяване на правни действия по защита интересите на НОИ във връзка с неизпълнение по договори, по които институтът е страна, както и във връзка със собствени или предоставени за управление на института имоти;
- изготвяне на становища и отговори по заявления за достъп до справки от регистрите на НОИ в средата за междурегистров обмен RegiX, както и с процедурането на заявления за достъп до обществена информация и за повторно използване на информация от обществения сектор.

През 2023 г. са изготвени становища и са осъществени всички необходими правни и фактически действия за подготовка при сключването 4 споразумения и на 99 договора, от които 94 по реда на чл. 33, ал. 5, т. 11 от КСО. В института са постъпили общо 35 заявления за достъп до обществена информация, като в края на годината е изготвен отчет за постъпилите заявления за достъп и за повторно използване на информация и за повторно използване на информация от обществения сектор, който включва и подробни данни за направените откази и причините за това.

II. ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ И УПРАВЛЕНИЕ НА СОБСТВЕНОСТТА

Националният осигурителен институт е възложител на обществени поръчки по смисъла на Закона за обществените поръчки (ЗОП). Ежегодно се осъществяват дейности по прогнозиране на потребностите, планиране и провеждане на обществени поръчки и инвестиционна дейност във връзка с управлението и стопанисването на имотите и административно-стопанското обслужване. През 2023 г. представянето на дейността може да бъде обособено в следните направления:

1. Планиране и провеждане на обществени поръчки

Дейностите, свързани с управлението на цикъла на обществените поръчки, включват планиране, координиране във връзка с подготовката, провеждането и възлагането на обществени поръчки в съответствие с нормативните изисквания и приложимите вътрешни правила.

Прогнозирани са потребностите от възлагане на обществени поръчки и е осъществено планирането и провеждането на процедурите. Изготвен е обобщен график за провеждане на всички обществени поръчки в централно управление и е определен редът за възлагане в териториалните поделения на НОИ. През годината в ЦУ на НОИ са обявени 39 обществени поръчки, възложени са 6 бр., които не са планирани, а броят на приключилите със сключени договори за възлагане е 41. Всички договори през 2023 г. са изпълнени в срок и няма наложени договорни санкции.

Таблица № 30 : Показатели за дейността по обществени поръчки в ЦУ на НОИ за периода 2020 – 2023 г.

Показатели	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Брой планирани поръчки	36	48	44	39
Брой възложени поръчки	34	34	37	41
Обща стойност на сключените договори без ДДС (хил. лв.)	9 140,7	10 618,6	34 016,9	18 205,5
Брой предявени жалби по ЗОП	10	4	3	1

През годината е събирана, анализирана и докладвана на ръководството информацията, свързана с възлагане на обществените поръчки в централно управление и териториалните поделения на НОИ. Оказвана е и методическа помощ на ТП по въпроси, свързани с прилагане на ЗОП и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и при изготвяне на документациите за възлагане на обществени поръчки.

2. Управление на собствеността

Изпълнените през годината дейности са свързани с организиране дейността по управлението и поддържането на собствеността, както и по снабдяването, съхраняването, стопанисването и използването на стоково-материалните ценности на института за осъществяване на функциите на НОИ.

През 2023 г. по-важните инициативи, чрез които се постига повишаване качеството на условията на труд на служителите и подобряване нивото на обслужване на клиентите на института, са свързани с възлагане и изпълнение на строителен обект:

Вътрешни текущи строителни ремонти в административната сграда на ЦУ на НОИ – Първи етап.

Надзорният съвет взе решение (на основание чл. 36, ал. 1, т. 8 от Кодекса за социално осигуряване на 12.10.2021 г.) управителят на НОИ да предприеме всички необходими правни и фактически действия за организиране, провеждане и възлагане на обществени поръчки за вътрешни, текущи, строителни ремонти в административната сграда на Централно управление с обща финансова рамка шест милиона лева без ДДС. В изпълнение на решението и в съответствие с определения в Закона за обществените поръчки ред, на 04.08.2023 г. НОИ обяви процедура за възлагане на обществена поръчка, която беше успешно възложена чрез сключване на рамково споразумение със срок на действие 48 месеца или до изчерпване прогнозната стойност на обществената поръчка – 6 млн. лв. без ДДС (7,2 млн. лв. с ДДС).

На база сключеното рамково споразумение беше проведена минипроцедура за избор на изпълнител за възлагане на първи етап от инвестиционната програма. В резултат, беше сключен договор със срок на изпълнение 364 дни. Цената за изпълнение на поръчката е в

размер на 1 467,1 хил. лв. с ДДС. Този първи етап е с обхват на строителната програма, включваща ремонтни дейности в работни помещения и общи части на целия партерен етаж (обхващащ блокове А, Б и В) на административната сграда на ЦУ на НОИ. По същество, почти изцяло партерният етаж се ползва от ТП на НОИ – София град за прием на граждани. Ремонтните дейности се отнасят до: изкърпване, шпакловане и боядисване на стени; изграждане на окачени тавани в работни помещения, фойайета и коридори; подмяна на подови настилки, осветителни тела, вътрешна дограма, включително в коридори и стълбища.

Първият етап от строителната програма за вътрешни ремонти в административната сграда беше изпълнен успешно и в определения срок. За приемането на обекта на 30.11.2023 г. беше подписан Констативен акт без забележки. Изпълнените строителни и монтажни работи са на обща стойност 1 454,4 хил. лв. с ДДС.

III. ФИНАНСОВО-СЧЕТОВОДНА ДЕЙНОСТ

Националният осигурителен институт е бюджетна организация, чиито основни функции и дейности са уредени с Кодекса за социално осигуряване. НОИ изпълнява Закона за бюджета на Държавното обществено осигуряване, извършва плащането на пенсиите и краткосрочните обезщетенията и помощи от ДОО, организира дейността по другите осигурителни плащания, установява и събира вземанията на ДОО от неправилно извършени осигурителни разходи и осъществява контрол по спазване на законодателство във връзка с възложените му дейности.

Цялостната дейност по финансиране и счетоводно отчитане на бюджетните средства на фондовете на държавното обществено осигуряване, Учителския пенсионен фонд, фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“ и бюджета на НОИ, както и счетоводното обслужване на централно управление на НОИ се ръководи и осъществява от дирекция „Финансово-счетоводна дейност“.

1. Финансово-счетоводна дейност и банково обслужване

През 2023 г. са осигурени необходимите условия за своевременното изплащане на пенсиите и краткосрочните обезщетенията като са осъществени всички действия, свързани с движението на финансовите средства на държавното обществено осигуряване, както и отчитането на изпълнението на Закона за бюджета на ДОО за годината. Изготвено е разпределението на средствата по бюджета на НОИ, съгласно Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г. и е осъществяван контрол за спазване на утвърдените лимити за разходи.

Изготвяни са методически указания за финансовата дейност на звената в териториалните поделения на НОИ и е извършван контрол както върху тяхната отчетност, така и по спазването на законите и подзаконовите нормативни актове в областта на финансово-счетоводната дейност.

През годината са изготвени периодичните и годишният финансов отчет на централно управление и е обобщавана и анализирана информацията от финансовите отчети на териториални поделения на НОИ. Съставени са консолидираните финансови отчети за изпълнение на бюджета на ДОО, Учителския пенсионен фонд и фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“ за годината.

При извършения от Сметна палата одит за заверка на ГФО за 2022 г. е издадено становище, което показва, че консолидираният годишен финансов отчет дава вярна и честна представа за финансовото и имуществено състояние на НОИ, респективно на фондовете на ДОО, Учителския пенсионен фонд и фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“.

През 2023 г. са реализирани следните дейности:

- Изготвяне на методически указания и осъществяване на счетоводното отчитане на финансовите потоци между ЦУ и ТП на НОИ и преводите от/към външни институции;
- Осчетоводяване на трансферите/приходите от осигурителни вноски по счетоводните сметки от Индивидуалния сметкоплан на Националния осигурителен институт, изготвен в съответствие с Националния сметкоплан на бюджетните организации;
- Организиране на банковото обслужване на НОИ и неговите териториални поделения. През 2023 г. всички левови плащания на НОИ са включени в Системата за електронни бюджетни разплащания (СЕБРА). Набраните приходи в транзитните сметки на териториалните поделения веднъж седмично се централизират служебно от обслужващите банки на териториалните поделения по сметката на ЦУ в БНБ. Възстановените разходи по сметките за наличности на ЦУ се централизират служебно съгласно режима, определен от Министерство на финансите, съгласуван с БНБ;
- Изготвяне на разпределението на бюджета за административните разходи на НОИ между териториалните поделения и централното управление и контрол върху изпълнението на утвърдените бюджети;
- Подготвяне на методически указания за плащанията по пенсиите и тяхното осчетоводяване и извършване на преводите за пенсии;
- Извършване на преводи на добавки за чужда помощ по сметка за чужди суми, съгласно разпоредбите на Закона за личната помощ, уреждащ условията и реда за предоставянето и ползването на лична помощ от хора с увреждания;
- Осъществяване на дейността по движението на средства и информация, свързани с реимбурсация на суми за обезщетения за безработица и отчитането на суми по искания, насочени към компетентните институции на други държави за възстановяване на изплатени от НОИ обезщетения за безработица съгласно Регламент (ЕО)№ 883/2004 Регламент (ЕО) 987/2009 г. Извършване на преводите на средствата за парични обезщетения и помощи от ДОО и парични обезщетения за безработица, както и тяхното счетоводно отчитане;
- Реализирането на процеси по изплащането на средства за компенсация и за запазване на заетостта на осигурителите, централизираното изплащане и отчитане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация, както и отчитането на „превежданите на бюджетните организации средства от бюджета на ДОО за профилактика и рехабилитация“;
- Изготвяне на методически указания за счетоводното отчитане на краткосрочните обезщетения;
- Извършване и отчитане на плащанията, свързани с изпълнението на проекти, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз;
- Извършване и отчитане на плащанията, касаещи административната дейност на ЦУ на НОИ;
- Изготвяне на методически указания за счетоводното отчитане на плащанията касаещи административната издръжка и плащанията, свързани с гарантираните вземания в териториалните поделения и централно управление,
- Осъществяване на дейностите, свързани с изплащането на възнагражденията на персонала на НОИ.

2. Инвестиционна дейност по отношение на свободните средства на Учителския пенсионен фонд (УчПФ)

Управлението на временно свободните парични средства на УчПФ и извършването на инвестиционна дейност по отношение на тези средства се осъществява съобразно динамиката на финансовите пазари. Съгласно чл. 28 от КСО временно свободните средства по фондовете на държавното обществено осигуряване могат да се влягат по депозитни сметки в Българската народна банка или за придобиване на първичния пазар чрез Министерството на финансите на държавни ценни книжа, емитирани от българското правителство. За регламентиране на инвестиционната дейност са утвърдени „Вътрешни правила за инвестиране на временно свободни парични средства на УчПФ“. В съответствие с определения ред свободния паричен ресурс се управлява чрез влягането му по депозитни сметки в БНБ, или чрез инвестирането в покупка на държавни ценни книжа (ДЦК), емитирани от българското правителство, чрез участия на фонда в провежданите от Министерство на финансите и БНБ аукциони за продажба на ДЦК на първичния пазар.

- В резултат на промените на финансовия пазар през последните години и след решение на Министерство на финансите за размера на лихвените ставки по които бюджетните организации могат да държат парични средства по едногодишни депозити в БНБ, лихвените проценти по депозитите на УчПФ, държани по сметки в БНБ са с нулеви стойности, поради което единствената алтернатива на Националния осигурителен институт за получаване на доход е чрез инвестирането им в придобиване на български държавен дълг (държавни ценни книжа). През 2023 г. Учителският пенсионен фонд на НОИ не е участвал на проведените от МФ и БНБ аукциони.
- Към 31.12.2023 г., свободните парични средства на УчПФ които се съхраняват в БНБ под формата на депозити са в размер на 490 000 000 (четирисотин и деветдесет милиона) лева. Към 31.12.2023 г. по банковата сметка на Учителския пенсионен фонд има наличност от 10 514 548 лв.
- Получените лихвени плащания (лихви) от притежаваните държавни ценни книжа в портфейла на УчПФ през 2023 г. са в размер на 3 910 404 лв., като цялата сума е от ДЦК, емитирани в лева.
- През 2023 г. е падежирала една дългосрочна емисия (със срок 10 г. и 6 месеца) на стойност – 18 430 172 лв. На основание т. 3.4 от Тарифата за таксите и комисионните за обработка на сделки с ДЦК на Българска народна банка, през 2023 г. са платени такси и комисионни на стойност 3 686,03 лв., представляващи платени такси за емисии с настъпил падеж (0,02% върху номинала).

IV. УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Националният осигурителен институт е една от големите държавни администрации със структури на територията на цялата страна. Основна цел на политиката по управление на човешките ресурси в института е развитието на човешкия капитал за постигане на максимална организационна ефективност, както и осигуряването на достойни условия за труд и възможности за професионално развитие, утвърждаване и реализация на неговите служители. Политиката се реализира чрез прилагането на интегрирана система за управление на човешките ресурси, чиито отделни елементи се регулират чрез система от вътрешни правила и процедури.

През 2023 г. основните задачи бяха насочени към реструктурирането на информационната и комуникационна дейност на института, с цел повишаване сигурността на използваната информация и на предлаганите вътрешни и външни електронни услуги, както и по-пълно използване на кадровия капацитет на наличните ИТ-специалисти. Машабната

организационна промяна беше свързана ново проектиране и изграждане на йерархичната и функционална структура на дейността, сериозно разместване на персонал и преразпределение на служебните задължения.

1. Структура и разпределение на щатната численост в НОИ

Към 31.12.2023 г. планово определената щатна численост на НОИ е 3 467 бройки, от които в ЦУ – 502 щатни бройки (14,5% от общата численост) и 2 965 щ. бр. (85,5% от общата численост) в ТП на НОИ. Това разпределение е съобразено с функциите, които се изпълняват на централно и териториално ниво, като за обезпечаване на дейностите преобладаващият човешки ресурс е концентриран в териториалните поделения.

Разпределението на обща и специализирана администрация е в съответствие с изискванията на чл. 12, ал. 1, т. 4 на Наредбата за прилагането на Класификатора на длъжностите в администрацията, според която числеността на общата администрация е до 35 на сто от общата численост на персонала, а специализираната – не по-малко от 60 на сто от общата численост на персонала.

Таблица № 31 : Разпределение на щатната численост между общата и специализираната администрация по ТП и ЦУ на НОИ към 31 декември 2023 г.

ТП/ЦУ на НОИ	Обща численост (бр.)	Обща администрация		Специализирана администрация	
		Численост	Дял от общата численост	Численост	Дял от общата численост
Благоевград	103,5	14	13,53	86,5	83,57
Бургас	144,5	17,5	12,11	122	84,43
Варна	146	18	12,33	124	84,93
Велико Търново	100	13	13,00	83	83,00
Видин	53	10	18,87	39,5	74,53
Враца	92,5	12	12,97	77,5	83,78
Габрово	63	11	17,46	48	76,19
Добрич	74	11	14,86	59	79,73
Кърджали	66	11	16,67	52,5	79,55
Кюстендил	98	13	13,27	82	83,67
Ловеч	88,5	12	13,56	73,5	83,05
Монтана	68	9	13,24	55	80,88
Пазарджик	92	12	13,04	77	83,70
Перник	64	10	15,63	51	79,69
Плевен	114,5	15	13,10	94,5	82,53
Пловдив	240	25	10,42	210	87,50
Разград	60	12	20,00	45	75,00
Русе	97	14	14,43	79	81,44
Силистра	71	11	15,49	56,5	79,58
Сливен	73,5	11	14,97	59	80,27
Смолян	63,5	11	17,32	49,5	77,95
София-град	446	51	11,43	387	86,77
София-област	105	12	11,43	87	82,86
Стара Загора	129	15	11,63	109	84,50
Търговище	76	11,5	15,13	61,5	80,92
Хасково	100,5	15	14,93	82,5	82,09
Шумен	76	11	14,47	61	80,26
Ямбол	60	11	18,33	46	76,67
ЦУ на НОИ	502	265	52,79	194	38,65
Общо НОИ	3 467	664	19,15	2 652	76,49

Относителният дял на общата администрация в НОИ е 19,2% и е доста по-нисък от максимално допустимите 35%. И през 2023 г. се наблюдава тенденцията териториалните поделения с по-малка численост да имат по-висок относителен дял на общата администрация.

Таблица № 32 : Разпределение на щатната и извънщатната численост в ТП на НОИ по функционални направления към 31 декември на съответната година

Функционално направление	2020 г.				2021 г.				2022 г.				2023 г.			
	Щатна численост		Численост по ПМС № 66/96		Щатна численост		Численост по ПМС № 66/96		Щатна численост		Численост по ПМС № 66/96		Щатна численост		Численост по ПМС № 66/96	
	брой	дял	брой	дял	брой	дял	брой	дял	брой	дял	брой	дял	брой	дял	брой	дял
Отдел Административен	498	16,2%	49,5	30,9%	490	16,0%	49	29,8%	489	16,0%	50	30,4%	399	13,5%	50	30,4%
Пенсии	1 285,5	41,8%	38	23,1%	1 292	42,3%	41	24,9%	1 296,5	42,4%	45,5	27,7%	1 298	43,8%	46,5	28,3%
КПК	986	32,1%	29	17,6%	978,5	32,0%	29,5	17,9%	1 007	32,9%	27	16,4%	1 010,5	34,1%	27	16,4%
ООА/ОА	191,5	6,2%	48	29,2%	190,5	6,2%	45	27,4%	157,5	5,2%	42	25,5%	149,5	5,0%	41	24,9%
Директори на ТП	28	0,9%	-	-	28	0,9%	-	-	28	0,9%	-	-	28	0,9%	-	-
Пряко подчинени на директора на ТП	81	2,6%	-	-	79	2,6%	-	-	80	2,6%	-	-	80	2,7%	-	-
ОБЩО	3 070	100%	164,5	100%	3 058	100%	164,5	100%	3 058	100%	164,5	100%	2 965	100%	164,5	100%

Ползването на извънщатни бройки по реда на ПМС № 66/1996 г. (таблица № 32), позволява да бъде насочен допълнителен трудов ресурс в подкрепа на различни области на дейност в НОИ, където е съсредоточена значителна по обем техническа работа. През 2023 г. заетите по реда на ПМС № 66/1996 г. са ангажирани най-вече във функционално направление „Пенсии“ (28,3%), тъй като е установена необходимост от допълнителен ресурс в резултат от настъпилите промени в нормативната уредба и неколкостепенното преизчисляване на пенсиите. Другите функционални направления, където най-често се назначават тези служители са „Осигурителен архив“ (24,9%), където се извършва приема, електронизирането и съхраняването на документацията на прекратени осигурители без правоприменик, и отдел „Административен“ на ТП (30,4%), където се изпълняват задачи, свързани с техническо подпомагане дейността на медицинските комисии към териториалните поделения.

2. Прилагане на системата за натовареност на звената и дейностите в ТП на НОИ

Определянето на плановете потребности от персонал в ТП се базира на отчитане на работното натоварване на заетите в основната и допълнителна численост на различните функционални направления на института. Системата е регламентирана във Вътрешни правила за определяне на плановете потребности от персонал, като броят на наблюдаваните звена и дейности е 140. Разпределени са в 5 основни области на дейност, а общият брой следени показатели възлиза на 36. Наблюдаваните звена и дейности се разпределят в 3 основни групи според степента им на отклонение от средната за страната натовареност.

Таблица № 33 : Състояние на наблюдаваните звена и дейности за периода 2020 – 2023 г.

Групи на натовареност	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Балансирани	89	74	69	68
Натоварени	13	20	19	26
Ненатоварени	38	46	52	46
Общо наблюдавани звена/ дейности	140	140	140	140

Данните за 2023 г. показват, че 46 от наблюдаваните звена/дейности са с параметри под долната граница на натовареност (-15%), 26 са над границата на натовареност (+15%), а 68 са балансиращи (попадащи в диапазона от -15% до +15%).

Методическите и организационни промени при отделните функционални направления, както и тенденцията за увеличение на обемите от работа, променят интензитета на работа в наблюдаваните звена спрямо предходни периоди. Спрямо 2022 г. броят на балансираните звена е почти без промяна, докато при натоварените звена има увеличение на броя с 36,8%, а при ненатоварените звена се отчита намаление на броя с 11,5%.

Териториалните поделения, от своя страна, също попадат в три групи – **ненатоварени, балансиращи или претоварени**, като критерий за това е преобладаващият брой на претоварените/ ненатоварените звена или дейности в тях. През 2023 г. разпределението е следното:

➤ **първа група** – четири териториални поделения са със значителни отрицателни отклонения в натовареността на заетите в основните структурни звена/дейности, както следва: в ТП на НОИ Велико Търново, Кюстендил, Плевен и Русе;

➤ **втора група** – двадесет и три териториални поделения са без съществени отклонения в натовареността на заетите в основните структурни звена/дейности спрямо средното за системата на НОИ равнище. В тази група прави впечатление, че с ненатоварени звена/дейности се отличават ТП на НОИ – Благоевград, Бургас, Пловдив, Стара Загора. В същото време в тях се наблюдават по една-две натоварени дейности. В тази група се отличава ТП на НОИ – Кърджали с три натоварени звена, съчетани с едно балансирано и едно ненатоварено звено. С добра балансираност се отличават ТП на НОИ – Добрич и Пазарджик с четири балансиращи звена и едно с ненатоварена дейност. При всички останали е налице по три балансиращи дейности, съчетани едновременно с натоварени и ненатоварени звена;

➤ **трета група** – единствено териториално поделение София-град е със значителни положителни отклонения с една балансираща дейност и четири натоварени.

Методиката за оценка на натовареността в ТП на НОИ не обхваща дейностите, изпълнявани от общата администрация. Наблюдава се относителният дял на общата администрация от числеността на персонала в съответното ТП на НОИ. През периода 2020 – 2022 г. средният относителен дял на общата администрация за страната остава почти без промяна, но в края на отчетния период за натовареността през 2023 г. той се понижава до 13,5%. Намаляването на числеността на общата администрация в териториалните поделения в сравнение с предходния наблюдаван период е вследствие на реструктуриране на дейността и преминаване на ИТ специалисти от териториалните поделения към дирекция ИКТ в ЦУ на НОИ, считано от 01.05.2023 г.

3. Администриране на персонала

През 2023 г. са издадени общо 4 366 заповеди, които регламентират служебните правоотношения, при 4 273 през 2022 г., или с 2,2% повече, което се дължи основно на броя на заповедите за преназначаване на служителите от ТП на НОИ в дирекция ИКТ, считано от 01.05.2023 г.

Информация за броя на обработените/ изготвените документи по администриране на персонала в ТП/ ЦУ на НОИ през 2023 г. е представена в следващата таблица:

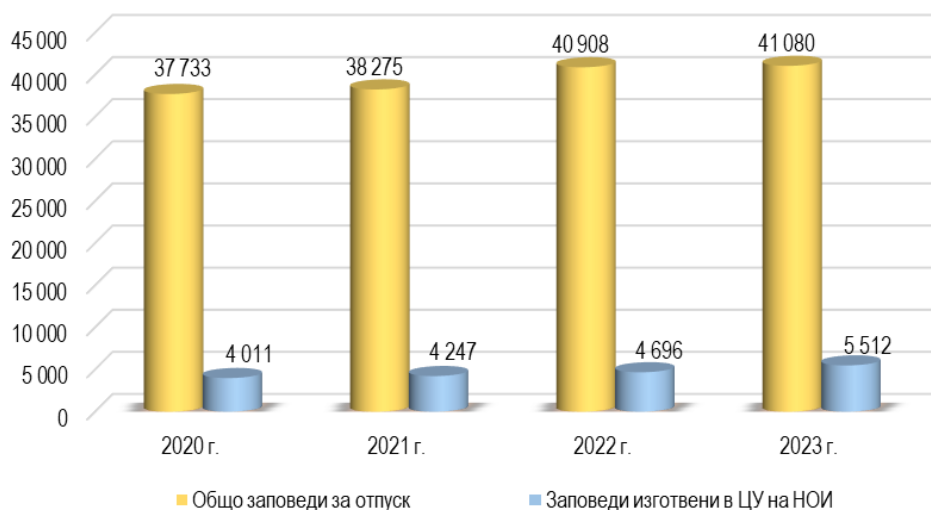
Таблица № 34 : Разпределение на обработените/ изготвените документи по администриране на персонала в ТП/ ЦУ на НОИ през 2023 г. (бр.)

ТП/ЦУ на НОИ	Заповеди по служебни правоотношения	Документи, регламентиращи трудови правоотношения	Заповеди за отпуск	Въведени и експортирани болнични листове	Издадени служебни бележки
ТП	3 643	1 164	35 568	6 578	1 459
ЦУ	723	90	5 512	880	213
ОБЩО	4 366	1 254	41 080	7 458	1 672

През годината издадените документи регламентиращи трудови правоотношения със служителите са 1 254 при 1 318 през 2022 г., или с 4,9% по-малко. В ЦУ са изготвени 90 документа по трудово правоотношение (при 87 за 2022 г.). Заповедите за увеличаване на трудовото възнаграждение, представляват над 51% от всички изведени документи по трудово правоотношение.

Извън документите, регламентиращи служебните и трудовите правоотношения със служителите на института, най-голям е вътрешният документооборот по администриране на ползвания от служителите отпуск. Запазва се тенденцията за увеличаване броя на заповедите за отпуск. През 2023 г. в системата на НОИ са изведени 41 080 заповеди за разрешаване или прекратяване на отпуск на служители, което е с 0,4% повече спрямо предходната година (40 908 заповеди), при 1,4% ръст за 2021 г. и 8,1% за 2020 г. От тях 5 512 заповеди или 13,4% са изготвени в ЦУ, които са със 17,4% повече спрямо същите през предходната година и се дължи на увеличената щатна численост на служителите в ЦУ на НОИ, след преминаването на служители от ТП на НОИ в дирекция ИКТ.

Данните за изведените заповеди за отпуск, съпоставени с предходните години, са както следва:

Фигура № 13 : Брой заповеди за отпуск в НОИ за периода 2020 – 2023 г.

Постоянно увеличаващият се брой заповеди за отпуск, при приблизително постоянен брой персонал и приблизително постоянен брой полагаеми дни платен годишен отпуск, води до намаляване на средния брой дни отпуск, разрешен за ползване в една заповед. Средният брой работни дни платен отпуск, разрешен с една заповед през 2023 г. е 2,80, което е близко до данните за предходните две години.

През 2023 г. 45,9% от всички заповеди за ползване на един работен ден платен годишен отпуск, а 19,6% са за ползване на два работни дни. Едва 4,3% от заповедите са за ползване на 10 и повече работни дни платен годишен отпуск.

От това може да се предположи, че служителите все по-рядко ползват по-продължителен отпуск с цел почивка, и все по-често ползват кратък отпуск, поради текущо възникнала необходимост. С други думи, все по-рядко ползвания от служителите платен отпуск, им позволява качествена почивка и откъсване от работния процес. Продължаването на тази тенденция може да доведе в бъдеще до намаляване на производителността, мотивираността и ангажираността на служителите, поради претоварване и липсата на по-продължителни почивки.

В централно управление се изготвят всички заповеди, касаещи държавните служители в института, с изключение на заповедите за повишаване в ранг на служителите в ТП, изготвени преди 01.11.2023 г., които все пак се проверяваха и извеждаха в ЦУ, но се изготвяха и подписваха в съответното ТП на НОИ. Делът на заповедите, свързани със служители в централно управление, възлиза на 16,6% от общия брой издадени заповеди. От заповедите за повишаване в ранг 91 са изготвени в ЦУ и 625 в ТП. Броят на изготвените в ЦУ заповеди е 3 741 бр., или 85,7% от всички изведени заповеди по служебно правоотношение, като е отчетен ръст от 3,3% в броя на заповедите по служебно правоотношение спрямо 2022 г. (3 621 бр.).

През 2023 г. са регистрирани 7 458 болнични листове за временна неработоспособност и заявления-декларации за бременност, раждане и отглеждане на дете на служители от НОИ (при 8 398 за 2022 г., 7 074 за 2021 г. и 6 729 за 2020 г.), което представлява намаление с 11,2% спрямо предходната година. За първи път след 2019 г. е налице намаляване в броя на болничните на годишна база.

Данните за въведените болнични листове, съпоставени с предходните години, са както следва:

Фигура № 14 : Брой на регистрираните болнични листове в НОИ за периода 2020 – 2023 г.

Данните от фигура № 14 показват, че през 2023 г. броят на болничните листове в ЦУ на НОИ е с 8,9% повече спрямо 2022 г. Увеличението в ЦУ на НОИ спрямо предходната година, както и при увеличения брой на заповедите за ползване и прекратяване на отпуск, се дължи основно на увеличената щатна численост на служителите в ЦУ на НОИ.

През 2023 г. са издадени 1 672 служебни бележки (с 6,6% по-малко от 2022 г.), като 213 от тях са издадени от централно управление.

Дейността по издаване на служебни книжки на служителите, които за първи път заемат държавна служба, е изцяло централизирана. През 2023 г. от ЦУ са издадени 196 нови служебни книжки, при 196 през 2022 г., 173 през 2021 г. и 185 през 2020 г.

Администрирането на персонала се осъществява посредством значителен вътрешен документооборот. Средно разпределено на 248 работни дни за 2023 г. само в отдел „Управление на човешките ресурси“ в централно управление са изготвени, издадени или въведени в информационната система по 43,38 бр. документи на ден, при 39,28 бр. за 2022 г., при 35,26 бр. за 2021 г. и 44,50 бр. за 2020 г. Извън тази стойност са обработени заявки за трансформации и за заемане на работни места, изготвени са становища и обяви за конкурси, заповеди за определяне състава на конкурсните комисии, заповедите за подбори, процедурите по мобилност, обучението и оценяването на служителите, изготвени са отговори по жалби и запитвания, всички становища, докладни записки и придружителни писма, справки, отчети и редица други документи, свързани с управлението на човешките ресурси, поддържана е актуална информация в Административния регистър и други.

Основният вътрешен документооборот по управление на човешките ресурси в НОИ се генерира чрез системата за управление на човешките ресурси ХеРМеС. Същата се поддържа като база данни от служителите по човешки ресурси в ЦУ и ТП на НОИ. Системата дава възможности за заявяване на отпуски и командировки, на гъвкаво работно време, на аванс, на работа извън работното място, на обучения, подаване на заявки към ЧР и ФСД, актуализация на банкова сметка и други. Служителите по човешки ресурси в ЦУ оказват съдействие и консултират при необходимост по въпроси относно СУЧР „ХеРМеС“ и системата за самообслужване ХеРМеС SelfServices и са ангажирани с извършването на допълнителни настройки. За поддържането ѝ в работно състояние през 2023 г. са инсталирани 24 актуализации във връзка с отстраняване на възникнали грешки, развитие на системата или изменение на нормативната уредба, съпътствани от съответните тестове и настройки.

4. Профил на персонала, зает в основната численост на администрацията на НОИ

Общият брой реално заети служители по основен щат в системата на НОИ към 31.12.2023 г. възлиза на 3 444 служители. Разпределението на служителите по видове длъжности е представено в таблицата:

Таблица № 35 : Разпределение на персонала на НОИ по длъжности към 31 декември 2023 г.

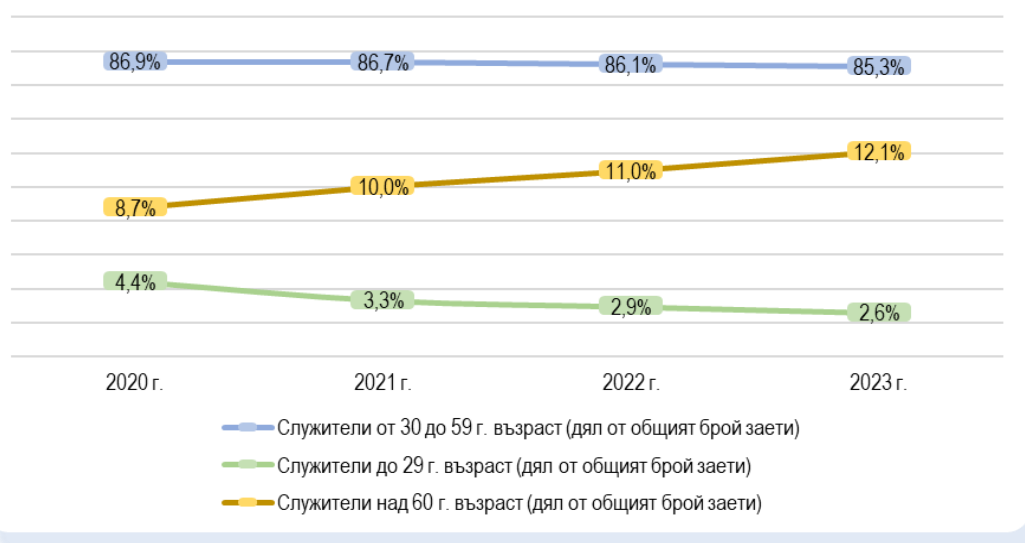
Видове длъжности	Общо заети	
	(бр.)	Дял
Длъжности по чл. 19а от ЗА	2	0,1%
Висши държавни служители	47	1,4%
Ръководни длъжности	326	9,5%
Експертни длъжности с аналитични и контролни функции	2 537	73,7%
Експертни длъжности със спомагателни функции	485	14,1%
Технически длъжности	47	1,4%
ОБЩО	3 444	100,0%

През 2023 г. възрастовото разпределение на персонала показва най-висок дял на служителите между 30 и 59 години, следвани от служителите на възраст над 60 години. Най-малко са заетите от възрастовата група до 29 години. Възрастовият профил на заетите на ръководни длъжности включва преобладаващо ръководители на възраст между 30 и 59 години.

Таблица № 36 : Разпределение на персонала на НОИ по длъжности и възраст към 31 декември 2023 г.

Видове длъжности	до 29 г.		30-59 г.		над 60 г.	
	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял
Длъжности по чл. 19а от ЗА	0	0,0%	2	0,1%	0	0,0%
Висши държавни служители	0	0,0%	30	0,9%	17	0,5%
Ръководни длъжности	1	0,0%	281	8,2%	44	1,3%
Експертни длъжности с аналитични и контролни функции	76	2,2%	2 221	64,5%	240	7,0%
Експертни длъжности със спомагателни функции	12	0,4%	368	10,7%	105	3,1%
Технически длъжности	0	0,0%	37	1,1%	10	0,3%
ОБЩО	89	2,6%	2 939	85,3%	416	12,1%

Динамиката на дела на възрастовото разпределение на персонала за периода 2020 – 2023 г. показва устойчив ръст в групата на служителите над 60-годишна възраст и тенденция на намаление в най-малката възрастова група – служителите до 29-годишна възраст. Това се дължи както на постоянно нарастващия дял на длъжности по служебно правоотношение, за сметка на длъжностите по трудово правоотношение, така и на намаляващия интерес на младите хора към стажантската програма за заетост „Старт в кариерата“ и към кандидатстването за работа в администрацията.

Фигура № 15 : Динамика на дела на възрастовото разпределение на персонала за периода 2020 – 2023 г.

Болшинството от длъжностите в Националния осигурителен институт са определени за заемане от служители с висше образование. Това произхожда от характера на служебните задължения на заетите в основните административни звена, които са ангажирани с експертна преценка на правото на ползване на осигурителни права и необходимостта от познаване, тълкуване и прилагане на широк кръг от нормативни разпоредби. Длъжности, с минимално изискване за заемането им средно образование, са определени за позициите в специализираната администрация, осъществяващи прием и архивиране на документи, както и

за отделни позиции в общата администрация. В съответствие с това профилът на зетите в НОИ показва висок процент на служителите с висше образование: 3 036 (88,2%) от зетите са висшисти, като трима от тях притежават образователна и научна степен доктор; 2 346 от всички служители притежават образователно-квалификационна степен магистър; 621 – бакалавър и 66 – степен професионален бакалавър.

Таблица № 37 : Разпределение на персонала на НОИ по правоотношение и образователна степен към 31 декември 2023 г.

Правоотношение	Общо зети	Научна степен		Магистър		Бакалавър		Проф. бакалавър		Средно		Основно	
		Бр.	Дял	Бр.	Дял	Бр.	Дял	Бр.	Дял	Бр.	Дял	Бр.	Дял
Служебно правоотношение	2 827	3	0,1%	2 203	64,0%	568	16,5%	53	1,5%	0	0,0%	0	0,0%
Трудово правоотношение	617	0	0,0%	143	4,2%	53	1,5%	13	0,4%	407	11,8%	1	0,03%
ОБЩО	3 444	3	0,1%	2 346	68,1%	621	18,0%	66	1,9%	407	11,8%	1	0,03%

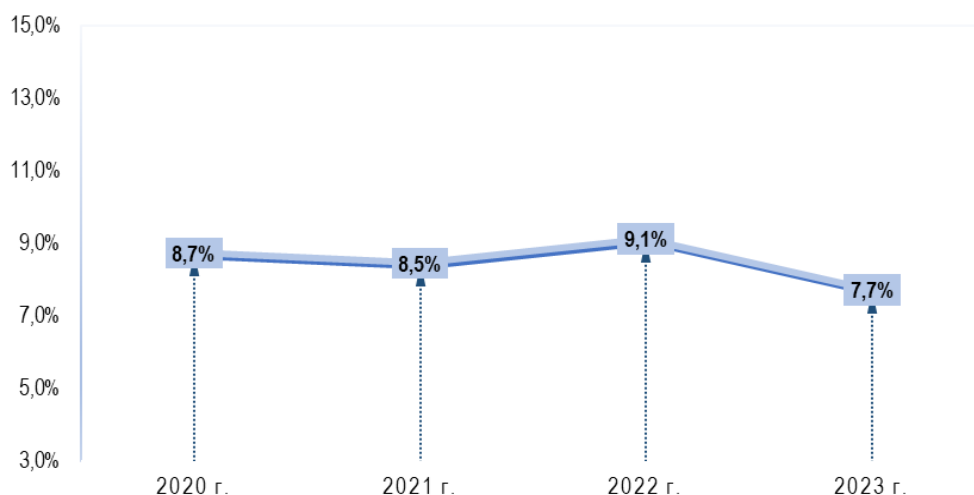
5. Набиране, подбор и професионално развитие на персонала в администрацията на НОИ

През 2023 г. броят на служителите, напуснали администрацията на НОИ е 266 човека или 7,7%. От тях 68 служители или 25,6% са освободени поради придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Таблица № 38 : Текучество на персонала в НОИ през 2023 г.

Правоотношение	Общо зети в адм. на НОИ	Общо напуснали адм. на НОИ	Поради придобиване право на пенсия за ОСВ		По други причини		Текучество (%)
	(бр.)	(бр.)	Бр.	Дял	Бр.	Дял	
Служебни	2 827	171	42	24,6%	129	75,4%	6,1%
Трудови	617	95	26	27,4%	69	72,6%	15,4%
ОБЩО	3 444	266	68	25,6%	198	74,4%	7,7%

През 2023 г. се наблюдава намаляване на показателя за текущото на персонала спрямо предходните години. По-високите нива на текущото през 2022 г. се дължат на по-големия брой служители, прекратени поради придобиване право на пенсия, както и на служители, зети по трудово правоотношение, които участват в конкурси за заемане на държавна служба.

Фигура № 16 : Динамика в текучество на персонала в НОИ за периода 2020 – 2023 г. (в %)

Заемането на свободни щатни бройки се извършва на конкурентен принцип, чрез набиране на външни и/или вътрешни кандидати за заемане на съответната длъжност. При решение за допускане на външни кандидати се организира конкурс по реда на Закона за държавния служител (за длъжностите, определени за заемане по служебно правоотношение) или външен подбор по реда на Вътрешни правила за набиране, подбор и назначаване на служители за длъжностите, определени за заемане по трудово правоотношение.

Видно от таблица № 39 през 2023 г. в института са обявени конкурси за заемане на 161 щатни бройки. По-голямата част от тях са проведени на два етапа – 150 чрез решаване на тест и интервю, а 11 са проведени на три етапа – решаване на тест, практически изпит и интервю.

В ЦУ на НОИ за 2023 г. са обявени конкурси за 21 щ. бр., което е съпоставимо с броя на конкурсите, обявени през 2021 г. От тях 15 са приключили с назначение, спрямо само 9 конкурса през предходната година. За разлика от предходната година (2022 г.), когато се наблюдаваха значителни трудности при набирането на кадри в ИТ-сферата, през тази година прекратените конкурси са основно в дирекция ЕРМД, където са прекратени конкурси за 4 щ. бр. от общо 6 прекратени в ЦУ на НОИ. Основните причини за прекратяване на конкурсите в ЦУ на НОИ са липсата на кандидати и невявяването на допуснатите до конкурса кандидати.

Таблица № 39 : Резултати от проведени конкурсни процедури през 2023 г.

Конкурсни процедури	ОБЩО	За длъжности в ЦУ на НОИ	За длъжности в ТП на НОИ
Обявени конкурсни процедури	161	21	140
Конкурсни процедури, приключили с назначение	141	15	126
Конкурсни процедури, приключили без класиране	20	6	14

През 2023 г. в териториалните поделения на НОИ са обявени конкурси за заемане на 140 щатни бройки.

Най-голям брой конкурси през годината са обявени в ТП София-град – 37 бр., ЦУ на НОИ – 21 бр., Русе и Хасково – по 10 бр. и Пловдив – 9 бр. В ТП на НОИ – Добрич, Монтана, Плевен и Разград са провели по 1 конкурс, а в Перник не са провеждали конкурс.

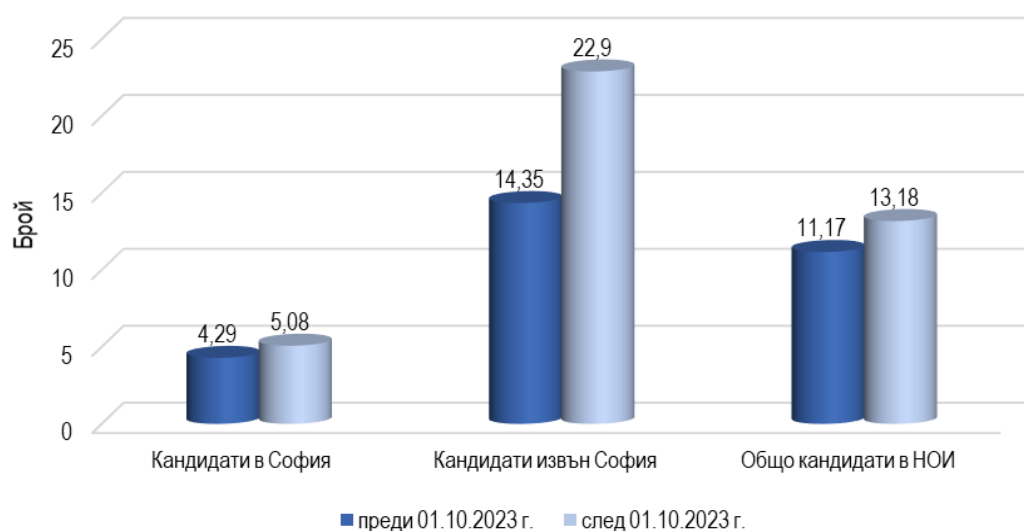

Най-много подадени заявления в един конкурс има в ТП: Русе – 64 бр., Пловдив – 49 бр., Стара Загора – 44 бр., Враца – 40 бр. и Благоевград – 38 бр.

Кандидатите, подали документи за участие в конкурсите, обявени през 2023 г. са 1 887, което е с 13,1% повече спрямо 2022 г., когато са 1 668 души (3 067 за 2021 г. и 3 239 души за 2020 г.). Средният брой кандидати в един конкурс в НОИ през 2023 г. е 11,72, при 11,42 за 2022 г., при 18,36 за 2021 г. и 18,94 души за 2020 г.

През 2023 г. най-много са кандидатите в Пловдив – 176 бр., Русе – 168 бр., Хасково – 161 бр., Стара Загора – 154 бр. и Враца – 120 бр.

Положителна тенденция към увеличаване на броя на кандидатите се наблюдава след увеличаване на възнагражденията в НОИ, считано от 01.08.2023 г. Увеличението на средните нива на възнагражденията по длъжностни нива, доведе до определяне на по-високи размери на границите на заплатите в обявленията за провеждане на конкурс. Ефектът се наблюдава най-вече в увеличаване брой кандидати след 01.10.2023 г. (22,90 души) в териториалните поделения на НОИ, разположени в областните центрове извън София, където средният брой на кандидатите преди тази дата беше 14,35 души. След увеличаване на определените възнаграждения в обявленията за конкурси в София (ЦУ на НОИ, ТП на НОИ – София-град и София-област) през 2023 г. се наблюдава минимален ръст в средния брой на кандидатите – от 4,29 на 5,08 души.

Фигура № 17 : Среден брой кандидати в един конкурс през 2023 г.

Заемането на свободни длъжности в администрацията на НОИ се извършва и по линията на вътрешно израстване на служители от института. През 2023 г. са проведени 108 процедури за конкурентен подбор (16 бр. в ЦУ и 92 бр. в ТП). За експертни длъжности в общата администрация на ТП/ЦУ на НОИ са проведени 22 процедури, а в специализираната администрация – 86 процедури. За заемане на ръководни длъжности (началник на отдел/началник на сектор) са проведени 15 процедури, а за заемане на експертни длъжности – 93 процедури.

Относителният дял на процедурите за заемане на длъжности в длъжностно ниво „експертно ниво 2“ – главен експерт/инспектор по осигуряването, главен счетоводител, главен експерт, главен юриконсулт, главен вътрешен одитор е 36,1% (39 бр.), а на процедурите за заемане на длъжности в длъжностно ниво „експертно ниво 4“ – старши експерт/инспектор по осигуряването, старши юриконсулт, старши счетоводител, старши експерт е 45,4% (49 бр.) от общия брой проведени процедури по конкурентен подбор.

В периода 2021 – 2023 г. се наблюдава тенденция на нарастване броя на проведените процедури по конкурентен подбор, свързани с трансформиране на заета експертна длъжност в по-висока експертна длъжност. От процедурите за повишаване в длъжност чрез конкурентен подбор през 2023 г. най-много са проведени във функционални направления „Пенсии“ (42 бр.) и „Краткосрочни плащания и контрол“ (31 бр.).

И през 2023 г. в съответствие с вътрешните правила за обучение и професионална квалификация е разработен и утвърден Годишен план за обучение на служителите в НОИ. В него са конкретизирани темите, формата на обучение, служителите по функционални направления, за които е предназначено съответното обучение и приблизителния брой служители, продължителността и обучаващите лектори, както и очакваните разходи за провеждането им, които са в рамките на определените лимити за този вид дейност.

Финансирането на дейността по организиране и провеждане на обученията е за сметка на предвидените за това разходи в бюджета на НОИ за 2023 г., като фокусът беше насочен към реализация на обученията предимно в дистанционна форма, както и в курсове за самообучение, предлагани от ИПА.

Основните обученията през годината бяха специализираните обучения за ИТ специалисти, както и приоритизираните обучения, провеждани в електронна форма. Повечето от тези обучения се организират и провеждат от ИПА по проект, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

Задължителни обучения за държавни служители по реда на чл. 35б, ал. 1, т. 1 и 2, и чл. 35б, ал. 4 от ЗДСл са преминали общо 219 служители на института. Освен тях през 2023 г. са проведени общо 236 обучения по 99 теми с 3 040 участници (таблица № 40).

Обученията с над 50 участници са предимно в електронна форма и обхващат над две трети от участията в проведените обучения през годината, като са фокусирани в дигиталните умения на персонала. Този фокус се дължи както на провежданите обучения в дистанционна форма, така и в резултат на проведено обучение от предходната година, с което служителите са получили познания за общите понятия и механизми за защита от кибератаки, което от своя страна ги е провокирало за придобиване на допълнителни знания в тази област.

Друга проявена тенденция е, че участията в обученията в областта на правоприлагането продължават да се редуцират, а участията във финансово и стопанско управление да нарастват в сравнение с предходни години. Дигитализирането на обученията позволява да се разшири техният обхват, което предоставя и по-големи възможности за развитие на персонала.

Таблица № 40 : Разпределение по основни тематични области на проведените обучения, работни срещи и семинари за служители от НОИ през 2023 г.

Област	Брой теми на проведените обучения	Брой обучени служители
Управление, стратегическо планиране, публични политики	62	299
Правни аспекти на административната дейност (нормотворчество, правоприлагане)	33	324
Управление на човешките ресурс и обучение	7	27
Финансово и стопанско управление	9	106
Информационни системи и дигитални умения	95	1 991
Меки умения (екипи, работно време, конфликти)	10	21
Специализирани обучения, различни от горепосочените	20	272
Общо проведени обучения/обучени служители	236	3 040

През 2023 г. са сключени 13 споразумения за провеждане на студентски и учебни стажове в системата на НОИ. Трима студенти са провели студентски стаж в ЦУ на НОИ, а 10 практиканти са преминали едномесечен практически учебен стаж в ТП на НОИ. Сключени и реализирани са 5 договора за провеждане на учебна практика в ТП на НОИ – Кюстендил за 10 ученици на ПГИМ „Йордан Захариев“ – гр. Кюстендил.

В изпълнения на сключено споразумение с Юридическия факултет на СУ „Климент Охридски“ бе организирано и проведено семинарно занятие по осигурително право. Занятието се проведе през месец ноември 2023 г., като на него присъстваха 26 студенти пети курс от Юридическия факултет. Семинарното занятие се проведе от служители на НОИ, които запознаха студентите с дейността на института по прилагането на осигурителното законодателство и споделиха опит от практиката в решаването на възникнали юридически казуси.

6. Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд

В Националния осигурителен институт функционира Системата за управление на здраве и безопасност при работа, с която е утвърдена и Единна политика по осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд в администрацията на НОИ. Основните цели на тази политика са следните:

- Постигане съответствие с изискванията на нормативните документи, свързани със ЗБУТ и Политиката по ЗБУТ;
- Намаляване нивото на професионалния риск за здравето и безопасността при изпълнение на трудовата дейност;
- Недопускане на инциденти, свързани с трудовата дейност;
- Подобряване условията за изпълнение на трудовата дейност.

За реализиране на тези цели се работи съвместно със Служба по трудова медицина, като основните текущи дейности се изразяват в следното:

- Провеждане на обучение и инструктаж по безопасност и здраве при работа на всички служители, съгласно изискванията на нормативната база;
- Осигуряване на съответствие на факторите на работната среда (микроклимат и осветеност), съгласно изискванията на нормативната база;
- Изготвяне на оценка на риска и производствени характеристики на длъжностите;
- Определяне на работни места за трудоустроени лица (по трудови и служебни правоотношения);
- Организиране и провеждане на профилактични медицински прегледи и лабораторни изследвания на служителите;
- Осигуряване на лични предпазни средства и работно облекло;
- Осигуряване на средства за корекция на зрението на работещите с видеодисплеи;
- Превенция, регистриране и разследване на трудови злополуки.

През 2023 г. е извършена отчетна и аналитична работа за състоянието на дейността по здравословни и безопасни условия на труд в Националния осигурителен институт. Въз основа представените болнични листове на работещите в НОИ през 2022 г. е извършен анализ на здравето им състояние и са изготвени анализи на временната неработоспособност за ЦУ и ТП.

Подадена информация до ГИД за положения извънреден труд в централно управление.

Утвърдени са от управителя места за трудоустроени по трудови правоотношения за 2023 г. в ЦУ на НОИ; местата за трудоустроени по служебни правоотношения в ЦУ и ТП на НОИ; списък със служители назначени в изпълнение на квотата определена в чл. 38, ал. 1 от Закона за хората с увреждания, които са съгласувани със Службата по трудова медицина и изпратени на териториалните поделения.

Организирането на дейността по ЗБУТ през 2023 г. е съобразено с план-графика за обществените поръчки в института, като са организирани дейностите за обявяване, изпълнение и отчитането на следните централизирани обществени поръчки:

➤ Изготвена и предадена е техническа спецификация за провеждане на обществена поръчка „Осигуряване на профилактични медицински прегледи и изследвания на работещите в НОИ“ със срок на договор – 12 месеца. Процедурата по ЗОП е прекратена поради липса на кандидати за изпълнение на поръчката;

➤ Частично е изпълнен договорът за осигуряване на профилактични медицински прегледи и изследвания на работещите в НОИ с провеждането на медицински прегледи на структурите на НОИ в гр. София.

➤ Приключено е изпълнението на сключения през 2021 г. договор с предмет „Изработка и доставка на очила за работа с видеодисплеи за нуждите на работещите в НОИ“ между Националния осигурителен институт и „ДЖОЙ ФЕШЪН“ ЕООД със срок за изпълнение 2 (две) години. За осигуряване на средства за корекция на зрението, след проведена процедура по ЗОП е сключен договор със същия предмет и изпълнител и е започнало неговото изпълнение, като през 2023 г. са изработени и осигурени 173 бр. очила;

➤ Приключено е изпълнението на сключения през 2022 г. договор с предмет „Осигуряване на услуга по абонаментна онлайн медицинска консултация на потребители – служители на НОИ, в реално време, посредством мобилна платформа“ за осигуряване на 3 100 бр. активни месечни абонамента за денонощна 24/7 персонална онлайн медицинска консултация осъществявана чрез мобилна платформа TeleDoc.

В системата на Националния осигурителен институт (ЦУ и 28 ТП) през 2023 г. са декларирани и приети за трудови 10 злополуки, в т.ч. по чл. 55, ал. 1 от КСО – 4 бр. и по чл. 55, ал. 2 от КСО – 6 бр.

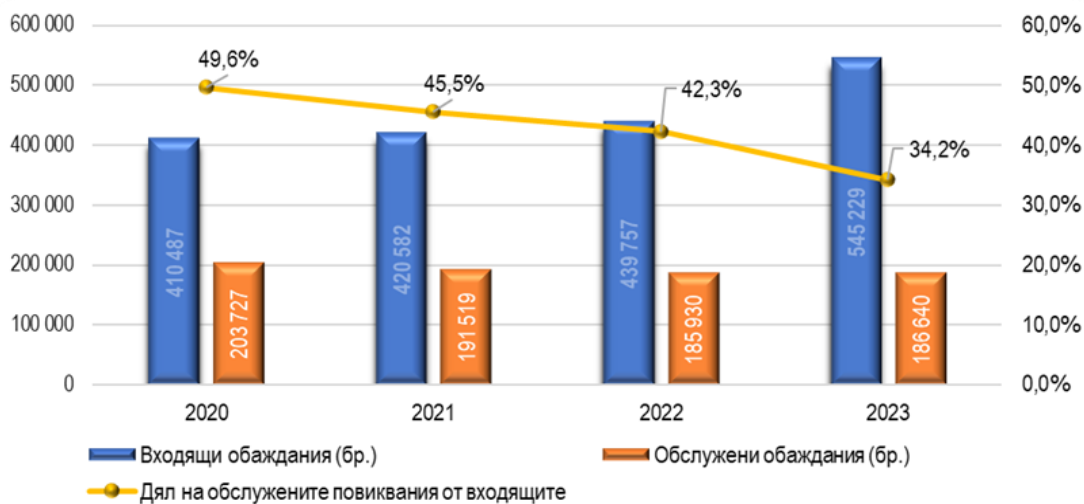
V. ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ

1. Контактен център

Контактният център (КЦ), като един от източниците на информация по отношение на действащото социалноосигурително законодателство и предлаганите от института административни услуги, активно съдейства за предоставяне на актуална информация на потребителите.

Служителите в отдел „Контактен център“ са изправени пред съществено натоварване, породено от голям брой обаждания и необходимостта от бърза реакция, за да се отговори на въпросите на гражданите и бизнеса. Ограничената възможност да се осъществи личен контакт и честите законодателни промени са основните фактори, допринасящи за пренасочване на потребителите към КЦ като предпочитан канал за бърз достъп до информация, който се ползва с доверието на гражданите и бизнеса. Стремешът да се поддържа висок стандарт на обслужване и удовлетвореност на клиентите е обезпечен чрез ежеседмичен мониторинг и проследяване тенденциите в естеството на обажданията и нагласите на гражданите. Това спомага за правилното предлагане на информацията, унифициране на отговорите и подобряване обслужването на клиентите.

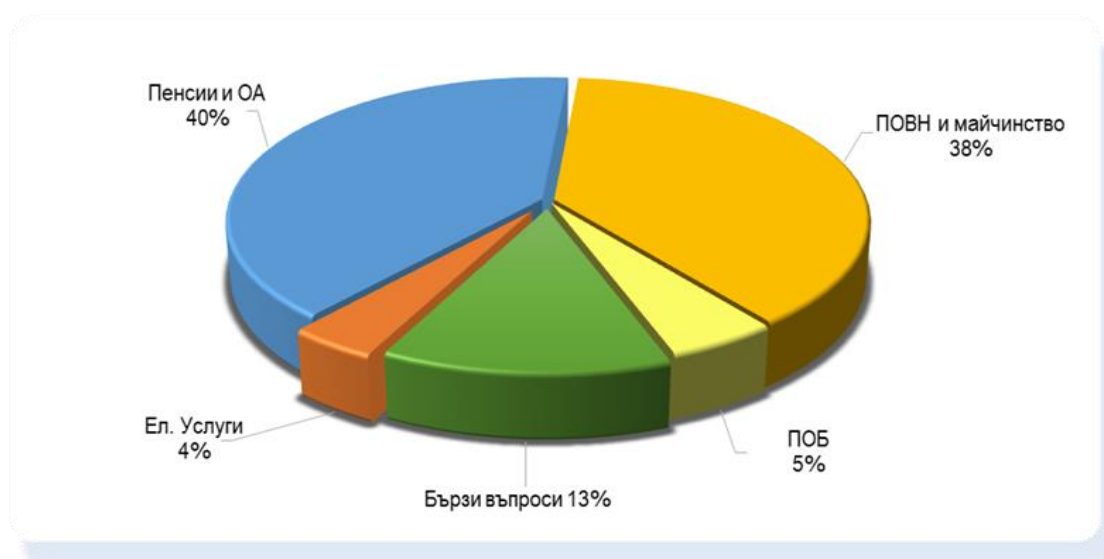
Данните за броя на входящите и обслужените обаждания в Контактния център на НОИ показват, че интересът на клиентите към националната телефонна линия нараства ежегодно. През 2023 г. към Контактния център са постъпили общо 545 229 входящи обаждания, което е със 105 472 или с 24% повече спрямо предходната година. Обслужени са 186 640 от тях. Закономерно относителният дял на обслужените повиквания намалява, като основната причина може да се търси в нарастващия обем входящи обаждания, докато щатният брой служители в отдел „Контактен център“ остава непроменен.

Фигура № 18 : Динамика на обажданията в Контактния център на НОИ в периода 2020 – 2023 г.

Формиралата се тенденция на нарастване на входящите обаждания се дължи и на закриването на т. нар. „Гореща телефонна линия за пенсионни консултации“ през март 2023 г., когато входящият трафик към Контактния център нарасна критично. Поради тази причина назначените в отдела служители работят с максимално натоварване и оптимално разпределение. Въпреки голямата натовареност е запазено високото качество на обслужването, като средният брой на обслужените запитвания от един служител на отдела за годината е близо 16 000. Пропуснатите обаждания са под 2%, а средната продължителност на един разговор е 2:15 мин. Доказателство за сериозната натовареност са и стабилните нива на обслужените обаждания, които запазват своя обем, независимо от промените в обкръжаващата среда.

По отношение на тематичното разпределение на обажданията впечатление прави увеличението на запитванията във връзка с отпускането и изплащането на пенсиите, вкл. тези по европейски регламенти и международни договори. Клиентите са избирали от менюто това тематично направление цели 201 895 пъти (или 40% от всички входящи обаждания), като в сравнение с 2022 г. е отчетен ръст от 4 на сто.

Фигура № 19 : Разпределение на обажданията в КЦ на НОИ през 2023 г. според избраната категория от гласовото меню

Паричните обезщетения за временна неработоспособност и майчинство запазват съществен дял (38%) от входящите обаждания. Наблюдава се 50% ръст на входящите обаждания относно паричните обезщетения за безработица. Най-често гражданите и бизнеса избират „Бързи въпроси“ при въпроси от общ характер и за информация по програма „Профилактика, рехабилитация и отдих“.

Ежеседмично се провежда мониторинг (прослушване на разговори на случаен принцип) с цел проследяване тенденциите в естеството на обажданията, нагласите на клиентите и поддържането на високото качество на обслужване.

Анализът на дейността на Контактния център на НОИ показва, че гласовата комуникация остава предпочитан канал за достъп до информация. Предимствата на услугата включват директна комуникация и достъпност. Основна причина за неудовлетвореността у потребителите остава продължителното изчакване в опашка.

Фактор за значителния относителен дял на необслужените повиквания е увеличението на общия брой входящи повиквания, неравномерното им разпределение във времето, честите законодателни промени и недостатъчния човешки капитал, който да поеме нарастващото търсене.

Контактният център на НОИ разполага със съвременно и модерно решение за управление на запитванията и контактите, което позволява автоматично разпределение на обажданията, отразяване на всеки контакт и запитване. Интерфейсът на приложенията е удобен и позволява на служителите да изпълняват ефективно задачите си по гъвкав и организиран начин.

Активно се използват и функциите на IVR за вокализиране на динамични гласови съобщения (Text2Speech) при пикови натоварвания и оптимално насочване на клиентите в менюто. Прилагането на клиентски ориентиран подход, пести времето на гражданите и бизнеса в случаи на законови промени, актуална информация и пиково натоварване. От друга страна, повишава продуктивността на служителите и освобождава ресурс за обслужване на по-сложни казуси.

Включването на служителите на Контактния център в специализирани обучения и навременно предоставяне на информацията за промени в законодателната рамка са ключов инструмент за повишаване на професионализма и ефективността на служителите, като същевременно осигуряват по-добро обслужване на клиентите и по-висока клиентска удовлетвореност.

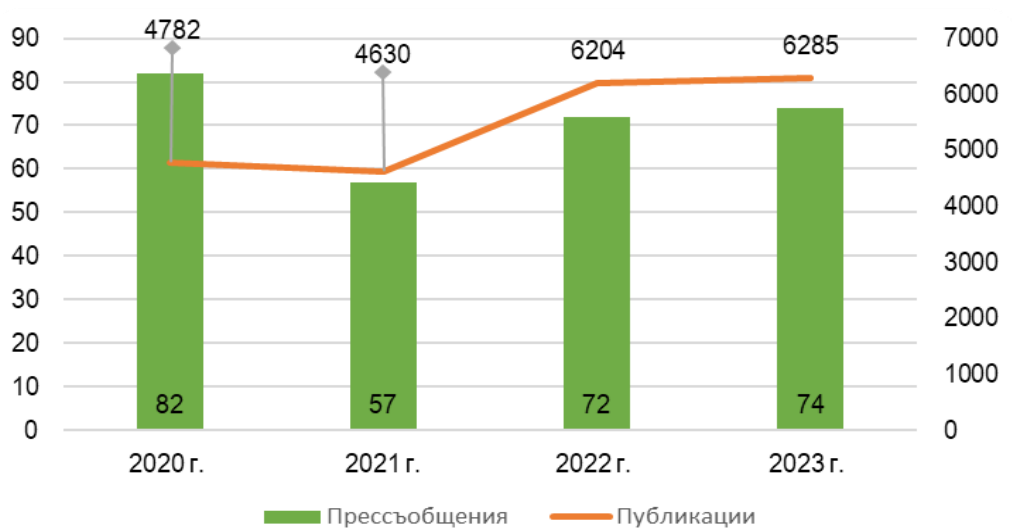
2. Връзки с обществеността

Дейностите в областта връзки с обществеността през 2023 г. са под знака на ясно формулираната обща оперативна цел на НОИ „Осигуряване и публикуване на навременна, актуална и достъпна информация за дейността на НОИ и състоянието на фондовете, администрирани от института за партньори, медии и широката общественост“. За качествената реализация на тази цел с базово значение остават изграждането на ефективни комуникации, взаимодействия и установяването на резултатни партньорства с медиите в съответствие с утвърдената визия на НОИ като иновативна социалноосигурителна институция, която се ползва с високо обществено доверие и на практика прилага принципите на прозрачност, обективност и отговорност, включително и в стремежа за осигуряване на широко и преимуществено позитивно медийно присъствие.

В традиционната годишна класация на най-четените новини през 2023 г. на предни позиции за най-посещавани материали на интернет страницата на „24 часа“ фигурират няколко материала, които са подготвени на базата на информация от НОИ. Публикация, представяща условията за пенсиониране, заема трето място по брой прочитания в рубриката „Бизнес“. Същата новина е в Топ 20 на общата класация на посещенията за целия сайт за годината. Сред десетте най-четени през годината, но сред здравните новини, попада материал

с подробна статистика за временната неработоспособност поради общо заболяване (болнични листове, лица, средства и др.). Тези материали не са само тематично свързани с НОИ, а изцяло са изпълнени с информация от института.

На интернет страницата на НОИ са публикувани 74 прессъобщения, станали база на 6 285 отделни публикации и излъчвания в медиите. Броят им остава стабилен спрямо минали периоди, като все пак се наблюдава известно увеличение (с 2,3% спрямо 2022 г.). Това от своя страна води до по-голям брой на позоваванията и цитиранията в медиите, които през 2023 г. са с 81 повече спрямо предходната година. Средният брой публикации, базирани на едно прессъобщение, също остава висок (85 бр.).

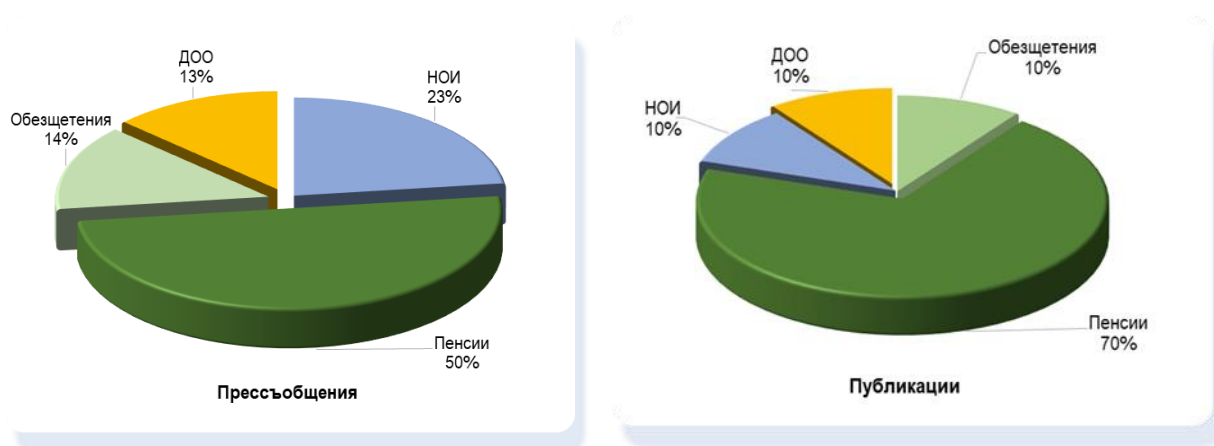

Фигура № 20 : Прессъобщения и генерирани от тях публикации за периода 2019 – 2023 г.

Динамиката в броя на изготвените и популяризираните прессъобщения през последните пет години, както и генерираните от тях публикации е представена на фигура № 20. Ясно изразен е категоричният тренд за значително нарастване на генерираните публикации след 2019 г. Това е свидетелство за поне два успоредни процеса: надграждане на подхода спрямо тематичния подбор на информацията в прессъобщенията и ежегодно нарастващ обществен интерес към дейността на института. Роля играят и обществено-политическите и законодателни инициативи, които поставят института в центъра на много социално-икономически процеси с отглас пряко върху дейността му. Броят на публикациите, посветени на дейността на НОИ, е проследим от звеното за връзки с обществеността чрез специален технологичен ресурс на базата на ключови думи. Извън „радара“ остават не повече от 5% от публикациите, така че техният брой на практика надвишава споделените тук данни.

Наблюдаваното своеобразно „плато“ в резултатите спрямо 2022 г. може да бъде обяснено с факта, че е постигната адекватна пълнота на тематичния сегмент по отношение на новините с източник НОИ. Стабилното ниво показва, че е постигната необходимата всеобхватност на информационния поток от института към външната среда, както и високо ниво на ангажираност със случващото се в социалноосигурителната сфера. Тези данни потвърждават и ефективността на усилията на института да е в синхрон и често изпреварващо с актуалните за обществото теми в сферата на компетенциите си по законова делегация и да намира правилния начин да произвежда съдържание, което е както прагматично, така и значимо и интересно за аудиторията. Доказват ефективност и наложените стандарти институтът да има като практика проактивна комуникационна политика и практика като производител на собствено съдържание.

През 2023 г. фокусът на произвежданите от НОИ новини бе насочен основно към информацията, свързани с основните тематични насоки на дейността на институцията и управлението на фондовете на държавното обществено осигуряване. Поради редицата важни промени, най-вече в пенсионното законодателство, логично най-голям е броят на прессъобщенията, свързани с тази тема. Стартиралите още в предходната година промени в експертизата на неработоспособността и свързаното с тях отпускане и изплащане на пенсии за инвалидност също бяха определящ фактор за тематиката в тази посока. Анализът показва, че точно половината от новините са посветени на пенсионни въпроси. Показателен от статистическа и аналитична гледна точка е фактът, че срещу тези 37 прессъобщения стоят 4 372 публикации или 70% от общия им брой за годината. Разпределението по теми е илюстрирано на двете графики към фигура № 21. Така представеното съотношение „прессъобщения-публикации“ се превръща в тенденция през последните години.

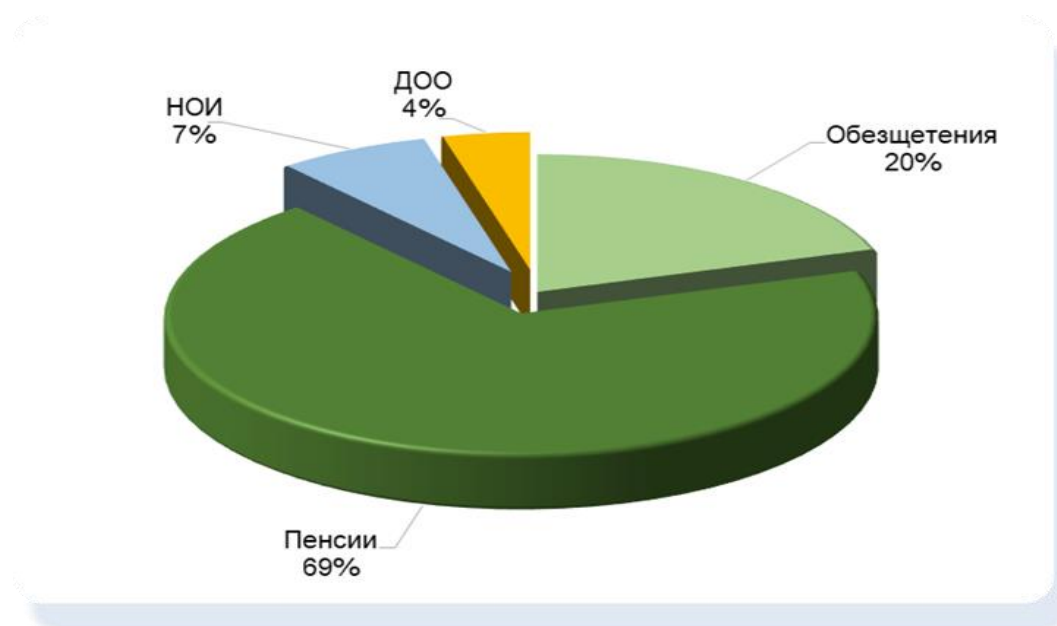
Фигура № 21 : Разпределение на прессъобщенията на НОИ и свързаните с тях публикации в медиите според тематичната им насоченост през 2023 г.

Стремез за качествено производство на собствено съдържание е внимателният подбор на съдържанието на информационния бюлетин на НОИ, като все по-често публикациите там стават обект на журналистически интерес и публикуване на меродавни анализи и статистическа информация с източник НОИ. През 2023 г. публикации от четирите броя на бюлетина са цитирани в 400 журналистически материала в целия спектър на медийната среда.

През годината са предоставени експертни отговори на 110 журналистически запитвания. Реализирани са 48 целеви интервюта с експерти, от които 6 с управителя на НОИ. Регистрирани са и 144 позовавания на сайта под формата на публикувани статистически данни или онлайн справки от страна на журналисти, като за една година броят им нараства двойно. В резултат на тази специфична активност са регистрирани 2 296 публикации.

От гледна точка на тематиката на журналистическите запитвания и проведените интервюта отново се откроява засиленият обществен интерес към промените в пенсионното законодателство и текущите въпроси, свързани с прилагането му (фигура № 22), които заемат първо място с 69%. Очаквано, на второ място по интерес се подреждат запитванията, свързани с паричните обезщетения от държавното обществено осигуряване (с 20%).

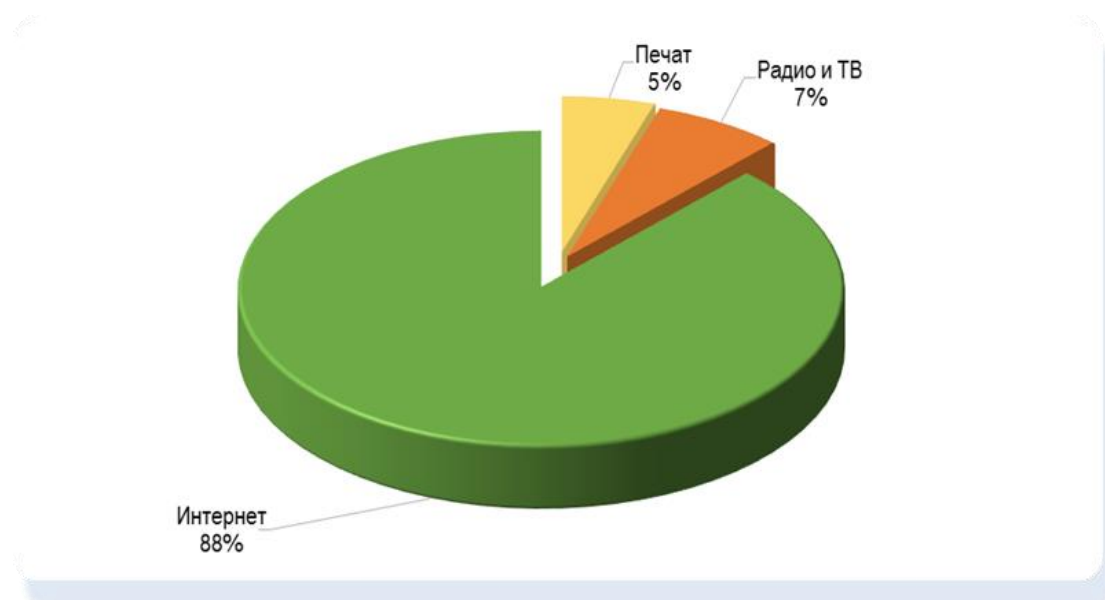

Фигура № 22 : Разпределение на контактите с медиите (отговори и интервюта) в зависимост от тематиката през 2023 г.

За последните пет години се наблюдава нарастване на броя на отговорите на журналистически въпроси и на организирани интервюта с ръководството и служителите на НОИ на различни нива. От една страна това се дължи на проактивния подход от страна на звеното за връзки с обществеността в търсене и предлагане на теми, които привличат журналистическия интерес, а от друга – на все по-осъзнатото желание на журналистите да черпят информация директно от източника, когато става дума за теми, пряко свързани с държавното обществено осигуряване.

В института функционира технологичен ресурс за осъществяване на целеви медия мониторинг в над 800 регионални и национални медии, в резултат на което всекидневно се изготвя бюлетин с публикации, касаещи дейността на НОИ. Изпраща се целево на ръководния персонал на НОИ до ниво началник на отдел в Централното управление и до директорите на териториалните поделения и се публикува на интранет портала на института. Така се постига всеобхватен поглед върху медийната среда и реално отчитане на всички значими публикации, засягащи пряко или косвено дейността на НОИ. Мониторингът на публикациите позволява задълбоченото им проследяване и в резултат на това достоверен анализ на медийната и обществената среда, като също дава възможности и за оперативна реакция в случай на нужда при възникване на невярна интерпретация или откровено фалшива новина.

Фигура № 23 : Структура на публикациите, генерирани от прессъобщения на НОИ според вида на медията през 2023 г.

Обработката на данните през 2023 г. показва, че са регистрирани общо 8 582 публикации, посветени на дейността на НОИ. Преобладаващата част (88%) от тях са в интернет пространството. Относително по-малкият брой отразявания в електронните медии се компенсира от по-голямата им аудитория, докато при печатните медии отдавна е налице процесът на по-широко ползване на техните онлайн платформи.

В изпълнение на функционалните задължения на отдел „Връзки с обществеността“ с протоколната дейност в НОИ, през 2023 г. са обслужени логистично и организационно 92 събития.

3. Популяризиране на електронните услуги на НОИ

Посветените на електронните услуги прессъобщения от НОИ през 2023 г. са 6 бр., които са източник на 523 публикации в медиите, или увеличението е с над 20% спрямо предходната година. През 2023 г. общият брой на достъпите до електронните услуги на института е достигнал 14,4 милиона, което е със 7,6% по-малко от предходната година. Регистрираният спад се дължи най-вече на услугата „Справка за пенсионни разпоредения“, която отбелязва намаление с повече от 1 милион (около 60%), с което се връща на нивото от 2021 г. Най-сериозно увеличение сред популярните електронни услуги на НОИ се наблюдава при групата на справките, свързани с паричните обезщетения за безработица. Общо при тях са регистрирани близо 1,5 милиона достъпа, като увеличението е с 24,6%.

4. Интернет страница

В резултат на сериозните усилия на екип от експерти на института през 2022 г. беше напълно обновена [официалната интернет страница на НОИ](#). Съдържанието в нея е организирано по нов, удобен и прагматичен за ползвателите принцип, като фокусът е върху основните групи потребители на услугите на института. В съответствие с всички съвременни стандарти за достъпност сайтът предоставя възможност за безпроблемен достъп от всички електронни устройства.

Развитието на проекта продължи и през 2023 г. с постоянното актуализиране на съдържанието на сайта в двете му езикови версии – на български и на английски език. В рамките на годината бяха добавяни редица нови подрубрики, а съдържанието беше допълвано с важна за обществото информация.

Страницата запазва статута си на важен комуникационен канал при реализацията на провежданата политика за прозрачност и публичност. Бързото и интуитивно боравене с менютата преодолява основните трудности при намиране на търсената информация, а иновативната организация на платформата дава възможност за адекватна ориентация в структурата и съществуващите рубрики.

С цел своевременното информиране на обществеността и улесняване на достъпа до електронни услуги през 2023 г. са направени стандартните близо 3 000 актуализации във всички менюта и подменюта на сайта, както и достъпните менюта на интранет страницата на НОИ.

Редовно се публикуват и актуализират обобщени статистически данни и анализи относно дейността по пенсиите и краткосрочните обезщетения, промените в нормативната уредба, свързани със социалното осигуряване, информационни материали с полезна потребителска информация. Администрирането на новата платформа прави възможностите за актуализация доста по-гъвкави, а интерфейсът ѝ разширява значително кръга на техническите възможности за управление на сайта.

5. Проучване на удовлетвореността на клиентите на НОИ

Предоставянето на висококачествени административни услуги и нарастване на потребителската удовлетвореност е стратегическа цел на НОИ. Тя се постига чрез оперативно управление на услугите в центровете за административно обслужване и непрекъснато разширяване на обхвата и достъпността на електронните услуги.

Анкетното проучване се утвърди като надежден инструмент за обратна връзка с клиентите, ползващи административните услуги на НОИ, за своевременно отчитане на нагласите им и въвеждане на иновации в обслужването. Проучването се провежда ежегодно чрез електронна анкета, която се публикува на интернет страницата на института. През 2023 г. електронният въпросник получи над 5 000 отговора, с което се гарантира необходимата статистическа представителност на резултатите. Методиката на проучването позволява да се съпоставят резултатите с тези от предходните години, да се направи анализ на ефективността на мерките, предприети в сферата на административното обслужване, и да се планират проекти и дейности за развитие.

Анкетата дава информация за разпределението на клиентите според вида на използваните административни услуги – отпускане и изплащане на пенсии и обезщетения, достъп до осигурителния архив на НОИ, консултации и други. Всяка една от тях се оценява по девет основни индикатора:

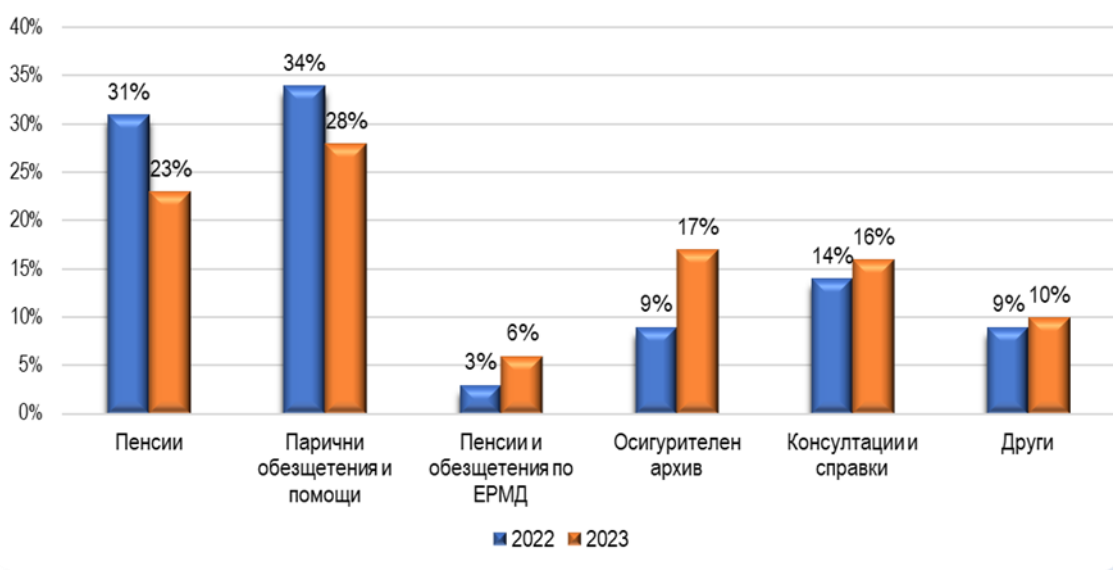
1. Качество на административната услуга;
2. Време за изчакване в приемните;
3. Време за отпускане на обезщетенията;
4. Достъпност на информацията;
5. Етично поведение на служителите;
6. Иновативност в обслужването;
7. Качество на електронните услуги;
8. Качество на електронната страница;
9. Качество на телефонните комуникации.

Част от изброените индикатори са свързани със спазване на утвърдени стандарти, нормативни правила и процедури за административно обслужване, които обективно предопределят впечатленията на потребителите. Същевременно, във всяка годишна анкета се включват и актуални въпроси за поведенческите аспекти на обслужването, информираността и индивидуалните впечатления на клиентите, които зависят пряко от личния контакт.

Специален акцент се поставя върху оценките на потребителите за иновативността, дигитализацията и алтернативните форми за предоставяне на услуги.

Една от трайните и устойчиви тенденции е ежегодното увеличаване на клиентите, които използват само електронни административни услуги и не посещават приемните в Центровете за административно обслужване, като делът им достигна 12%. Това се дължи главно на достъпността и качеството на електронните услуги в НОИ.

Центровете за административно обслужване остават най-важната форма за контакт с институцията. Поне веднъж годишно са ги посещавали близо 88% от анкетиранияте клиенти. През последните години постепенно намаляват посещенията, които са свързани с пенсии и краткосрочни обезщетения по българското законодателство. Това кореспондира с ефекта от внедряването на нови електронни административни услуги, непрекъснатото актуализиране на електронните справки и калкулатори за изчисляване на прогнозния размер на пенсиите и обезщетенията. От друга страна, посещенията, свързани с пенсии и обезщетения по европейските регламенти и международните договори, нарастват почти два пъти спрямо предходната година. Рязко се увеличава и делът на услугите, свързани с информация от осигурителния архив на НОИ, където се съхраняват вестомости на прекратените осигурители без правоприменик (от 9% през 2022 г. на 17% през 2023 г.). Промените отразяват тенденциите в международната и вътрешната мобилност на осигурените лица и сигнализират за необходимостта през следващите години да се предвиди адекватен административен капацитет за тези услуги, достатъчен брой фронт офиси и обслужващ персонал.

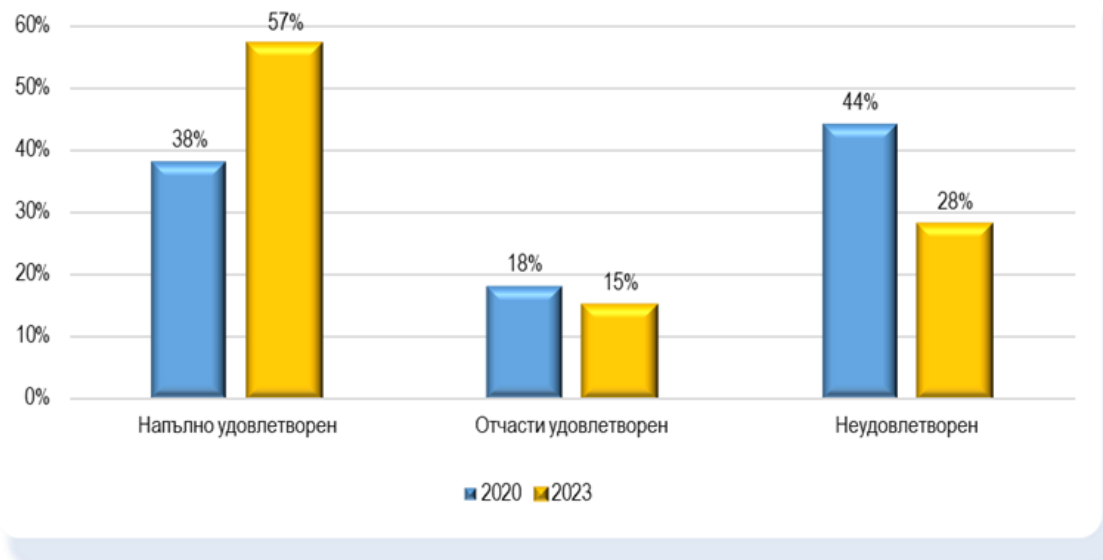

Фигура № 24 : Разпределение на клиентите по вид на използваните услуги през 2022 г. и 2023 г.

Общата оценка за качеството на административните услуги поддържа относително добро равнище с около 68% удовлетворени потребители, като в приемните за пенсии делът им е 66,7%, а в приемните за краткосрочни обезщетения – 70%.

Респондентите оценяват времето за оказване на услугата по два показателя – „престой в приемните“ и „период за отпускане на обезщетението“. Първият индикатор е съществена част от общата оценка за качеството на административното обслужване. Вторият е свързан с оперативната цел за съкращаване на времето за обработка на документите и избягване на закъснения над законоустановения срок.

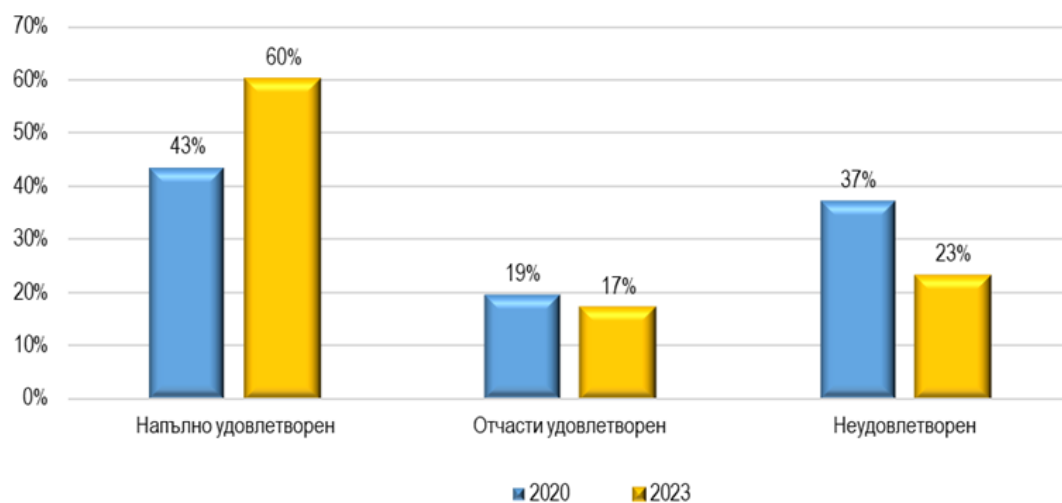
Анкетата потвърждава позитивната тенденция към все по-експедитивно обслужване на клиентите. Делът на лицата, които са удовлетворени от времето за оказване на услугата остава на доста високо равнище (над 70%). Над две трети от посетителите намират за добре визуализирана насочващата информацията за услугите в приемните. Неудовлетвореността е свързана предимно с пропускателната способност на гишетата и опашките пред тях. Данните показват, че през последните години Центровете за административно обслужване се адаптират към изискванията на осигурените лица и осигурителите и подобряват организацията на обслужването.

Фигура № 25 : Оценки за времето, изразходвано за предоставяне на услугата

Основно предизвикателство остава времето за обработка на документите, изчисляване и отпускане на обезщетенията. Според субективната преценка на бенефициентите в 39% от случаите те са получили обезщетенията си със закъснение. Тази преценка не винаги се основава на познаване на нормативно установените максимални срокове, но при всички случаи е индикатор за разминаване с очакванията на клиентите. Отчитайки този проблем НОИ активно работи за оптимизиране на работните процеси, в т.ч. и чрез усъвършенстване на комуникационната и технологична среда, ускоряване на информационния обмен и автоматизиране на достъпа до регистрите на други държавни администрации.

Поведението на служителите получава най-висока оценка сред елементите на доброто административно обслужване. Удовлетворени са над 77% от клиентите. Делът на лицата с най-висока оценка „напълно удовлетворен“ е с 19 п.п. по-висок в сравнение с оценката през 2020 г. (фигура № 26). Специално внимание се обръща на действия, които могат да се изтълкуват като корупционен натиск. В най-широк контекст анкетата дава информация за всички възможни нарушения на професионалната етика от страна на държавните служители, а не само до юридическата дефиниция на термина „корупция“ като злоупотреба с цел лично облагодетелстване. Приоритетното предоставяне на услуга на приятелски начала също може да се приеме за корупция според респондентите. През 2023 г. около 15% от анкетираните посочват, че са били свидетели на подобни практики.

Фигура № 26 : Оценка на поведението на служителите

На въпроса дали считат, че НОИ въвежда иновативни услуги и форми за обслужване, положителен отговор дават 75% от респондентите.

Близо 90% от клиентите на НОИ редовно използват електронните услуги и справки, достъпни чрез интернет страницата на института. Както и през предходните години, оценката на анкетираните за този вид услуги остава висока. Удовлетворени са 73,7% от потребителите. Позитивният тренд се потвърждава и от данните за потребителската активност на интернет страницата на НОИ. Тя е основен източник на информация за 78,6% от клиентите на НОИ. От тях 70% са напълно удовлетворени от функционалността и съдържанието.

Телефонните консултации и справки остават важен канал за комуникация с клиентите. През тази година те изиграха ключова роля за информиране на клиентите и повеждане на целеви кампании за разясняване на актуални промени в осигурителното законодателство. В началото на годината функционираше допълнителна гореща линия за пенсионни консултации. Над 53% от анкетираните лица са използвали услугите на Контактния център на НОИ през 2023 г., като делът им е с 10 п. п. по-висок в сравнение с предходната година. Нивото на потребителската удовлетвореност е 61% и е по-ниско в сравнение с останалите услуги. Основен проблем за потребителите, които са останали неудовлетворени, е продължителното изчакване за свободен оператор.

Анкетата очертава като основно предизвикателство необходимостта от актуална и достъпна информация за осигурителните права и осигурителния статус на потребителите. Популяризирането на алтернативните канали за връзка с НОИ чрез интернет, електронния обмен и активната комуникационна програма са част от общата стратегия за повишаване на клиентската удовлетвореност.

VI. МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО, МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ И ПРОЕКТИ

Утвърждаването на Националния осигурителен институт като активен партньор е основен приоритет на междунституционалното сътрудничество и международната дейност. При осъществяване на международната си дейност НОИ се стреми към разширяване на контактите с чуждестранни партньори и развитие на сътрудничеството за проучване и прилагане на добри практики и обмен на знания.

Активното партньорство и сътрудничество с институции и организации в страната, организирането и участието в конференции, семинари и форуми, както и представителството в постоянни експертни работни групи, допринасят за затвърждаване позицията на института, като надежден партньор.

Ключови дейности за института са: успешното координиране и изпълнението на договорените проекти; проучване и анализ на възможностите за участие в нови програми за финансово подпомагане и подготовката на нови проектни предложения; управление на процесите в проектния цикъл, проследяване постигането на заложените в проектите резултати и изпълнението на изискванията за приключване/прекратяване на проектите.

1. Междунституционални и вътрешноинституционални работни групи и срещи

НОИ осъществява административно сътрудничество и обмен на информация с други държавни институции, организации, социални партньори и предоставя планова и отчетна информация от своята компетентност във връзка с национални програми, стратегии и планове, съдържащи ангажименти на института. През 2023 г. представители на НОИ участваха в междуведомствени работни групи и срещи със следната тематика:

- С Агенцията по заетостта са уточнявани обема и формата на предоставяните от НОИ данни за изпълнение на дейностите по активиране на икономически неактивни лица и за проучване и анализиране на трудовите ресурси в България;
- С НАП са обсъждани прилагането на осигурителното законодателство и законодателни промени във връзка с осигуряване на лицата, които полагат труд без трудово правоотношение;
- На няколко пъти през годината и на различни нива са обсъждани констатираните случаи на злоупотреби със средствата на фонд „Безработица“ от осигурените лица, търсене на решения и набелязване на възможни мерки за ограничаване на злоупотребите с парични обезщетения за безработица, посредством които да бъде гарантирано законосъобразното разходване на публичните средства от фондовете на държавното обществено осигуряване;
- Обсъждани са промени в Закона за здравето и Закона за изменение и допълнение на Закона хората с увреждания с представители на Министерство на здравеопазването и Омбудсмана на Република България. Взето е участие при разработването на нормативни промени в областта на медицинската експертиза;
- Обсъждани са проектите на Закона за въвеждане на еврото в Република България, Методическите указания, формата за отчет на Плана за действие към Националния план за въвеждане на еврото и основни насоки за въвеждане на еврото в системата на пенсионното осигуряване с „Български пощи“ ЕАД;
- На работни срещи с „Български пощи“ ЕАД е обсъждано посредничеството ѝ между гражданите и НОИ при заявяване на административни услуги, предоставяни от НОИ, уточняване на административните услуги, които ще бъдат предоставени на „Български пощи“ ЕАД и изготвяне на обучителни материали за длъжностните им лица;
- Представители на НОИ са участвали в различни междуведомствени работни групи, с цел разработването и отчитането на годишни планове за изпълнението на национални стратегии, свързани с демографията, доходите и жизненото равнище, заетостта, бедността, децата, социалната икономика, права на хората с увреждания и други сфери на социална сигурност;
- Извършен е технически преглед на правните инструменти към Комитета по заетост, труд и социални въпроси на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР);

- На работни срещи с представители на други институции са водени разговори по теми, свързани с осигурителните права на лицата, работили при осигурители с прекратена дейност и с административното им обслужване;
- Проведени са работни срещи, касаещи преминаването към втората фаза на проекта за изграждане на ново национално приложение за EESSI и обмена на информация, осъществяван от пенсионноосигурителните дружества чрез EESSI и връзката им с НОИ;
- Междуведомствена работна група по координация на системите за социална сигурност и работна група 2 „Свободно движение на хора”.
- Междуведомствена работна група 13 „Социална политика и заетост“;
- Междуведомствена работна група 31 „Европейски семестър“.

2. Партньорство с международни организации и чуждестранни осигурителни институции

Международната дейност и изпълнението на задълженията по международни споразумения за сътрудничество, обмен на информация, както и връзките на НОИ с чуждестранни организации и осигурителни институции заемат важно място в дейността на института. През изминалата 2023 г. НОИ продължи процесите на проактивно участие в конференции и срещи с представители на Европейската платформа за социално осигуряване (ESIP), Комисията по заетост и социални въпроси (EMPL) на Европейския парламент, Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ на Европейската комисия и в различните срещи, организирани от европейската и световна мрежа на Международната асоциация за социално осигуряване (ISSA). Разширено е сътрудничеството с организации като Европейския орган на труда, Международната организация по миграция, както и със сходни на НОИ институции от други страни.

Националният осигурителен институт участва в конференцията „ДОСТ 2023: Единна платформа за предоставяне на гъвкави, иновативни и устойчиви услуги“ в Баку, Азербайджан. На форума участва управителят на НОИ, заместник-министърът на труда и социалната политика, служители на МТСП и Агенцията по заетостта. Като поредна стъпка в посока задълбочаване на сътрудничеството и обмена на добри практики в областта на социалното осигуряване и услуги между двете страни, по време на събитието беше проведена и среща със заместник-министъра на труда и социалната защита на населението на Азербайджан.

Бяха продължени традиционните консултационни дни, съвместно със службите по социално осигуряване на Германия и пилотно бяха организирани консултации за български граждани в Кипър, Гърция и Испания. Провеждани са срещи и е водена кореспонденция, с компетентните институции на Сърбия, Азербайджан и Албания по отношение прилагането на двустранните договори в областта на социалната сигурност.

В контекста на регулярните покани за участие в онлайн форуми и обучения с международно участие, НОИ предоставя активна платформа за обмяна на идеи и практики между представителите на социалноосигурителните институции от различни държави. Тези събития стимулират диалога и ученето, като насърчават по-нататъшното сътрудничество в сферата на социалната политика и осигуряването.

Националният осигурителен институт поддържа и развива приятелските отношения със социалноосигурителните институции в различни страни (Молдова, Турция, Гърция, Кипър, Литва, Германия и други). Този подход към установяване на партньорства извън националните граници допринася за обмен на знания и опит, като същевременно създава основа за по-широко сътрудничество в областта на социалната сигурност.

През м. април 2023 г. Националният осигурителен институт бе домакин на работна среща с представители на полския Институт за социално осигуряване (ZUS). Бяха обсъдени

основни аспекти на работата на двете институции в областта на краткосрочните обезщетения и административното обслужване в условията на все по-голяма автоматизация на процесите.

През 2023 г. се засили проактивната работа на НОИ по отношение на координацията и дигитализацията в областта на социалното осигуряване, което ще позволи на системите му да отговорят на предизвикателствата, произтичащи от високата мобилност на граждани и работници в цяла Европа, като например ускоряване и опростяване на процедурите, улесняване на обмена между институциите, достъп до права за бенефициенти, борба с рискове от измама и грешка. Проведени са дискусии с представители на Постоянното представителство на Република България в ЕС по следните теми: преразглеждане на координационните регламенти № 883/2004 и № 987/2009, предложение за Директива за създаване на карта на ЕС за хора с увреждания, която ще служи за доказателство за статут на лице с увреждане във всички държави от ЕС, условията на т.нар. „предварително уведомяване“. Предоставена е статистика и анализи, свързани с обезщетенията за безработица в случаи на трансгранична трудова мобилност. Взето е участие в актуални обсъждания и консултации, свързани с демографската криза, дългосрочната грижа за хора в напреднала възраст, работата на платформи, правата на работещите на платформи и достъпа до социално осигуряване, класификация на определени професии, промени в условията на труд, разширяване на нови права и отговорности и др.

НОИ подкрепя амбицията на Европейския съюз да бъде първият дигитален континент чрез стратегията Цифрово десетилетие 2030 (Digital Decade 2030), осъзнавайки предизвикателства на глобалната дигитална надпревара, определяща темпото на дигитализация на координацията на социалното осигуряване: добре проектираните и устойчиви дигитални решения са от изключителна важност в тази чувствителна област.

През 2023 г. представители на НОИ се включиха и като наблюдатели на бизнес процесите в редица пилотни проекти и консорциуми под егидата на ЕК, с цел проучване на възможности за директна финансова помощ за изграждане на цялостен мобилен портфейл за социалноосигурителни услуги в страната, съвместим със социалноосигурителните системи на територията на ЕС.

Служители на НОИ са членове на работни групи към Европейската комисия, в т.ч. на работната група по проблемите на застаряващото население, на групата по адекватност на пенсиите, на работната група по чл. 83а от Правилника за служителите в институциите на Европейския съюз и на работната група по изготвяне и предоставяне на статистически данни за EUROSTAT. Участие е взето и в различни семинари на Европейската комисия, на експертната група по Централен мониторинг и докладване и в 101-та сесия на Техническата комисия към ЕК. Експерти са взели участие в онлайн срещи и форуми за обмен на добри практики в сферата на дигиталните умения и технологии.

С участието на професионалисти от НОИ в различни работни групи, насочени към съгласуване и предлагане на изменения в законодателството, институтът не само заздравява своите вътрешни позиции, но и активно способства за формирането на съвременни и адаптивни социални политики в европейски и глобален контекст. Това утвърждава институцията като ключов участник в развитието на социалноосигурителната система на страната, в съответствие с най-добрите международни стандарти и практики.

Във връзка с Електронния обмен на данни за социалната сигурност (EESSI) през годината са извършени следните дейности:

- Участие в техническите екипи на Service Deck 2&1 и отговаряне на запитвания от чужбина по технически въпроси и проблеми, свързани с работата на EESSI;
- Реализирани редовни участия в провеждане на сесиите на Европейската техническа комисия по EESSI и множество дистанционни срещи с представители на Европейския координационен и технически екип по EESSI;

- Участия като членове на множество специализирани работни групи с екипите от страна на ЕК, касаещи развитието на EESSI;
- Регулярни участия в заседания на комбинирани работни срещи на Техническата комисия и Административната комисия към ЕК, както по линия на EESSI, така също и за процеса на дигитализация;
- Регулярни участия в заседания на Борда за управление на промените (CAB) по EESSI.

3. Проекти с международно финансиране

НОИ продължи своята работа по проекти, финансирани със средства по Европейски фондове, включително по линия на Европейския социален фонд/Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 – 2020 г. и Оперативна програма „Добро управление“ 2014 – 2020 г. През 2023 г. НОИ сключи договор за безвъзмездна финансова помощ с Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027 г. Проектите по които НОИ е партньор или директен бенефициент през 2023 г. са следните:

3.1. Проект BG05SFOP001-1.008 „Развитие и въвеждане на Институционалната архитектура на НОИ за приоритетни процеси, свързани с пенсиите и предоставяне на електронни административни услуги“

Той се реализира чрез договор за изпълнение по Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), приоритетна ос „Административно обслужване и е-управление“, финансирана от Европейския съюз (ЕС) чрез Европейския социален фонд.

Основната цел на проекта е развитието и въвеждането на Институционална архитектура (ИА) на НОИ за приоритетни процеси, свързани с пенсиите, чрез разработване на Интегрирана информационна система за пенсиите (ИИСП), в т.ч. и Електронно осигурително досие за пенсия за всяко осигурено лице и самоосигуряващ се в частта бизнес логика, процеси и данни. С настоящия проект се поставя акцент върху пенсиите, като основна, ключова дейност на НОИ, респективно – изграждането на ИА на НОИ стартира с приоритетните процеси по отпускане и изплащане на пенсии и добавки по Кодекса за социалното осигуряване и надграждане на административните услуги, свързани с тях. Проектът реализира частично и Секторната стратегия за развитие на електронното управление в НОИ – „е-осигуряване“ 2018 – 2025 г. В края на 2023 г. изпълнението му е финализирано.

3.2. Проект BG05SFOP001-1.020 „Развитие и въвеждане на Архитектурата на НОИ за процесите, свързани с парични обезщетения, помощи и гарантирани вземания“

Той се реализира чрез договор за изпълнение по Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), приоритетна ос „Административно обслужване и е-управление“, финансирана от Европейския съюз (ЕС) чрез Европейския социален фонд.

Проектът предвижда развитието и въвеждането на архитектурата на НОИ за процесите, свързани с парични обезщетения, помощи и гарантирани вземания, чрез консолидиране на информационните източници в единно Електронно социалноосигурително досие (ЕСОД) за всяко осигурено лице, самоосигуряващ се и осигурител. ЕСОД ще обхваща данните за всички осигурителни събития, които могат да настъпят в живота на едно лице, свързани с неговия осигурителен статус, настъпили осигурителни рискове и т.н., както и прогнозни данни за периоди и/или други индикатори за социалното осигуряване на лицето. Основната цел е подобряване на дейността на НОИ във връзка с изплащането на парични обезщетения, помощи и гарантирани вземания, да се оптимизира контролната дейност на НОИ по спазване на осигурителното законодателство, да подобри процеса по административно обслужване на гражданите и бизнеса и намаляване на административната тежест.

Предвидените дейности по проекта са в съответствие с основните принципи на електронното управление, съгласно Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 – 2023 г. В края на 2023 г. изпълнението на проекта е финализирано.

3.3. Проект BG05SFOP001-1.024-0001 „Изграждане на национално решение за електронен обмен на социалноосигурителна информация EESSI”

Националният осигурителен институт (НОИ), съвместно с партньорите си Националната агенция за приходите, Националната здравноосигурителна каса и Агенцията за социално подпомагане, стартира проект BG05SFOP001-1.024-0001 „Изграждане на национално решение за електронен обмен на социалноосигурителна информация EESSI“. Той се реализира чрез договор за изпълнение по Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), приоритетна ос „Административно обслужване и е-управление“ и ще се осъществи в рамките на 30 месеца. В началото на 2020 г. българските компетентни институции успешно стартираха обмен на социалноосигурителна информация по електронен път през защитената среда EESSI – „Електронен обмен на данни за социалната сигурност“ (Electronic Exchange of Social Security Information). Към настоящия момент електронният обмен се осъществява чрез предоставено от Европейската комисия решение за пренос на данни, наречено RINA – уеб-базираното софтуерно приложение за електронен обмен на социалноосигурителна информация. RINA се отличава с ограничени възможности за интеграция със съществуващите информационни системи в институциите като предоставя малък набор от инструменти за управление и оптимизиране на вътрешните работни процеси. След значителното нарастване на обема на обменяната информация, като предизвикателство пред българските институции се открие невъзможността за пълна интеграция на бизнес процесите, свързани с преценката и отпускането на обезщетения (вътрешни бизнес процеси) и процесите свързани с обмена на EESSI, заложи като стриктни правила в приложението RINA. За да бъдат гарантирани непрекъсваемостта и качеството на предоставяните услуги, четирите държавни администрации, участници в обмена, постигнаха съгласие за изграждането на нова национална система, която да се използва от всички компетентни институции, включваща обща платформа за координация и управление на промените. Проектът ще се управлява от НОИ и ще включва разработването на напълно интегрирано със съществуващите национални системи, собствено за България, софтуерно решение за електронен обмен, което радикално ще разшири възможностите за автоматизация на процесите по обмена. Интегрирането на бъдещото технологично решение с вътрешните информационни системи ще оптимизира начина на обработване на информацията и ще повиши ефективността на администрациите. През 2023 г. проектът е финализиран и отчетен.

3.4. Проект № BG05SFPR002-1.009-0001 „Модернизация и дигитализация на услугите на Националния осигурителен институт“

В края на 2023 г. Националният осигурителен институт (НОИ) стартира проект № BG05SFPR002-1.009-0001 с наименование „Модернизация и дигитализация на услугите на Националния осигурителен институт“. Той се реализира чрез административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Програма „Развитие на човешките ресурси“ (ПРЧР) 2021 – 2027, приоритетна ос „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“. Продължителността на проекта е 36 месеца, с начална дата 20.12.2023 г. Основната цел на проекта е да се повиши организационна ефективност в НОИ, както и капацитета на институцията за по-качествено предоставяне на услуги и обслужване на потребителите, чрез реализиране на следните специфични цели:

1) Повишаване експертизата на служителите на НОИ и адаптирането им към промените в начина на обслужване на потребителите чрез развиване на зелени компетентности за устойчивост, системно обучение и/или самообучение;

2) Разработване и внедряване на Интегрирана информационна система на осигурителния архив на НОИ за цялостно управление и автоматизиране на процесите по дигитализация и предоставяне на услуги, с цел по-бързо и коректно предоставяне на информация на българските граждани и бизнес организации, която в максимална степен да им позволи да защитават социалноосигурителните си права;

3) Разработване и внедряване на Платформа за споделяне на знанието в НОИ – за създаване, съхраняване и споделяне на интелектуалните ресурси и опит, което не само ще допринесе за повишаването на дигиталната култура на служителите и намаляване на употребата на хартия в институцията, но и повишаване на нивото на зрялост на НОИ по модела за определяне на зрелостта на управление на знанието в организациите. Това ще подпомогне не само за по-качественото обслужване на потребителите в дългосрочен план, но и ще гарантира по-добрата междуведомствена комуникация и координация в областта на социалното осигуряване на национално и европейско ниво.

Изпълнението на дейностите ще допринесе за целесъобразното използване на технологичните и човешки ресурси в посока на максимално адаптиране и отговаряне на нуждите на потребителите, предоставяне на висококачествени услуги на гражданите и бизнеса; повишаване на удовлетвореността на потребителите от предоставяните услуги, задоволявайки потребностите им по най-лесния и достъпен за тях начин, както и осигуряване на достъпна информация за осигурителните услуги и дейността на НОИ и предоставяне на експертиза и информация в областта на социалното осигуряване на национални и европейски партньори.

През 2023 г. НОИ работи по следните предложения за нови проекти:

По отношение на Инструмент за техническа подкрепа: Регламент (ЕС) 2021/240 на Европейския парламент и на Съвета от 10 февруари 2021 г. за създаването на Инструмента за техническа подкрепа за периода 2021 – 2027 г. (ИТП), през 2023 г. експерти от НОИ взеха участие в работна среща с експерти от МФ във връзка с възможността НОИ да участва с проектни предложения по ИТП. Бяха обсъдени няколко проектни концепции и възможните срокове за тяхната реализация.

По процедура BG-RRP-4.020 „Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на публичен сграден фонд за административно обслужване, култура и спорт“, е отправена покана за идеи и предложения за проекти по Процедура „Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на публичен сграден фонд за административно обслужване, култура и спорт“ до всички ръководители на административни звена в НОИ. Бяха получени предложения от 7 административни звена, но управителният орган на НОИ избра да бъдат подадени две проектни предложения: ТП на НОИ – Ямбол и ТП на НОИ – Кърджали. В края на 2023 г. са получени писма за одобрение на проектните предложения по процедура BG-RPR-4.020 „Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на публичен сграден фонд за административно обслужване, култура и спорт“.

ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

1. СИГУРНОСТ

Функциите по защита на физическите лица във връзка с обработването на личните данни, защита на класифицирана информация, сигурността на мрежовата и информационната сигурност в института се изпълняват от длъжностни лица и дирекция „Сигурност“, които са пряко подчинени на управителя на НОИ.

1. Дейности на дирекция „Сигурност“

Дирекция „Сигурност“ отговаря за цялостната организация по получаването, създаването, отчитането и съхранението на документите и носителите, съдържащи класифицирана информация по Закона за защита на класифицираната информация и Правилника за прилагането му, за отбранително-мобилизационната подготовка на централно и териториално ниво, както и дейностите по управление на кризи и стихийни бедствия. Дейността се извършва в три направления, както следва:

1.1. Регистратура за класифицирана информация и контролни пунктове в НОИ

В регистратурата за класифицирана информация (КИ) в централно управление на НОИ се получават, създават, регистрират, разпределят, изпращат и съхраняват документите и материалите, съдържащи класифицирана информация. За обезпечаване на дейността през годината са извършени следните дейности:

- Приемани, регистрирани и разпределяни за обработка са класифицирани документи за отпускане на пенсии, за изплащане на парични обезщетения и помощи от ДОО, за признаване на трудови злополуки, за заверка на осигурителни книжки, за изготвяне на справки за осигурители и осигурителен доход;
- Чрез регистратурата за класифицирана информация са получавани и препращани всички класифицирани документи за контролните пунктове на НОИ, както и е осъществявано методическото ръководство и контрол на дейността на контролните пунктове;
- Приемани са и се съхраняват подадените от служителите декларации по чл. 49 от ЗПК;
- Организирана е процедура и се води входяща и изходяща документация по издаване на разрешения за достъп до класифицирана информация на служители от централно управление и териториалните поделения на НОИ;
- Осъществявана е кореспонденция с дирекция „Класифицирана информация в ДАНС“ и териториалните дирекции „Национална сигурност“;
- Актуализирани са списъците на длъжностите и заемащите ги лица с достъп до държавна и служебна тайна. Прекратявани са разрешения и съответно получавани и изпращани такива на напуснали и новоназначени служители;
- През годината е проведено обучение на служителите, включени в списъка по чл. 37 от ЗЗКИ и чл. 23 от ППЗЗКИ;
- Изготвяни са справки за ДКСИ, ДАНС, териториалните поделения и др.;
- Назначена е комисия, която извършва дейности по унищожаване на класифицирани документи с изтекъл срок на защита и без историческо значение.

1.2. Специален регистър

В регистъра се съхраняват данните за социалното и здравното осигуряване, трудовите договори и паричните обезщетения за временна неработоспособност и помощи от ДОО на военнослужещите по Закона на отбраната и въоръжените сили в Република България, държавните служители, офицерите и сержантите и граждански лица по Закона за МВР и държавните служители, офицери и граждански лица по Закона за изпълнение на наказанията (съгласно чл. 4, ал. 1, т. 4 от КСО) и ведомствата заявили се в „специален регистър“ на Агенция по вписванията. Тези данни се трансферират (след специфична обработка) в публичния регистър и се обединяват с общите данни, откъдето автоматично се извършва обработката им за целите на пенсионното производство и краткосрочните плащания от държавното обществено осигуряване. Всички получени данни и обработена информация в Специален регистър се архивират на допълнителни външни носители.

Целогодишно е осъществяван контрол за наличие на класифицирана информация в провежданите обществени поръчки в системата на НОИ.

Регулярно при постъпило писмено искане са изготвяни справки за безработица, за осигурителен стаж и доход, при пенсиониране, при подаване на жалби и образуване на съдебни производства.

Ежемесечно през 2023 г. са получавани, проверявани, изчислявани и изплащани болничните листове и документи за временна неработоспособност или бременност и раждане на служителите от специалните служби, както и документи за изплащане на парични помощи от ДОО. Изготвена е статистическа информация за извършените плащания.

1.3. Управление при кризи и отбранително-мобилизационна подготовка (УК и ОМП)

През 2023 г. са изготвени годишни планове за дейностите по управление при кризи и отбранително-мобилизационна подготовка и сигурност в ЦУ и ТП на НОИ.

Пунктовете за управление на НОИ са поддържани в техническа готовност за използване. Изготвени са и са утвърдени плановете за привеждане в готовност за работа във военно време на всички териториални поделения на НОИ.

За осигуряване защитата на служителите на НОИ при война, военно положение и кризи, и в изпълнение на годишния план по ОМП е проведена процедура и са закупени допълнителни индивидуални средства за защита.

Провеждани са ежемесечни тренировки по оповестяване на директорите в централно управление и ТП на НОИ. През 2023 г. е извършена частична проверка на готовността на института за работа във военно време, като оценката е, че НОИ отговаря изцяло на изискванията. По време на проверката се установи готовността за преминаване от мирновременното състояние към режим на работа във военно време, военновременното планиране, организиране на денонощно дежурство за оповестяване, оценка на организацията за осигуряване на граждански ресурси в интерес на отбраната и контрол на разходването на бюджетни средства по отбранително-мобилизационна подготовка.

През 2023 г. са провеждани разнообразни дейности, мероприятия и обучения, по-важните от които са:

- Актуализирани са Правила за дейността на оперативния дежурен (оперативните дежурни) при привеждане на НОИ в по-висока степен на готовност за работа във военно време;
- Утвърден е „Модел за работа на оперативната група на управителя на НОИ при привеждане на НОИ в по-висока степен на готовност за работа във военно време“;
- Определените ръководители и служители в ЦУ и ТП на НОИ София-град участваха в плановите тренировки по оповестяване на органите на изпълнителната власт при бедствия и въздушна опасност, провеждани чрез Националната система за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт (НСРПООИВ) на Единната спасителна система (ЕСС);
- Проведен е семинар за служителите, определени за отговорници на контролните пунктове за класифицирана информация и за дейностите по ОМП и защита при бедствия в ТП на НОИ;
- Проведени са мероприятия по пожарната безопасност и е осъществен контрол по спазване на мерките за пожарна безопасност, поддръжка на пожаротехническите средства и доставка на нови;
- Извършена е учебна евакуация на служителите на ЦУ и ТП на НОИ София град. В тази връзка бе осъществена координация с Трета районна служба „Пожарна безопасност и защита на населението“ (ПБЗН) при Столична дирекция ПБЗН,

проведен инструктаж с отговорниците по етажи и изготвен протокол за тренировката;

- С цел подобряване окомплектоването на ЦУ и ТП на НОИ с пожаротехнически средства за първоначално гасене е проведена процедура и са закупени допълнителни противопожарни одеяла за системата на НОИ;
- Планирана и организирана е работата по осъществяване на денонощното дежурство и пропускателния режим в сградата на НОИ, изготвяне на график и задължителните отчетни форми за сумирано отчитане на трудовото възнаграждение и контрол при отчитане на извънредния труд на дежурните служители;
- Обслужвана е системата за контрол на достъпа и работното време и са издавани служебни карти на новоназначените служители в централно управление;
- Извършван е първоначален инструктаж на новоназначени служители, като са запознавани със сградата и пропускателния режим, мерките за защита при бедствия, пожари и извършване на евакуация.
- Провеждан е и първоначален инструктаж съгласно Закона за противодействие на тероризма за запознаване с правилата за действие в случай на терористичен акт;
- Извършена е проверка по реда на чл. 44 от Закона за противодействие на тероризма от служители на Трето РУ на СДВР. Констатирано е, че се спазват изискванията на закона, за което е изготвен двустранен протокол;
- Извършени са дейности по унищожаването на класифицирани документи с изтекъл срок на защита от комисия определена със заповед на управителя.

2. Длъжностно лице по защита на данните

Длъжностното лице по защита на данните в НОИ е на пряко подчинение на управителя и изпълнява задачите, възложени с Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните), Закона за защита на личните данни (ЗЗЛД) и с нормативните актове по прилагането им.

Основните дейности извършени по спазване изискванията на Общия регламент относно защитата на данните през 2023 г. са:

- Запознаване на новопостъпилите служители в ЦУ на НОИ с тема „Запознаване с изискванията за работа с информация, съдържаща лични данни и опазване на служебната информация“ по Карта за начален инструктаж и въведение на новопостъпили – Приложение № 1 към чл. 7, ал. 2 от Вътрешни правила за обучение на новопостъпили служители в системата на НОИ. Води се поименен списък на служителите, преминали обучение по темата. През 2023 г. са преминали обучение 28 новоназначени служители в централно управление;
- Текущо запознаване на всички служители от ЦУ и ТП на НОИ с изготвените и утвърдени „Вътрешни правила за защита на личните данни в Националния осигурителен институт“;
- Предприемани са необходимите действия след получени сигнали за допуснат нерегламентиран достъп до лични данни на физически лица, за незабавното им преустановяване и оценка на риска. Изготвяна е необходимата за случая документация (доклади, уведомления, становища, отговори на запитвания);
- Целогодишно е осъществявано сътрудничество с КЗЛД в качеството ѝ на надзорен орган по всички въпроси, предвидени в Общия регламент относно защитата на данните или по въпроси, инициирани от тях;
- Взето е участие при изготвянето и съгласуването на предоставяната информация от служителите в ЦУ и ТП на НОИ във връзка с обработването и предоставянето на

лични данни за наличието на правно основание при предоставяне на същите (писмено, чрез ел. поща или по телефона);

- Изготвяни са доклади след извършени проверки по спазване и прилагане на Регламент (ЕС) 2016/679 от НОИ при постъпване на уведомление за предполагаемо нарушение на сигурността на личните данни по чл. 33 от Регламента. Извършвани са необходимите справочно-проверовъчни действия по казуси и е изготвян отговор до засегнатото лице.
- Изготвяни и съгласувани са отговори до лица, подали сигнали до администратора с входирано искане, което се отнася до упражняване на правата на „субектите на данни“ (по чл. 15 до чл. 20) от Регламент (ЕС) 2016/679. Исканията са предимно за направени електронни справки в регистрите на НОИ от трети страни без даване на тяхно изрично съгласие;
- Предоставяна е информация за достъпа до лични данни по подадени искания, като същите се отразяват в „Дневник на исканията на субектите на данни“. През 2022 г. в НОИ са постъпили 5 искания от субекти;
- Извършвани са проверки и са изготвени становища и отговори по депозираните жалби в КЗЛД срещу НОИ от физически лица, с твърдения за нарушение при обработване на личните им данни;
- Поддържан е регистър на дейностите по обработване, за които НОИ отговаря като администратор. Актуализираният регистър на дейностите по обработката на лични данни, по чл. 30 от Регламент (ЕС) 2016/679 на института е в електронен формат и се поддържа в актуален вид от директорите на дирекции, ръководителя на инспектората и длъжностното лице по защита на данните;
- В изпълнение на изискванията на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения (ЗЗЛПСПОИН) е създаден Регистър на сигналите, във връзка с дейността на канала за вътрешно подаване на сигнали, в който се обработват лични данни в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679 и ЗЗЛД;
- Утвърдени са „Правила за вътрешно подаване на сигнали и за последващи действия по тях в Националния осигурителен институт“. Информацията за условията и реда за подаване на сигнали в НОИ е публикувана на официалната интернет страница.

3. Служител по сигурността на информацията

Служителят по сигурността на информацията е на пряко подчинение на управителя на НОИ и изпълнява задачите, възложени му със Закона за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ) и нормативните актове по прилагането му.

През 2023 г. служителят по сигурността на информацията е осъществил дейността по защита на класифицираната информация и организацията на дейности по защита на класифицираната информация, опазване на осигурителната информация и служебна информация на НОИ, както следва:

- Оказвана е методическа помощ на териториалните поделения по въпроси, свързани с попълването на документи за проучване и защита на класифицираната информация;
- Проведено е първоначално обучение по Закона за защита на класифицираната информация и Правилника за неговото прилагане на 56 служители (29 за държавна тайна и 27 за служебна тайна);
- Ежедневно са предоставяни документи и материали с гриф за сигурност и се води тяхната отчетност;
- Извършени са ежемесечни проверки по отчетността и съхранението на документите и са изготвени протоколи за резултатите от тях в РКИ на НОИ и КП на ТП на НОИ;

- Изпратен е в ДКСИ списък за 2022 г. на материалите и документите, съдържащи класифицирана информация, представляваща държавна и служебна тайна по чл. 35 от ЗЗКИ;
- Изготвени са заповеди за назначаване на комисия за периодично преразглеждане на документи, съдържащи КИ с цел премахване или промяна нивото на класификация, или удължаване срока на защита и са изпратени протоколи и искане в ДКСИ за удължаване срока на документите. Уведомени са всички получатели и ДКСИ за удължаване сроковете на защита на документи, съдържащи класифицирана информация, създадени в НОИ.
- Изготвени са заповеди за актуализиране на списъците на длъжностите, за които се изисква достъп до класифицирана информация, представляваща държавна тайна на основание чл. 37, ал. 1 от ЗЗКИ и служебна тайна на основание чл. 23 от ППЗЗКИ, като същите са изпратени в ДАНС и ДКСИ. Извадки от актуализираните списъци са изпратени на териториалните поделения на НОИ;
- Стартирано е изпълнението на обществена поръчка „Доставка на сървърни конфигурации TEMPEST и гаранционна поддръжка“.

Във връзка с организирането на дейности по унищожаване на материали-носители на класифицирана информация или предаването им в архив в съответствие с изискванията на чл. 33, ал. 2 от ЗЗКИ е извършено следното:

- Осъществена е кореспонденция с ДА „Архиви“ и с ДКСИ по предложения за унищожаване на първи екземпляри на документи на Централно управление, съдържащи КИ с изтекъл срок на защита;
- Оказана е методическа помощ на ТП на НОИ при изготвянето на предложения и протоколи за унищожаване на документи, съдържащи класифицирана информация, с изтекъл срок на защита – първи и втори екземпляри;
- Оказана е методическа помощ за изготвяне на предложения за унищожаване на първи екземпляри на документи, съдържащи КИ в териториалните поделения – Хасково и Търговище и е осъществена кореспонденция с Държавен архив и с ДКСИ по процедурата за унищожаване на документите. Протоколите за унищожаване на първите екземпляри на документите, съдържащи класифицирана информация, са изпратени в ДКСИ;
- Извършено е унищожаване на документи, съдържащи КИ с изтекъл срок на защита – първи и втори екземпляри. Протоколите за унищожаване на първите екземпляри на документите са изпратени в ДКСИ.

Дейностите във връзка с недопускане на нерегламентиран достъп до класифицирана информация и подобряване на работата в КП на ТП на НОИ по защита на класифицираната информация през 2023 г. са както следва:

- Изготвени са заповеди за смяна на завеждащ контролен пункт за КИ на ТП на НОИ – Плевен и Пазарджик и зам. завеждащите контролен пункт за КИ на ТП на НОИ – Плевен, Пазарджик и Хасково и е оказана методическа помощ при провеждането на цялостните проверки на КП;
- Извършена е цялостна проверка на регистратурата за класифицирана информация през месеците ноември и декември 2023 г., поради смяна на завеждащия РКИ и е съставен протокол;
- Изготвени са заповеди и е извършена годишна проверка за 2022 г. в регистратурата за КИ и контролните пунктове за КИ в ТП. Оказана е методическа помощ при извършването на проверката в контролните пунктове. Изготвени са протоколи, екземпляри от които са изпратени в ДАНС и ТДНС;
- Оказвана е методическа помощ на териториалните поделения по въпроси, свързани с попълването на документи за проучване и защита на класифицираната

информация. Няма допуснат нерегламентиран достъп до класифицирана информация като са спазени всички нормативни изисквания, свързани с работата с такива документи.

II. ВЪТРЕШЕН ОДИТ

Дейността по вътрешен одит в Националния осигурителен институт се организира и осъществява в изпълнение на Закона за вътрешен одит в публичния сектор.

Годишният план за дейността по вътрешен одит за 2023 г. е изготвен въз основа на Стратегическия план за дейността по вътрешен одит за 2020 – 2024 г. и дефинира предмета, обхвата, целите, времетраенето и ресурсите, необходими за изпълнението на всеки одитен ангажимент през годината.

Годишният план се преразглежда текущо през годината и се актуализира в случай, че настъпят съществени промени в организацията, състава на Дирекция „Вътрешен одит“ или бъдат възложени допълнителни ангажименти от управителя на НОИ.

Всяко изменение в годишния план се обсъжда и утвърждава от управителя на Националния осигурителен институт.

През 2023 г. беше извършена външна оценка за осигуряване на качеството на одитната дейност. На основание извършените проверки и във връзка с чл. 5, ал. 2 от Наредба № 1 за условията, реда и начина за извършване на външни оценки за осигуряване качеството на одитната дейност, оценката за работата на дирекция „Вътрешен одит“ в НОИ е „Работи в съответствие“. Тази оценка означава, че дейността по вътрешен одит в института отговаря на изискванията на ЗВОПС, Етичния кодекс на вътрешните одитори и Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит.

Планираните през 2023 г. одитни ангажименти и дейности са обвързани със заложените в Стратегическия план за 2020 – 2024 г. цели, а именно:

Стратегическа цел № 1: Извършване на рисково-базирано планиране на одитни ангажименти, като насочва дейността си към високорисковите процеси и дейности в Националния осигурителен институт. Ключови дейности за постигане на целта са: 1) Ежегодно преразглеждане и актуализиране при необходимост на одитната вселена на НОИ и 2) Рисково-базирано планиране на дейността по вътрешен одит като се отчитат и очакванията на заинтересованите лица.

Стратегическа цел № 2: Осигуряване на въздействащо докладване на резултатите от одитната дейност и навременно проследяване на напредъка. Ключови дейности за постигане на целта са: 1) Прилагане на рисково-базиран подход при планирането и изпълнението на конкретните одитни ангажименти; 2) Изготвяне на полезни одитни доклади, които предизвикват предприемането на навременни корективни действия; 3) Ясно и навременно комуникиране на резултатите от одитната дейност със заинтересованите лица; 4) Организиране на своевременно проследяване на изпълнението на препоръките и ефекта от тях.

Стратегическа цел № 3: Поддържане на дейността по вътрешен одит в съответствие с нормативните изисквания и поставените цели. Ключова дейност за постигане на целта е изпълнение на Програмата за осигуряване на качеството и за усъвършенстване на дейността по вътрешен одит и периодично докладване на резултатите от нея.

Стратегическа цел № 4: Повишаване на професионалните знания и умения на вътрешните одитори. Ключови дейности за постигане на целта са: 1) Ежегодно идентифициране на необходимите знания и умения на служителите на дирекция „Вътрешен одит“ за изпълнение на одитните планове; 2) Участия на вътрешните одитори в подходящи

обучения и 3) Поддържане на придобитите професионални сертификати в областта на одита и насърчаване придобиването на нови.

Дирекция „Вътрешен одит“ в НОИ изпълнява произтичащите от Закона за вътрешния одит в публичния сектор дейности чрез прилагането на систематичен и дисциплиниран подход. За целта, дейността по вътрешен одит е детайлно регламентирана чрез:

- Приложимите нормативни изисквания;
- Международни стандарти за професионалната практика по вътрешен одит;
- Утвърдената от министъра на финансите методология за вътрешен одит в публичния сектор;
- Статута на звеното за вътрешен одит;
- Вътрешни правила за дейността на дирекция „Вътрешен одит“;
- Програма за управление на качеството на одитната дейност.

Като независима и обективна дейност за предоставяне на увереност и консултиране, вътрешният одит в НОИ се извършва чрез два вида одитни ангажименти – за даване на увереност и за консултиране. Изпълнените през 2023 г. одитни ангажименти за даване на увереност са осъществени чрез: одит на системите и одит за съответствие. През годината бяха изпълнени и два одитни ангажимента за консултиране.

Същевременно с цел подпомагане на структурните звена във връзка с осигуряване на необходимите условия за постигане на заложените стратегически и оперативни цели, спазване на законодателството и методологията в областта на вътрешния контрол, бяха разработени и предоставени Вътрешни правила за организацията на дейността по извършване на последващи оценки в териториалните поделения на НОИ.

Одитните ангажименти, които бяха изпълнение през 2023 г. са:

- „Механизми за контрол върху приложенията при обработване на болничните листове чрез специализираната информационна система“;
- „Осъществяване на контролно-ревизионната дейност“;
- „Законосъобразност при делегирането на правомощия и заместването в териториалните поделения“;
- „Съответствие на организацията на работа на процеса по отпускане на пенсии в ТП на НОИ – Добрич с действащото законодателство“;
- Установяване, разследване, регистриране и отчитане на трудови злоупотреки“;
- „Съответствие на организацията на работа на процеса по отпускане на пенсии в ТП на НОИ – Разград с действащото законодателство“;
- „Съответствие на организацията на работа на процеса по отпускане на пенсии в ТП на НОИ – Пазарджик с действащото законодателство“;
- „Организация и ефективност на вътрешната комуникация в териториалните поделения“;
- „Съответствие на организацията на работа на процеса по отпускане на пенсии в ТП на НОИ – Плевен с действащото законодателство“;
- „Съответствие на дейността по отпускане и изплащане на пенсии за инвалидност поради общо заболяване“.

При изпълнението на одитните ангажименти не бяха идентифицирани индикатори за измами. Във връзка с направените констатации, изводи и оценки бяха дадени препоръки на одитираните структури в системата на НОИ.

III. ИНСПЕКТОРАТ

Инспекторатът е на пряко подчинение на управителя и осъществява административен контрол върху дейността на института и на неговите териториални поделения като извършва планови, комплексни и тематични проверки по утвърден годишен план, както и проверки по

сигнали и при случаи с широк обществен отзвук. Дейността на Инспектората е насочена към всеобхватно, обективно, безпристрастно и точно изясняване на проверяваните проблеми и предлагане на мерки за решаването им.

Съгласно утвърдения Годишен план за дейността на Инспектората за 2023 г. са поставени следните основни цели: 1.) Осъществяване на контрол върху предоставяните административни услуги на гражданите; 2.) Разкриване на нарушения при функционирането на администрацията и превенцията им чрез изготвянето на препоръки и предложения за ограничаването на негативните явления в дейността на администрацията. Извършване на дейности по отстраняване на констатираните нарушения; 3.) Повишаване ефективността и качеството на работа на администрацията на НОИ и териториалните му подразделения; 4.) Осъществяване на дейности по превенция и противодействие на корупцията. Разширяване на сътрудничеството и комуникацията с държавни структури на законодателната, изпълнителната и съдебната власт и с неправителствени организации; 5.) Укрепване на административния капацитет и повишаване на професионалната квалификация на служителите в Инспектората.

За постигане на целите, дейността на Инспектората е насочена към извършването на проверки по спазване на законите, подзаконовите и вътрешноведомствените актове за организацията на работа и извършваната дейност в проверяваните административни структури с цел ограничаване на негативни явления и подобряване на дейността на администрацията, както и извършване на проверки по сигнали и предложения срещу незаконни и/или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на НОИ.

Общият брой на извършените проверки през 2023 г. е 106, от които 66 проверки по сигнали и жалби на граждани и 40 планови проверки. За всяка проверка се изготвя доклад до управителя за резултатите, в който се извършва анализ на причините и обстоятелствата, свързани с констатираните нарушения, и се предлагат мерки за отстраняването им. С извършването на последващи проверки на място в ТП на НОИ се осъществява контрол за изпълнението на дадените препоръки и предложения и резултатите от тяхното въвеждане.

1. Планови и извънпланови проверки

В изпълнение на дейностите от Годишния план за дейността на Инспектората за 2023 г. извършените планови тематични проверки, са следните:

- Пет проверки относно предоставяните административни услуги на гражданите и спазването на Вътрешните правила за организацията на административното обслужване в НОИ.
- Проверка в ТП Пазарджик за изпълнение на препоръки от извършена тематична проверка за предоставянето на административни услуги и спазването на Вътрешните правила за административното обслужване в НОИ.
- Проверки за срочното и законосъобразно изпълнение на задълженията за работа със запитвания, сигнали и предложения на граждани и спазване на указания на Инспектората за разглеждане на жалби и сигнали по реда на Кодекса за поведение на служителите в НОИ.
- Проверка в ТП на НОИ – София-град и дирекция „Европейски регламенти и международни договори“ за срочното произнасяне по жалби, подавани по реда на чл. 117 от КСО.
- Планова проверка относно спазване на срока по чл. 38, ал. 1, т. 1 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ) за подаване на декларации по чл. 35, ал. 1, т. 2 от ЗПКОНПИ и спазване на срока по чл. 52, ал. 1, т. 1 от Закона за противодействие на корупцията (ЗПК) за подаване на декларации по чл. 49, ал. 1, т. 2 от ЗПК от задължените лица по §2, ал. 1

от Допълнителните разпоредби на ЗПКОНПИ и ЗПК. Назначените служители в администрацията на НОИ през 2023 г. са 296 лица. Подадените декларации от служителите на ТП и ЦУ на НОИ са общо 301 бр., като от тях 229 бр. са по чл. 35, ал. 1, т. 2 от ЗПКОНПИ, 53 бр. по чл. 49, ал. 1, т. 2 от ЗПК, 4 коригиращи декларации и 15 бр. са на „друго основание“. След срока декларации са подали 8 служители, а 2 служители не са подали декларации по чл. 35, ал. 1, т. 2 от ЗПКОНПИ. Списък на служителите, подали декларации след регламентирания в ЗПКОНПИ/ЗПК срок е публикуван на интернет страница на НОИ.

- Проверка по спазване на срока за подаване на декларации по чл. 35, ал. 1, т. 2 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество на задължените лица по §2, ал. 1 от Допълнителните разпоредби на ЗПКОНПИ, служители в администрацията на НОИ. В срока по чл. 38, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗПКОНПИ са подадени 3 296 бр. годишни и 126 бр. встъпителни декларации, двама служители не са подали декларации, а двама служители са подали своите декларации след законоустановения срок. На основание чл. 40, ал. 1 от ЗПКОНПИ списъкът на служителите, неподали декларации в срока по чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗПКОНПИ е публикуван на интернет страницата на НОИ.
- През годината са извършени 24 планови проверки (по 2 проверки всеки месец) относно достоверността на декларираните факти в подадените декларации за несъвместимост по чл. 35, ал. 1, т. 1 от ЗПКОНПИ и по чл. 49, ал. 1, т. 1 от ЗПК от служители в администрацията на НОИ, назначени през 2023 г. След извършените проверки на 234 декларации по ЗПКОНПИ и 67 декларации по ЗПК са съставени 3 акта за установяване на административно нарушение. На директорите на ТП са дадени препоръки за предприемане на конкретни действия във връзка с констатациите при проверките с цел недопускане на грешки.
- Две планови тематични проверки относно организационната структура и административния капацитет и две проверки относно спазване на регламентирания достъп от служителите до регистрите НБД „Население“ на ГД ГРАО от служителите.
- Две планови проверки за спазване на Инструкция № 5 от 30.06.2005 г. за приемане и съхранение на ведомости за заплати и трудовоправни документи на прекратени осигурители без правоприемник.

През 2023 г. не са извършвани извънпланови проверки. На следващата фигура са представени данни за проверките, извършени от Инспектората на НОИ, от където е видна тенденцията към увеличаване на броя на плановите проверки през периода 2020 – 2023 г.

Фигура № 27 : Извършени планови и извънпланови проверки за периода 2020 – 2023 г.

2. Извършване на проверки по сигнали и предложения срещу незаконни и/или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на НОИ.

2.1. Проверки по сигнали и предложения по реда на АПК и Кодекса за поведение на служителите в НОИ

През 2023 г. в Инспектората на НОИ са получени 41 жалби и сигнали от граждани и институции, за изясняването на които са извършени 27 проверки, като в останалите случаи са предприети следните действия:

- По 6 от сигналите не е образувано производство на основание чл. 111, ал. 4 от АПК и чл. 37, ал. 3 и 4 от Правилника за организацията и дейността на НОИ поради анонимност на подателя на сигнала;
- Два сигнала са оставени без разглеждане на основание чл. 124 от АПК;
- Препратени по компетентност са 6 от сигналите.

Постъпилите през 2023 г. сигнали и жалби могат да бъдат обобщени така:

- За нарушаване на служебните задължения и Кодекса за поведение на служителите в НОИ – 11 бр.;
- За незаконни или неправилни действия или бездействия – 16 бр.;
- За неспазване на действащото законодателство – 2 бр.;
- За неспазване правилата за защита на информацията и личните данни – 2 бр.;
- За субективно, грубо, невъзпитано отношение – 3 бр.;
- Един сигнал за злоупотреба с власт и 6 бр. – други.

През годината сигнали са получени в ЦУ на НОИ – 10 бр. и в следните териториални поделения: Велико Търново, Видин, Кърджали, Разград, Русе, Шумен и Ямбол по 1 бр. Благоевград, Бургас, Монтана и Добрич по 2 бр., Враца и Пазарджик по 4 бр. и в София-град – 8 бр.

За изясняване на съдържащите се в сигналите твърдения са извършени проверки по документи. При всички проверки са изискани документи и обяснения от длъжностните лица, имащи отношение по случая, като проверката в зависимост от резолюцията и констатациите е приключвала с доклад до управителя и отговор до подателя в рамките на определения срок. При 21 от проверките не са установени нарушения.

В резултат на извършените проверки на директорите на териториални поделения и директори на дирекции в ЦУ е обръщано внимание и/или са дадени препоръки за предприемане на конкретни действия във връзка с констатациите при проверката на сигнала и с цел подобряване на организацията на дейността, недопускане в бъдеще на грешки, засягащи правата на гражданите и на поведение в разрез с Кодекса за поведение на служителите в НОИ.

През разглеждания период се наблюдава положителна тенденция на намаляване на броя на постъпилите сигнали в Инспектората на НОИ, съответно от 67 бр. през 2020 г. на 41 бр. през 2023 г.

2.2. Документални проверки на докладваните от ТП на НОИ сигнали, свързани с нарушения на Кодекса за поведение на служителите в НОИ

През 2023 г. са извършени 39 документални проверки на докладваните от ТП сигнали, по които комисии по етика са изготвили доклади. Териториалните директори се произнасят с решения/мотивирани становища. Съгласно Указания за разглеждане, докладване и отчет на постъпилите предложения, сигнали и жалби по Кодекса за поведение на служителите в НОИ, Инспекторатът се уведомява с писма, към които се прилагат събраните в хода на проверките от етичните комисии документи.

За извършваните от Инспектората документални проверки на събрания в ТП по конкретния случай доказателствен материал са изготвяни доклади до управителя с предложения. В случаи на констатирани нарушения, в докладите се отразяват препоръки към

директора на съответното ТП, върху изпълнението на които Инспекторатът упражнява последващ контрол.

Броят на извършените проверки от определените със заповеди на директорите на ТП комисии за разглеждане на сигнали по Кодекса за поведение на служителите в НОИ за периода от 2020 г. до 2023 г. е както следва: 69 бр., 44 бр., 55 бр. и 39 бр. Броят на постъпилите жалби през 2023 г. е най-ниският за разглеждания период, което се дължи на нарастването на използваемостта на електронните услуги на института и нормализирането на работна среда в териториалните поделения, която се промени значително по време на извънредната епидемична обстановка по повод пандемията от COVID-19.

3. Дисциплинарни наказания, мониторинг по спазване на препоръките и предложенията и други дейности

През 2023 г. в резултат на извършени проверки по сигнали и жалби на граждани са наложени следните дисциплинарни наказания: „забележка“ – 5 бр.; „порицание“ на един служител; предложение за налагане на дисциплинарно наказание на 1 служител; понижаване на оценките по съответните показатели при тримесечното оценяване на постигнатите резултати в някои от останалите случаи при доказано нарушение от страна на служителите.

Инспекторатът осъществява мониторинг за спазване на препоръките и предложенията, дадени в резултат на извършените проверки. Проследява се спазването на сроковете за информиране от страна на териториалните поделения относно изпълнението на дадените от Инспектората предложения във връзка с отстраняване на констатирани нарушения, както и относно предприетите действия в резултат на направените препоръки. Контрол за изпълнението на препоръките и резултатите от въвеждането им се осъществява и при извършване на последващи проверки на място в ТП.

Осъществява се и текущ мониторинг за спазване на препоръките и предложенията, дадени в резултат на извършените проверки и отразявани в Единния регистър на жалбите и сигналите. Последващият контрол включва проследяване спазването от териториалните поделения на сроковете за информиране на Инспектората относно постъпилите в териториалните поделения жалби и сигнали и на предприетите действия вследствие на направените препоръки.

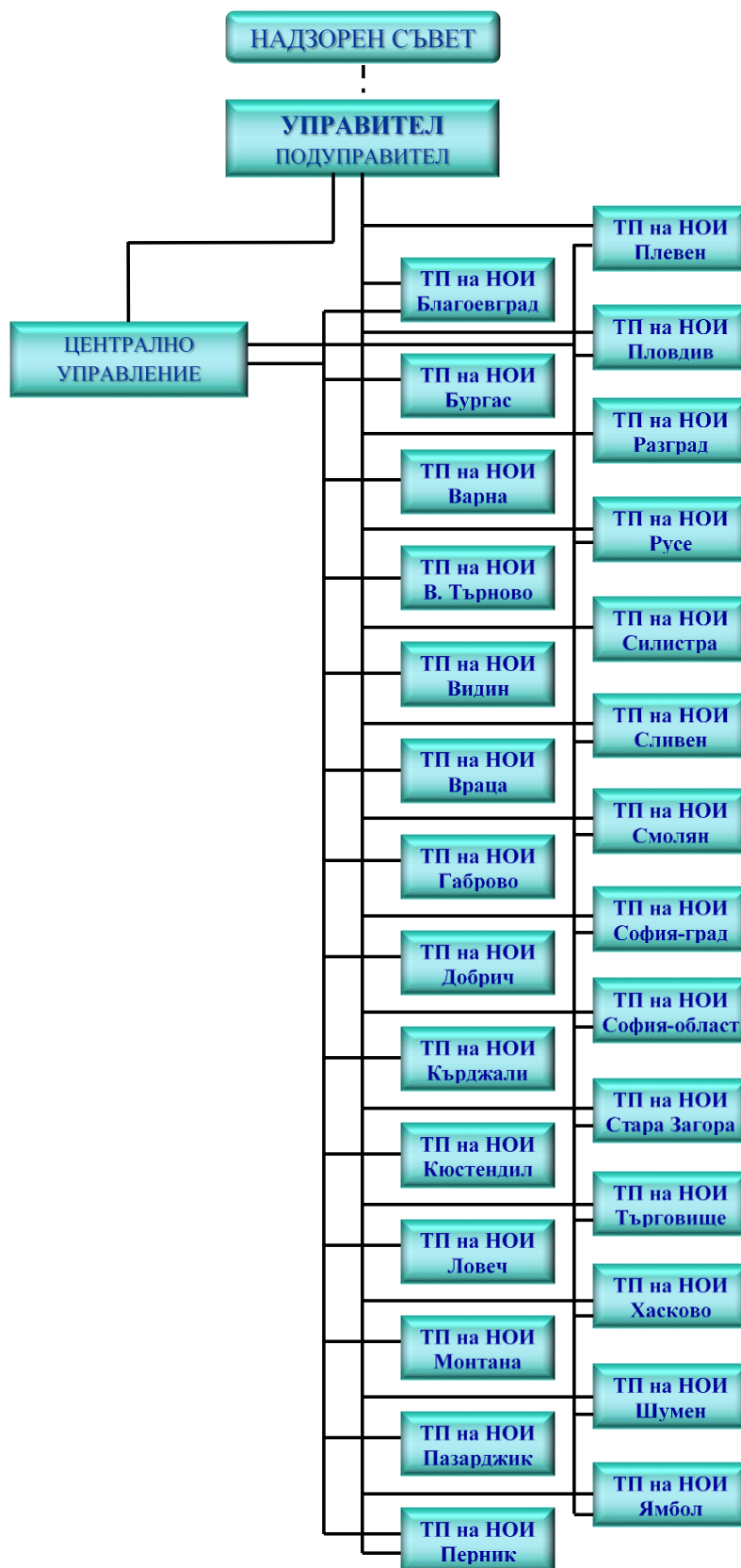
В изпълнение на утвърдения План за действие за повишаване ефективността на контрола в дейността по отпускане на пенсиите в периода, в електронна среда, през годината беше проведена електронна анкета, съдържаща въпроси за „Проучване на самооценката на контролиращите пенсионни преписки експерти по пенсионно осигуряване за нивото на знания във връзка с честите промени в пенсионното законодателство, отношението към различни видове прояви на благодарност от страна на обслужваните граждани и реакцията на служителите към съмнения или констатации на представени документи с невярно съдържание, както и отношението към подаване на сигнали за неправомерно поведение от страна на колеги и ръководството във връзка с противодействие на корупционния риск“. Обект на анкетата са служителите, от чиято преценка зависи отпускането и изменението на пенсии. Основният метод, използван при анализа е метода на самооценка базиран на личното виждане/оценяване на служителите относно противодействие на корупцията и корупционните прояви и тяхната ангажираност в тази връзка. В Инспектората са постъпили 708 бр. анкети, като въз основа на резултатите от проведената анкета е изготвен доклад до управителя.

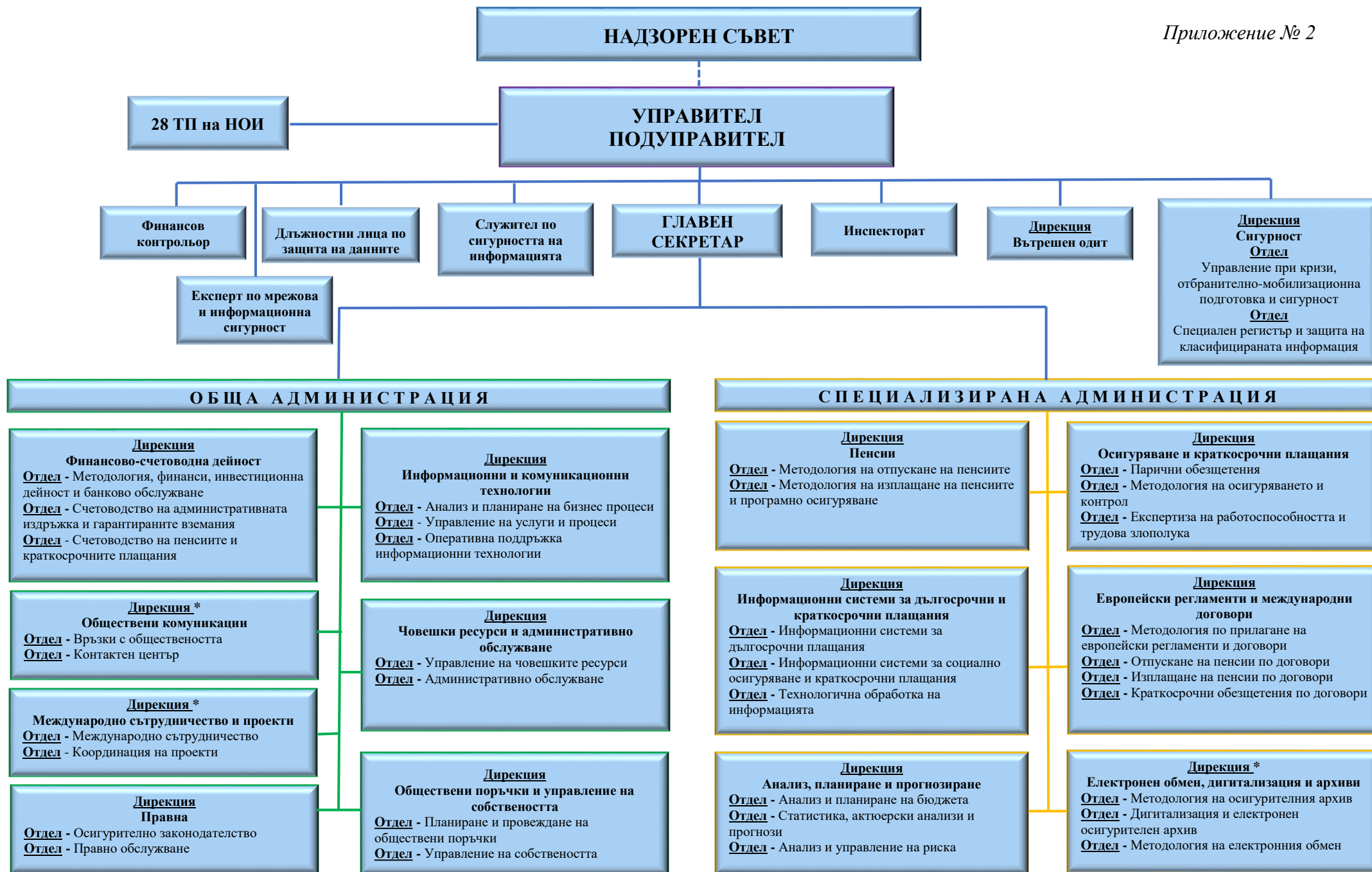
Провеждането на анкетата има за цел идентифициране на потенциално уязвими места в дейността на дирекция/отдел „Пенсии“, отдел/сектор „Отпускане на пенсии“ в териториалните поделения на НОИ и дирекция „Европейски регламенти и международни договори“, отдел „Отпускане на пенсии по договори“ в Централно управление на НОИ с цел намаляване на тяхната уязвимост в бъдеще, посредством предприемането на различни превантивни мерки и контроли.

ПРИЛОЖЕНИЯ

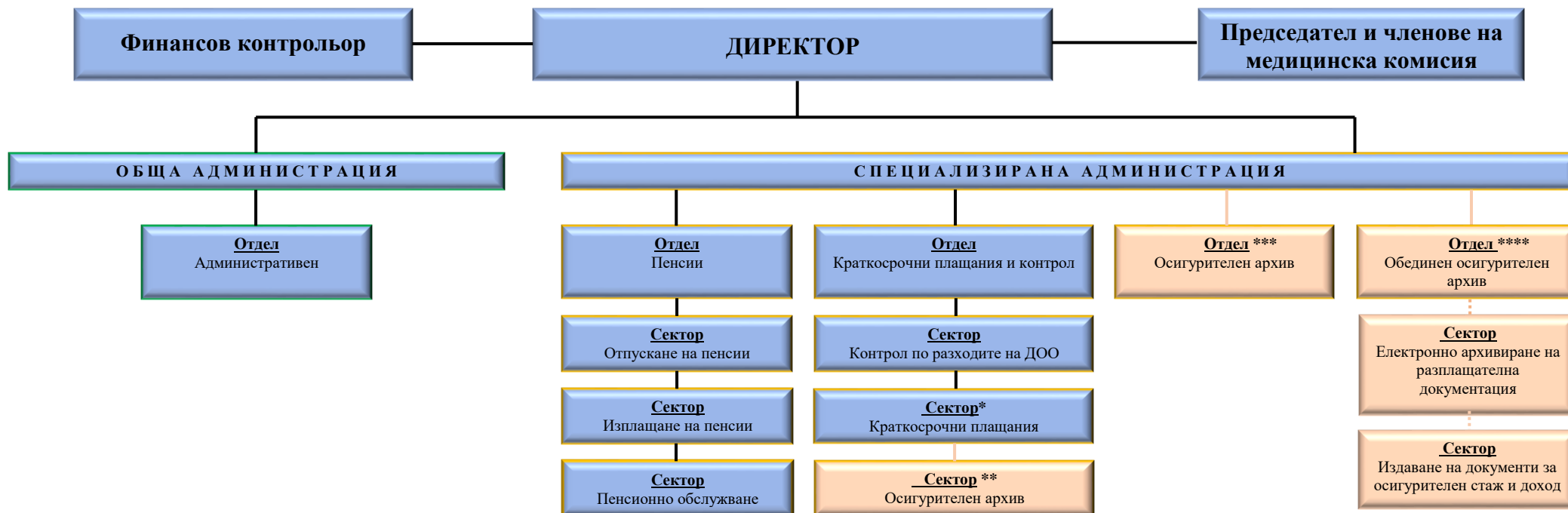
Обща организационна схема на Националния осигурителен институт

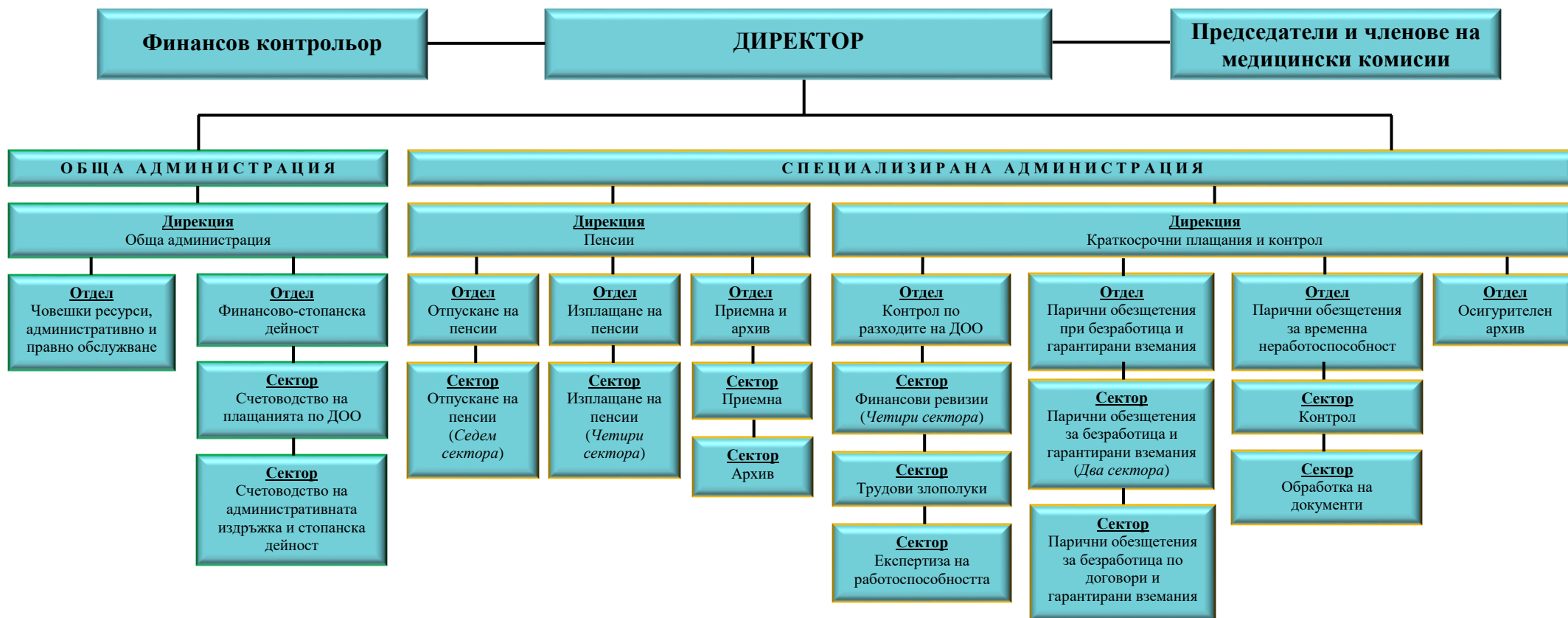
* В сила от 01.08.2021 г.

Структура на териториално поделение на НОИ

- * В ТП на НОИ – Пловдив, Варна и Бургас съществуват два сектора „Краткосрочни плащания“.
- ** Секторът съществува към отдел „КПК“ в 10 ТП на НОИ – Варна, Кърджали, Пазарджик, Русе, Сливен, София-област, Стара Загора, Хасково, Шумен и Ямбол.
- *** Отделът съществува към специализираната администрация в 1 ТП на НОИ – Бургас.
- **** Отделът съществува към специализираната администрация без обособени сектори в 1 ТП на НОИ – Силистра.
- Отделът съществува към специализираната администрация с два обособени сектора в 5 ТП на НОИ – Кюстендил, Ловеч, Пловдив, Търговище и Враца.

Структура на териториално поделение на НОИ – София-град

Използваемост на електронните услуги на сайта на НОИ през периода 2020 – 2023 г.

НАИМЕНОВАНИЕ	Брой справки за 2020 г.	Брой справки за 2021 г.	Брой справки за 2022 г.	Брой справки за 2023 г.
СПРАВОЧНИ ЕЛЕКТРОННИ УСЛУГИ				
Справки от Регистъра на осигурените лица				
Статус на социално осигуряване	690 122	834 799	909 231	892 102
Справка за подадени декларации за социално осигуряване от осигурител/самоосигуряващ се	56 988	55 282	50 983	47 926
Справка за подадени декларации за социално осигуряване за осигурено лице за периоди след 2004 г.	341 531	353 954	377 934	346 040
Справка за социално осигуряване по ЕГН – текущо състояние	2 751 242	3 048 618	2 994 664	2 769 321
Справки за пенсии				
Преизчисляване на стаж към трета категория труд	17 364	30 377	33 393	35 153
Справка за пенсионни разпоредения	504 046	748 399	1 797 722	715 714
Изчисляване на прогнозна пенсия	450 645	521 712	526 465	509 472
Справки за парични обезщетения и помощи от ДОО				
Справка по БУЛСТАТ за представени в НОИ документи и изплатени обезщетения и помощи от ДОО	135 456	162 320	153 666	121 300
Справка по ЕГН за представени в НОИ документи и изплатени обезщетения и помощи от ДОО	5 103 494	5 577 168	6 004 965	5 869 103
Изчисляване на прогнозен размер на парично обезщетение за бременност и раждане	157 126	163 709	136 722	150 310
Справка за постъпили данни от издадени/анулирани болнични листове в ЕРБЛРО по ЕГН/ ЛНЧ/ СЛНЧ и ПИК	945 251	1 002 703	1 111 484	1 168 641
Справка по БУЛСТАТ за представени документи в ИСЕОДД	20 998	20 918	19 458	17 682
Въвеждане/ промяна на координати за получаване на съобщения от НОИ за изплатени парични обезщетения и помощи от ДОО	15 451	12 510	12 121	11 425
Справки за парични обезщетения за безработица				
Справка за регистрирани заявления за отпускане на парични обезщетения за безработица	913 731	892 489	720 975	996 984
Справка за изплатени парични обезщетения за безработица	796 288	600 193	471 479	489 048
Справки – Осигурителен архив				
Справка за прекратени осигурители без правопреемник с предадени в НОИ разплащателни ведомости	105 928	108 952	113 291	125 367
Справки от други дейности на НОИ				
Проследяване на решения по жалби	2 060	2 765	2 750	1 936
Справки за изплатени средства по реда на ПМС за запазване на заетост	–	75 164	28 306	1 471
АДМИНИСТРАТИВНИ ЕЛЕКТРОННИ УСЛУГИ				
Административни електронни услуги, заявявани през портала на АИС на НОИ				
Издаване на осигурителна книжка	151	194	182	176
Издаване на удостоверение за изплатени парични обезщетения за безработица	102	87	62	46
Издаване на удостоверение за изплатени парични обезщетения и помощи от ДОО	138	149	139	111
Издаване на удостоверение за месечен размер на получаваната сума от пенсия/и и добавка/и	41	98	44	46

Издаване на удостоверение за месечен размер на получаваните суми за пенсия/и и добавка/и за ползване в друга държава	86	145	48	109
Издаване на удостоверение за получен доход от пенсия/и и добавка/и	140	34	494	579
Издаване на удостоверение за получен доход от пенсия/и и добавка/и за ползване в друга държава	122	283	148	442
Издаване на удостоверение за обстоятелството, че лицето не е пенсионер	3	19	23	20
Издаване на удостоверение за трудов/осигурителен стаж и осигурителен доход от Осигурителния архив на НОИ	1 490	1 579	1 187	1 184
Издаване на удостоверение на осигурител, който няма наети лица и не води/липсват разплащателни ведомости и трудовоправни документи	275	344	302	381
Изплащане на неполучени суми от пенсия на наследник/ци на починал пенсионер	137	157	187	114
Копиране и заверяване на документи от пенсионно досие	11	713	16	6
Отпускане на пенсия и/или добавка	2 793	3 187	3 323	3 372
Подаване на декларация за продължаване получаването на пенсия от Република България	1 026	1 247	1 701	2 048
Подаване на декларация за промяна в обстоятелствата за изплащане на парично обезщетение за безработица	7 538	3 142	1 760	1 885
Подаване на декларация за трудова злополука	67	66	82	143
Подаване на документ за учащ от лицето	133	136	181	207
Подаване на заявление за отпускане на пенсия и/или добавка по ЕРМД	0	31	74	78
Превеждане на пенсия в банка и смяна на адреса на пенсионера	534	510	607	586
Смяна на адрес на пенсионер	30	44	67	56
Преизчисляване на пенсия	2 729	2 008	1146	1 684
Спиране на пенсия	3	6	9	18
Удостоверяване на осигурителни периоди от РБ за друга държава-членка на ЕС, ЕИП или Швейцария с преносим документ U1	273	191	153	186
Заявяване/промяна на начина на изплащане на пенсията от лице с адрес в друга държава	46	48	64	93
Издаване на удостоверение образец УП-20 за доходи от пенсии от други държави, изплащани чрез посредничеството на НОИ	10	10	9	15
Подаване на заявление за отпускане на парично обезщетение за безработица (ПОБ) на основание чл. 54а от КСО	26 297	3 227	2 360	2 282
Електронно връчване на индивидуални административни актове, свързани с паричните обезщетения за безработица през модул еВръчване на ДАЕУ	54 238	36 098	39 531	42 209
Форма за контакт с НОИ – с достъп до персонални данни	9 032	8361	10 952	10 617
Административни електронни услуги, заявявани чрез Интегрирана система за електронен обмен на документи и данни				
Издаване на справка за приети и върнати документи, представени с придружително писмо или заявление	1 562 590	1 713 376	1 841 356	1 690 359
Изплащане/отказ за изплащане на парично обезщетение при бременност и раждане	714 275	735 244	732 559	691 102
Изплащане/отказ за изплащане на парично обезщетение при временна неработоспособност и трудоустрояване	3 261 540	3 534 402	3 727 871	3 293 229
Изплащане/отказ за изплащане на парично обезщетение при отглеждане на дете до 2-годишна възраст	512 231	505 205	494 990	748 785
Изплащане/отказ за изплащане на парично обезщетение на бащата след навършване на 6-месечна възраст на детето за остатъка до 410 календарни дни	3 962	7 873	4 730	2 323
Изплащане/отказ за изплащане на парично обезщетение на бащата при раждане на дете	35 012	35 860	35 567	35 770

Изплащане/отказ за изплащане на парично обезщетение при осиновяване на дете от 2- до 5-годишна възраст	3 023	3 548	2 027	3 218
Справочни услуги, предоставяни през ИСЕОДД и Електронния регистър на болничните листове и решенията по обжалването им				
Справка за органите на медицинската експертиза за представени в ЕРБЛРО болнични листове по ЕГН	41 501	43 605	41 012	48 439
Уеб-услуга за софтуер на органите на медицинската експертиза за представени в ЕРБЛРО болнични листове по ЕГН	222 463	292 576	378 239	357 183
Справка по ЕГН за осигурители за постъпили данни в ЕРБЛРО от издаден/анулиран болничен лист	33 765	40 289	40 670	34 088
Уеб-услуга за софтуер на осигурители по ЕГН за постъпили данни в ЕРБЛРО от издаден/анулиран болничен лист	56 050	64 044	60 039	56 114